

Siv M. Hagen

Stallen som læringsarena og fire jenters opplevelse av interaksjon med hest

Hvordan opplever jenter sin interaksjon med hest med hensyn til utvikling av selvstendighet og autonomi?

Masteroppgave i spesialpedagogikk våren 2008

«Den gir meg ganske mye bare for å være et dyr på en måte. Hesten blir som en støtte da. Til du står på dine egne ben så setter du deg på hesten liksom».

INNHold

1. INNLEDNING

1.1 Bakgrunn for valg av tema	s.5
1.2 Historisk tilbakeblikk	s.5
1.3 Jenter og hest	s.6
1.4 Forskning	s.6
1.5 Stallen som læringsarena og hesten som medium for utvikling og læring	s.7
1.6 Teorigrunnlag	s.8
1.7 problemstilling	s.8

2. TEORI

2.1 Innledning	s.9
2.2 Margareth Mahlers objektrelasjonsteori	s.9
2.2.1 Relasjonsdannelsen	s.10
2.2.2 Moren som spill	s.12
2.2.3 Pedagogiske overveielser	s.12
2.2.4 Kritikk	s.13
2.3. Donald W. Winnicotts teori om objektrelasjon og overgangsobjekter	s.14
2.3.1 Det potensielle rommet (det tredje området)	s.16
2.3.2 Det støttende og holdende miljø	s.17
2.3.3 Pedagogiske overveielser	s.18
2.3.4 Kritikk	s.18
2.4 Bjerrum Nielsen og Rudberg om Kjønnssosialisering i et utviklingsperspektiv	s.18
2.4.1 Utvikling av kjønnsidentitet	s.19
2.4.2 Jenters relasjonsbehov og veien fra avhengighet til selvstendighet	s.20
2.4.3 Hesten og stallen som læringsarena	s.23
2.5 Supplerende teori	s.23

3. METODE

3.1 Fenomenologi	s.25
3.2 Valg av forsknings deltakere	s.26
3.3 Intervju	s.26
3.4 Etske betraktninger	s.27
3.5 Validitet, reliabilitet og generaliserbarhet	s.29
3.6 Fenomenologisk analyse	s.30
3.7 Presentasjon av felles tema	s.32

4. PRESENTASJON AV DATA OG DRØFTING

4.1 Hesten som overgangsobjekt	s.33
4.2 Tillit til hesten	s.35
4.3. Hesten som speil	s.39
4.4 Det potensielle rommet	s.41
4.5 Selvstendighet og autonomi	s.45
4.6 Støttende og holdende miljø	s.48

5. AVSLUTNING OG KONKLUSJON

s.51

REFERANSELISTE

s.53

VEDLEGG 1-3

Forord

Mitt utgangspunkt for denne masteroppgaven var at jeg ønsket å undersøke om samhandling med hesten kan være en støtte i forhold til jenters utvikling av selvstendighet og autonomi.

Jeg er spesialpedagog ved en skole som gir undervisning til elever med til dels alvorlige psykiske, sosiale og faglige vansker. Vi har i flere år blant annet brukt en stall som alternativ læringsarena i undervisningen og det er spesielt jenter som ønsker å være med. Stallen er ikke en del av et ridesenter, men en liten privat stall som ligger skjermet og idyllisk til i nærheten av skolen. Vårt mål er at elevene skal lære fag og utvikle seg selv gjennom erfaring og praktiske oppgaver i stallen og med hesten. I stallen finner vi arbeidsoppgaver som kan knyttes opp mot skolefag, men også gjøremål som er av mer allmenndannende karakter. Det er hele tiden hestene som er den store motivasjonsfaktoren. Selv om elevene sliter på ulike plan, har jeg en grunnleggende tro på at det fins utviklingsmuligheter for alle dersom det blir lagt til rette for det. Det som har forundret meg gjennom mange år er smilene og gleden ungdommen viser når de er sammen med hestene. De viser fram positive ressurser i seg selv som mange ikke trodde var der. Jeg har med bakgrunn i disse erfaringene ønsket å forstå hva det er som skjer i samhandlingen mellom jentene og hestene.

For å gjennomføre dette studiet har jeg vært avhengig av forskningsdeltakere som har vært villig til å la seg intervju om sine opplevelser sammen med hester. Jeg vil rette en stor takk til jentene som har åpnet seg og dermed latt meg fått innblikk i deres virkelighet. I tillegg vil jeg takke min veileder Hansjörg Hohr som har hjulpet meg med å finne teorier for å forstå fenomenet jenter og hest bedre. Birgitte Hagen har gitt meg konstruktiv kritikk underveis og hjulpet meg til å holde fokus! Min familie skal også ha ros for sin tålmodighet når mamma har vært fordypet i sitt arbeide med oppgaven. Takk også til hestene som alltid er seg selv og er gode medarbeidere. Jeg håper denne oppgaven vil gi inspirasjon til andre som arbeider med barn og ungdom, både med og uten spesielle behov.

Siv Hagen

Trondheim 06. juni 2008

1. Innledning

Tema for denne masteroppgaven er bruk av stall og hest og dens eventuelle betydning for utviklingen av selvstendighet og autonomi hos jenter. Med autonomi menes et indre selvstyre, eller en egen indre lovmessighet uavhengig av påvirkning utenfra (Store norske leksikon, 1986).

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Jeg vil i denne undersøkelsen ta utgangspunkt i min egen praksis for å finne ut hvordan jentene som er med i stallen opplever interaksjon/samhandling med hesten. For å få innblikk i deres opplevelser har jeg benyttet meg av intervju som metode. Jeg har brukt ulike teorier for å tolke deres opplevelser og erfaringer. Å forske i sin egen bakgård er spennende, fordi du da har mulighet til å få et teoretisk perspektiv på egen praksis. Samtidig er det en del etiske forhold å ta hensyn til. Dette vil bli diskutert i metodekapitlet.

Jeg mener alle mennesker har et naturlig behov for å være i en slags relasjon til andre, og å lykkes med dette. Vi er avhengige av gode relasjoner for å fungere godt og å ha en sunn utvikling. Med sunn utvikling mener jeg at man etter hvert erverver seg såpass mye allmenndanning at man kan leve et selvstendig og godt liv.

1.2 Historisk tilbakeblikk

Mennesket har hatt et nært forhold til hesten i mange tusen år, som samarbeidspartner i arbeid, transport og krigføring. For å få hesten til å samarbeide har mennesket vært nødt til å kommunisere med den. Et stort dyr som dette lar seg ikke kun styre med tvangsmidler, men med samarbeid og kontakt (Björkmann og Mikkelsen, 2004). Hesten har hatt en stor symbolverdi og har representert stolthet, styrke, mandighet og urkraft i de fleste kulturer gjennom årtusener. Det er stort sett menn som har håndtert hesten, mens kvinnene har tatt seg av barna og de mindre dyrene. Med industrialiseringen har hesten mistet mye av sin funksjon som praktisk arbeider, men interessen for hesten står fortsatt ved lag, nå som hobby. Det er fortsatt mange menn som driver med hest, men disse har ofte interesser innen trav og konkurranserelaterte grener. I ridemiljøene er det jentene som råder. Der er det ikke alltid konkurransen som er i fokus, men stell og omsorgsoppgaver rundt hesten er en viktig del.

1.3 Jenter og hest

Helt fra jenter er små og knapt har vært i berøring med en hest, står hesten ofte høyt på ønskelisten. Ridesentre fylles til randen med jenter i alle aldrer, og hesteinteressen er for mange altoppslukende i kortere eller lengre perioder i deres liv. Deres relasjon til hesten er som et kjærlighetsforhold som opptar store deler av deres fritid. Hva er det med hester som er så fasinende? Det fins lite forskning på feltet jenter og hest. Det fins mye litteratur på ulike former for terapi med hest, men jenters spesielle tiltrekning vet vi mindre om. Jeg har latt meg inspirere både av mine egne erfaringer og av noen få studier på feltet. Psykologprofessor Bente Træen og psykolog Ella Koren gjennomførte for noen år siden en undersøkelse med jenter på et ridesenter i Tromsø, og konkluderer blant annet med at hestejenter mestrer livet bedre enn andre (Koren og Træen, 2003). Svein Forsling, psykolog og forsker fra Sverige har skrevet boken "Flickan och hesten" som omhandler vanskeligstilte jenter som har sitt behandlingstilbud ved en stall og hvordan de etter hvert får grep om livet (Forsling, 2001). Jeg vil bruke noen av deres funn i min egen forskning.

1.4 Forskning

Forskning viser at relasjoner mellom mennesker og dyr kan ha stor terapeutisk verdi for mange, og oppgaver i forbindelse med gårdsarbeid kan være en meningsfull aktivitet som gjør livet verdt å leve. Mange føler at det er noen som har bruk for dem og at det de gjør har en betydning (Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, 2007). Fine (2006) skriver i sin *Handbook on Animal-Assisted Therapy* at dyr - og menneske interaksjon, har positiv effekt på mennesker, men at det fortsatt mangler systematisk forskning på feltet. I mange land har hesten lenge blitt brukt både psykoterapeutisk og pedagogisk. Nye begrep som har oppstått er blant annet Equine Assisted Therapy, (EAT) (Trætteberg, 2006), Equine Assisted Psychotherapy (EAP) O`Connor (n.d), og Equine Assisted Growth and Learning Association (EAGALA). Her brukes hesten som partner i terapeutisk og pedagogisk arbeid. Det er ikke rideopplæringen som er det primære målet, men relasjonen mellom hesten og mennesket står sentralt. Hesten er et sosialt vesen og deres atferd kan ligne på menneskenes. Den kan bli en metafor på livet og kan derfor fungerer som et speil på menneskets atferd og relasjoner (Taylor, 2001). Det er emosjonell vekst og læring som er målet i dette arbeidet ifølge Trevelyan (n.d.), O`Connor (n.d.), og Trætteberg (2006). Selv om mange har gode erfaringer med bruk av hest både som

medarbeider i psykoterapi og som pedagogisk ressurs er det fortsatt ikke systematisk forskning som viser hva de positive effektene er, og om de er holdbare over tid.

Det er med bakgrunn i dette satt i gang forskningsprosjekter ved blant annet UMB (Universitetet for Miljø - og Biovitenskap) som ønsker å kartlegge blant annet hestens virkning på mennesket. Det er også en økt interesse for å utdanne folk med hestekompetanse og med annen fagkompetanse, slik som psykologi og psykiatri (Hauge, 2006).

Jeg vil presisere at jeg er pedagog og ikke terapeut, men jeg vil benytte psykologiske teorier for å prøve å forstå hva som ligger til grunn for jenters spesielle interesse for hest. Utvikling og vekst er også et pedagogisk anliggende. Tiller og Tiller (2002) hevder at hesten tidligere var trekraft for høyvogna eller ploegen. Nå mener de hesten kan brukes pedagogisk som en trekraft for kunnskapen eller livslæringens vogn.

1.5 Stallen som læringsarena og hesten som medium for utvikling og læring

Som pedagoger har vi benyttet oss av de fordelene motivasjonen for å holde på med dyr har, i vårt arbeid med ungdom. Dersom hesten kan fungere som et medium for utvikling og læring ligger det til rette for å ta denne relasjonen i bruk pedagogisk. I og med at ridning og stallarbeid er en vanlig aktivitet for mange jenter, trenger det ikke å føles stigmatiserende å være med på slike aktiviteter, selv om du kan ha vansker av ulike slag. De ulike oppgavene i en stall, gjør at alt som gjøres har en nytteverdi. Rutinene i et slikt miljø gir en ramme, og arbeidet som utføres krever at du utvikler evnen til blant annet selvstendighet, omsorg, ansvar, samarbeid og orden. Alle disse egenskapene er av allmennpedagogisk karakter og handler om det å kunne forholde seg til andre på en adekvat måte. Sosialpedagog Lena Sørensen (1999) sier i sin bok *"Hesten som pedagogisk redskap"* at opplevelser i natur og med dyr er allmenndannende når det skal defineres en ramme mennesket kan forstå seg selv i forhold til. De er nødvendig for opplevelsen av seg selv som en større samtidig og meningsfull helhet. Det å forstå seg selv er grunnlegende og nødvendig for mennesker som skal kunne fungere i et samfunn der samarbeidsevne, selvstendighet og arbeidsevne er en forutsetning. Hun sier pedagogen kan legge til rette for allmenndannende prosesser ved å bruke hesten. Elevens utvikling er pedagogens overordnede mål og det er opplevelsesdimensjonen som danner utgangspunktet for arbeidet med elever og hest (Sørensen, 1999). Allmenndannelsen kan i denne sammenheng være den sosiale og personlige læring og utvikling.

Tove Hvid, Cand. pæd. psyk. skriver i sin bok ”*Ridning for mennesker på vei*” (2004), at for å ri skikkelig må man være i kontakt med sin hest og i kontakt med seg selv. Det å være rytter er ikke bare å sitte på hesteryggen og bli transportert. Det krever noe av den som skal få det store dyret til å samarbeide. Dette innebærer blant annet utvikling av selvstendighet, respekt, ansvarsfølelse og innlevelse.

1.6 Teorigrunnlag

Jeg har valgt å se problemstillingen i lys av psykiater Margareth Mahlers objektrelasjonsteori og barneanalytikerens Donald Woods Winnicotts teori om overgangsfenomener og overgangsobjekter. Det kan i følge Mahler synes som om det er vanskeligere for jenter enn gutter å løsrive seg fra mor og bli selvstendige og utvikle autonomi (Jerlang, 2000). For å belyse kjønns sosialiseringen for jenter har jeg benyttet boka ”*Historien om jenter og gutter*” av cand.philol. Harriet Bjerrum Nielsen og magister i psykologi, Monica Rudberg (1991). I løsrivelsesprosessen fra mor trenger barn relasjoner og objekter utenfor seg selv som de kan utvikle seg med. Winnicott (2003) hevder at overgangsobjekter hjelper barnet i sin vei mot selvstendigjøring. Jeg lurer på om hesten kan være et slikt overgangsobjekt for jenter i ungdomsalderen? For å underbygge disse teoriene vil jeg benytte meg av teorier knyttet opp mot bruk av hest. Disse vil bli beskrevet nærmere i teorikapittelet.

1.7 Problemstilling:

**Stallen som læringsarena og fire jenters opplevelse av interaksjon med hest.
Hvordan opplever jenter sin interaksjon med hensyn til utvikling av selvstendighet og autonomi ?**

2. Teori

2.1 Innledning

Det er en rekke psykiske forhold som virker inn på menneskets utvikling. I Margareth Mahlers (1897-1986) objekt- relasjons teori har samspillet mellom mor (morsfigur) og barn en avgjørende betydning for om barnet utvikler en sunn identitet. Det å gi god nok omsorg ved å gi barnet både utfordringer og trygghet, vil kunne føre barnet mot selvstendighet og utvikling av en identitet. Et sant selv. Dersom det motsatte er tilfelle vil barnet kunne utvikle et falskt selv som er mest opptatt av å tilfredsstille andre (Jerlang, 2000). Mahler mener veien mot selvstendighet og identitet mer komplisert for jenter enn for gutter (Jerlang, 2000). I utviklingen av en sunn identitet hevder Donald W. Winnicott (1896-1971) at det er viktig for barnet med overgangsobjekter i identitetsdanningen (Jerlang, 2000). Disse overgangsobjektene, kan være tåtesmukken, bamsen eller andre ting barnet tar i bruk. Objektene er ofte relatert til moren og representerer en trygghet barnet kan leve seg inn i, og utvikle seg videre med. Overgangsobjektene skifter ofte karakter med økende alder. I denne oppgaven ønsker jeg å se på hesten som eventuelt overgangsobjekt i jenters identitetsdanning og selvstendigjøring.

2.2 Margareth Mahlers objektrelasjonsteori

Tidligere representanter for psykoanalysen var opptatt av det som foregikk inni individet, slik som Freuds driftsteorier, Eriksons jeg-teorier og Melanie Kleins teorier om objektrelasjon. Den nyere amerikanske psykoanalysen representert ved Margareth Mahler og Otto Kernberg, har videreutviklet objektrelasjonsteorien til å ilegge det sosiale samspillet større betydning enn tidligere. Denne teorien har paralleller til filosofen og sosialpsykologen George Herbert Meads (1863-1931) symbolske interaksjonisme (Store norske leksikon, 1988). De fikk øynene opp for interaksjonens grunnleggende betydning for utviklingen av jegèt. De hevdet at sosialt samspill er grunnleggende for mennesket, fordi jegèt kun oppstår i sosialt samspill.

Jeg vil her konsentrere meg mest om Margareth Mahlers teorier om objektrelasjon. Mahler hevdet at man ikke kunne se bort fra de ytre påvirkninger fra miljøet barnet får i sin oppvekst.

Hun la mest vekt på mors påvirkning. Objektrelasjonsteorien er en personlighets eller tilknytningsteori, hvor det primære er det sosiale samspill som reflekteres på det mentale plan. Ved objekt forstås i psykoanalytisk teori ikke en ting eller en gjenstand, men en mental, kognitiv representasjon som det knyttes emosjoner til. Det vil si mennesker som er følelsesmessig viktig og som individet inngår i en relasjon til. Denne relasjonen representerer trygghet og tilknytning. Relasjonsdannelsen anses derfor som sentral for barnets utvikling (Jerlang, 2000). En objektrelasjon er altså en mental representasjon knyttet til barnet og dens omsorgsperson, men den bygger på konkrete interaksjoner mellom barnet og den voksne.

Den psykiske utviklingen følger etter Mahlers mening et fast mønster, eller et ”psykologisk ur” som angir rekkefølgen og tidsperioder for utviklingen. Det avgjørende er at det i enkelte perioder er bestemte utviklingstrekk som er sentrale og at disse trekkene trenger muligheter for å komme til uttrykk (Jerlang, 2000). Erikson (i Jerlang, 2000) sier at om individet får disse mulighetene, utvikles de tilhørende nødvendige personlighetstrekk, og omvendt, mangler mulighetene, utvikles disse personlighetstrekkene ikke, eller det skjer en feilutvikling

Mahler (Jerlang, 2000) sier at barnets utvikling begynner med erfaringsdannelsen. Hver gang barnet har gjort seg en erfaring gjennom gjensidig samspill, internaliseres disse erfaringer. Det vil si at det som befinner seg i den ytre verden, tas inn i den indre verden og blir en del av barnets gryende personlighet.

2.2.1 Relasjonsdannelsen

Det første viktige objektet er moren eller en morsfigur, fordi denne er det første objektet barnet har en relasjon til. Senere kommer faren, familien, pedagoger, og andre. Det vesentlige ved denne teorien er at det legges stor vekt på samspillet, på relasjonen mellom barnet og andre. Barnet danner etter hvert en objektrepresentasjon, eller et indre bilde av et objekt, moren, fordi barnet er i en stadig og spesiell kontakt med dette, sitt første kjærlighetsobjekt. Denne kontakten utvikles ofte under ganske vanskelige eller sterke følelsesmessige omstendigheter, slik som lengsel, svikt, tilfredsstillelse, opphisselse. Det er først og fremst moren som skal sikre at barnets behov blir tilfredsstilt. Denne objektrepresentasjonen av moren er en psykisk struktur i egoet. Den er barnets subjektive oppfatning av moren, ikke nødvendigvis et realistisk bilde av den virkelige moren, av

situasjonen eller av samspillet. Det er derfor alltid forskjell på vårt ”bilde” av vår objektrepresentasjon av mor, far, brødre, kjærester, dyr og det virkelige individet.

I de første atten til tjue månedene er barnets objektrepresentasjon usikker. Men etter hvert blir den mer sikker og konstant. Det betyr at bildet av moren nå eksisterer med en bestemt kvalitet der det positive har overvekt i forhold til det negative. Representasjonen av moren kan etter dette fungere som en trøst, en støtte og kjærlighetsgiver, uavhengig av morens fysiske tilstedeværelse (Jerlang, 2000).

For å oppnå objektkonstans må den ”positive” og den ”negative” delen av moren smelte sammen, og det krever at den kjærlige og gode del må være i overvekt i forhold til den aggressive og onde. Bildet, eller objektkonstansen virker som kjærlighetsgiver, trøster og støtter på samme måte som en levende mor gjør det. Først når objektkonstans av moren er utviklet, kan barnet utvikle objektrepresentasjon med konstans av andre personer (Jerlang, 2000).

Oppnåelse av objektkonstans er en viktig del av utviklingen av barnets ego, fordi det betyr at det har skjedd en sunn selvutvikling. Til slutt har dette betydning for barnets utvikling av selvkonstans. Det vil si et stabilt selvilde og en stabil selvfølelse med overvekt av positive følelser. Barnet har nå en tilstrekkelig sunn selvkjærlighet som igjen har betydning for evnen til å holde av andre mennesker, for evnen til å kunne foreta selvkritikk og kunne trøste seg selv. Interessen for lekekamerater og andre voksne har også stor betydning i utviklingen av barnets sosiale liv. Ifølge Mahler utvikler barnet på dette trinn sin individualitet og forskjellen mellom ulike barn blir tydeligere. Hun finner det vanskelig å generalisere etter denne fasen i utviklingen (Jerlang, 2000).

Dersom oppgaven med å utvikle objektkonsistens ikke lykkes på grunn av frustrerende opplevelser med ustabile eller lite tilgjengelige mødre eller morsfigurer, kan barnet regredere til et tidligere trinn i utviklingen. En slik morsfigur vil derfor ikke fremstå som en representant for den ytre verden. Barnets måte å fungere på vil da kunne bli preget av forsvarsmekanismer (Jerlang, 2000).

I løpet av de tre første årene av sitt liv utvikler barnet i følge Mahler (Jerlang, 2000) evnen til selvrepresentasjon. I begynnelsen greier ikke barnet å skille mellom det indre og det ytre, eller mellom selvet og objektet. Først etter hvert, på grunnlag av modning og erfaring med seg selv og omverdenen, begynner det å utvikle en oppfattelse av seg selv som en person. Dette utgjør grunnlaget for utviklingen av barnets identitet.

2.2.2 Moren som speil

I den individuelle emosjonelle utvikling er morens ansikt forløperen for speilet. Hva ser barnet når det betrakter morens ansikt? Mahler (Jerlang, 2000) hevder at barnet vanligvis ser seg selv. Moren betrakter barnet, og *måten hun ser ut på, står i forbindelse med det hun ser*. Omgivelsenes speiling av barnet gir en form for selvrepresentasjon som har avgjørende betydning for hvordan barnet oppfatter seg selv (Weidemann, 1999). Etter hvert som barnet utvikler seg, blir det mindre og mindre avhengig av at det får selvet speilet tilbake fra morens og farens ansikt, eller andre som det står i et forhold til (Jerlang, 2000).

Ifølge Mahler (Jerlang, 2000) er barnets selvreguleringssevne beskrives som drivkraften i utviklingen, men den voksnes måte å inngå i et innførende samspill på har en avgjørende betydning. Det er viktig at den voksne omsorgspersonen speiler barnets følelser, slik at det kan "se" seg selv som et respektert individ. Kvaliteten i relasjonsdannelsen er derfor sentral for utviklingen av et sterkt selv.

Nyere spedbarnsforskning (Murray, 1989, 1993 i Gommæs, 2003) har bekreftet disse antakelsene. Videoopptak viser tydelig hvor fortvilet et barn blir dersom speilet det skal se seg selv i, ikke gir tilbake et bilde av dem selv. Dette understøtter hypotesene i objektrelasjonsteorien som beskriver hvor viktig kvaliteten på mors engasjement er for barnets mentale utvikling i tidlig alder.

2.2.3 Pedagogiske overveielser

Teorien er preget av psykoanalytisk tankegang og Mahler har ikke direkte beskrevet pedagogiske forhold, men ifølge Jerlang (2000) blir pedagogens rolle at man skal kunne støtte og respektere barnet i dets egne prosesser med å erobre verden. Det vil si å støtte barnet i å skape relasjoner, vennskap og samtidig representere et holdende og støttende miljø. Ifølge Mahler (Jerlang, 2000) går barnets utvikling ofte to skritt fram og ett tilbake. Mens barnet er i

sin lystbetonte erobring av verden ved å bruke ting, fylles det kanskje plutselig med angst for dette nye. Mahlers erfaring er at de voksne har problemer med å ta imot negative følelser og tilbakeskritt, noe som er viktig hvis barnet skal oppleve å være akseptert som et selvstendig individ med egen vilje. Generelt mener hun pedagogen skal være innfølelse, gi kjærlighet og romme de mange følelser barn uttrykker. Det er viktig å støtte barnets utvikling av selvstendighet ved å gi plass til deres eksperimenter, leker og selvstendige omgang med hverandre. Barna skal ha konkrete erfaringer der de kan oppleve selvstendighet uten den kvelende omsorg og overbeskyttelse som preger enkelte foreldre og pedagoger. Det er grunnlag for å tro at barn er kompetente og at de både kan noe og vil noe. Blokkerer man for barnets interesse ved å forsere utviklingen slik at de regrederer med trass, og barnslighet, kan man blokkere for barnets egentlige kompetanseutvikling.

2.2.4 Kritikk

Mahlers teori har vært et vesentlig bidrag til å forstå det tidlige barns utvikling og feilutvikling, men kritikere mener hun viser et snevert forhold mellom mor og barn, i og med at hun kun forsket på amerikanske middelklasse husmødre. Dette kan representere en feilkilde. Nyere spedbarnsforskning har dessuten kommet lengre med hensyn til den første fase som Mahler kaller autistisk fase. Forskning viser at barn fra fødselen er meget aktive (Jerlang, 2000). Mahler er også opptatt av forskjeller mellom gutter og jenter. Jentene oppleves ofte som mer aggressive når de hemmes i sin selvstendighet. Hun hevder jentenes frustrasjoner handler om deres penismisunnelse. Jerlang (2000) er ikke enig i teorien om penismisunnelse, men mener det er en berettiget form for protest jentene her uttrykker, fordi de av mødrene ikke tillates så stor selvstendighet som guttene. Kanskje blir mødrene skuffet over at de myke jentene (de oppleves som mykere) også vil ha selvstendighet, og at de derfor må straffes? Mahler reiser ikke denne diskusjonen (Jerlang, 2000). Selv om man ikke kan overføre denne viten direkte til nordiske forhold, utgjør Mahlers teorier og undersøkelser et stort framskritt i vår viten om små barn.

2.3 Donald W. Winnicotts teori om objektreasjon og overgangsobjekter

Det er Melanie Kleins arbeider som ligger til grunn for den objektreasjonsteoretiske tendens som tidligere nevnt. Hun var en tidlig inspirator for Winnicott (1896 -1971). Winnicott ble etter hvert uenig i Kleins ensidige fokus på barnets indre liv. Et sentralt punkt i uenigheten var synet på miljøets betydning for barnet. Winnicott la gjennomgående vekt på omsorgsmiljøet barnet vokste opp i. Omgivelsenes omsorg er avgjørende, spesielt i begynnelsen av individets liv. Derfor er et støttende miljø livsviktig for menneskets utvikling i følge Winnicott (Winnicott, 1963b, 1965 i Winnicott, 2003). Dette var noe som opptok ham etter omfattende erfaringer med evakuerte barn under krigen.

I Winnicotts teori om omsorg for barn, er kontinuitet i omsorgen blitt et sentralt trekk ved begrepet om det støttende og holdende miljø. Det avhengige spedbarnet vil gjennom kontinuiteten i omgivelsenes omsorg- og kun gjennom denne, få en kontinuitet i sitt livsforløp. Uten denne kontinuiteten vil det i stedet få et mønster med å reagere på det uforutsigelige, ved å hele tiden måtte begynne forfra og ikke komme seg videre i utviklingen. (Milner, 1934 i Winnicott, 2003). I sine siste år fokuserte Winnicott stadig mer på hva det er som får mennesker til å føle at livet er verdt å leve. Han var en lekende person, og la stor vekt på lekens betydning for en sunn utvikling, der mennesket etter hvert åpner opp for nye kulturelle opplevelser utenfra (Gomnæs, 2003).

Winnicott har innført begrepene ”overgangsobjekter” og ”overgangsfenomener”. Dette er betegnelser for det mellomliggende erfaringsområdet, mellom tommelfingeren og bamsen, mellom oralerotikk og den ekte objektreasjon. Barnets omgang med overgangsobjekter og den mentale virksomheten rundt disse, kalte Winnicott overgangsfenomener. Et overgangsobjekt er et mentalt fenomen, som refererer til ytre objekter, men begrepet overgangsfenomener refererer til mentale fenomener. Barnet knytter sammen sine mentale representasjoner, for eksempel fantasier og forventninger ut fra tidligere erfaringer med sine omsorgspersoner. Det er dette som er opphavet til evnen til å symbolisere (Weidemann, 1999).

Før eller siden i barnets utvikling oppstår det en tendens til at barnet innfletter ”andre- enn-meg- objekter” i sitt personlige mønster. Disse overgangsphenomenene kan vise seg gjennom

sutting på tommelen eller en smukke, eller at barnet tar imot omsorg fra en bamse. Det kan være livsviktig for barnet å bruke dette objektet når det skal sove, og som forsvar mot angst, især angst av depressiv art. Barnet kan ha funnet en ting eller bruker et mykt objekt eller en annen form for objekt som det trøster seg med. Dette blir det som kalles et overgangsobjekt. Dette objektet vil være betydningsfullt for barnet fordi det representerer moren. Gutter er ifølge Winnicott etter hvert mer tilbøyelig til gå over til hardere objekter, mens pikene har tilbøyelighet til å fortsette med myke, helt til de selv får en familie (Winnicott, 2003).

Å relatere til et objekt, (objektrelatering) er en subjektiv opplevelse. Opplevelsen av objektrelatering, eller den elektrisiteten som synes å oppstå i forbindelse med meningsfull eller intim kontakt, kan sammenlignes med en forelskelse. Beskrivelser av *objektbruk* derimot handler om tanker om objektets karakter. Det å bruke et objekt er mer avansert enn evnene til å relatere til et objekt. Relatering kan skje til et subjektivt objekt, mens bruken innebærer at objektet er en del av den ytre, felles virkelighet (Winnicott, 2003).

Når Winnicott (2003) snakker om bruken av et objekt tar han objektrelateringen for gitt. Objektrelateringen kommer først, deretter bruken av objektet. Etter at subjektet har relatert til objektet, vil subjektet ødelegge objektet. Objektet "overlever" ødeleggelsen. (Hallo objekt, jeg ødela deg, jeg elsker deg. Du har verdi for meg fordi du overlevde at jeg ødela deg) Her begynner fantasien for subjektet. Subjektet kan nå bruke det objektet som har overlevd (Winnicott, 2003). Ødeleggelsen av objektet trenger ikke være en konkret ødeleggelse, men for eksempel irritasjon på bamsen eller et annet objekt. Selv om barnet har vært sint eller irritert på objektet er det fortsatt der som en trøst eller støtte. Winnicott (2003) sier objektet har sin egen autonomi og sitt eget liv og yter et bidrag til subjektet i samsvar med sine egne egenskaper. Det er ingen aggresjon i ødeleggelsen av objektet, selv om det kan sies å herske en glede over objektets overlevelse. Utviklingen av evnen til å bruke et objekt er noe som avhenger av et støttende miljø, og som er et eksempel på en modningsprosess i barnet.

Betydningen av å leke fikk en ny dimensjon for Winnicott (2003) etter at han begynte å studere overgangs fenomener. Han mente overgangs fenomener utviklet seg fra den tidlige bruk av et overgangsobjekt, til de mest avanserte stadier i menneskets evne til kulturopplevelse. Winnicott (Weidemann, 1999) mente at leken er altoppslukende. Det spennende og magiske med leken er selve skjørheten. Det er alltid et risikabelt samspill

mellom den personlige psykiske virkelighet og opplevelsen av kontroll over virkelige objekter. Det vesentlige i hans budskap er at lek er en opplevelse, og for at barnet skal kunne hengi seg totalt, må det ha tillitt til omgivelsene og de trygge rammene. Leken er i følge Winnicott universell og den henger sammen med sunnhet. Winnicott (2003) mente umodenhet er et viktig sunnhetselement hos den unge. Det er kun en kur mot umodenhet, og det er tidens gang. Umodenhet er en verdifull del av den unges tilværelse. Den rommer spennende trekk ved kreativ tenkning, nye og ubrukte følelser og tanker om å leve på en ny måte. Han mente at de unge ikke måtte modnes for fort, slik at de utviklet en falsk modenhet. Dette kan skje ved å gi dem et ansvar som ennå ikke er deres. Triumfen ligger i å bli moden gjennom en utviklingsprosess, ikke i den falske modenhet som bygger på evnen til å spille voksen. Ungdom vil si vekst, og denne veksten tar tid. Og mens denne veksten pågår, må foreldrefigurene påta seg ansvaret (Winnicott, 2003).

2.3.1 Det potensielle rommet (det tredje området)

Winnicott (2003) ønsket å undersøke det abstrakte stedet hvor vi for det meste befinner oss, når vi lever. Hvis vi ser på den ytre virkelighet og individets kontakt med den ytre virkelighet i form av objektrelatering, ser vi at den ytre virkelighet ligger fast. Den driftsmessige utrustningen danner grunnlag for objektrelatering og objektbruk, og dette ligger også fast for individet, selv om det er forskjellige faser i alder og frihet til å bruke driftene. Den indre virkelighet, eller den psykisk virkelighet, omfatter etableringen av et enhets selv og en eksistens av en innerside og en ytterside og en avgrensende membran. Også her kan man se en stabilitet, knyttet til arvelighet, personlighetsorganisering og miljøfaktorer. Til sammenligning har vi det området hvor det er mulig å leve den tredje form for liv hvor det finnes kulturopplevelser eller kreativ lek. Denne tredje form for liv varierer sterkt fra individ til individ. Dette skyldes at dette tredje området er et produkt av den enkelte persons opplevelser i det miljøet hvor det befinner seg. Et deprivert barn, som ikke har fått dekt sine behov, vil ofte være notorisk rastløst og ute av stand til å leke, og dets opplevelsessevne på det kulturelle området er i følge Winnicott (2003) svekket. Mange mennesker savner trygghet og tillit, hvilket hemmer personens lekeevne på grunn av det potensielle roms begrensninger. Selv om personen har hatt et sted hvor det kunne lære, ble det til en viss grad sviktet av de morsfigurer som utgjør barnets verden og som skulle introdusere kulturelementer på de riktige tidspunkt i personens personlighetsutvikling. Leken og kulturopplevelsen skaper et potensielt rom mellom moren og spedbarnet, eller mellom barnet og et annet objekt (Winnicott, 2003).

Når barnet er intens opptatt med sitt overgangsobjekt, befinner det seg i det potensielle rommet (Weidemann, 1999).

Winnicott (2003) mente det er bruk for en tredje del av menneskets liv. Dette er det mellomliggende erfaringsområdet, som både den indre realitet og den ytre liv bidrar til. Det er et område hvor det ikke stilles andre krav enn at det skal være et fristed for individet. Individet er ellers opptatt av den evige menneskelige oppgave det er å holde den indre og ytre realitet ute fra hverandre og allikevel forbundet.

I søken etter selvet er det bestemte betingelser som er nødvendig for at dette skal lykkes. Disse betingelsene har i følge Winnicott å gjøre med kreativitet. Det er i leken og kun i leken at det enkelte barn eller voksne er i stand til å være kreativ og bruke hele personligheten, og det er kun ved å være kreativ at individet oppdager selvet. Tillit, kreativitet og fysisk mental aktivitet kommer til uttrykk i lek og er summen av disse erfaringene som danner grunnlag for en fornemmelse av seg selv. For å kunne fornemme seg selv må barnet ha kapasitet til å være alene (Weidemann, 1999). Under disse ytterst spesialiserte omstendighetene kan individet samle seg og eksistere som en enhet, ikke som et forsvar mot angst, men som et uttrykk for JEG ER, jeg lever, jeg er meg selv (Winnicott, 1962 i Winnicott, 2003). Å føle seg virkelig er mer enn å eksistere sier Winnicott. Det vil si å finne en måte man kan eksistere med seg selv og relatere til objekter som seg selv og ha et selv, som man kan trekke seg tilbake til, for å slappe av (Winnicott, 2003).

“Det er en fryd at være skjult, men en katastrofe at ikke blive fundet” skrev Winnicott i en artikkel om kommunikasjon, samspill og den viktige personlige betydning av å føle seg autentisk, å ha en sentral kjerne- det sanne selv- som ikke nødvendigvis skal forholde seg til andre (Jerlang, 2000).

2.3.2 Støttende og holdende miljø

Winnicott sier at alle barn er forskjellig og trenger derfor å bli ”holdt” ulikt både fysisk og psykisk (Winnicott, 1990). Når utviklingen skjer i et støttende og holdende miljø, vil gutten eller jenta sannsynligvis oppnå en personlig organisering av den indre psykiske virkelighet, og sammenligne denne indre virkelighet konstant med prøver på den ytre eller felles virkelighet. Det er nå utviklet en ny evne til objektrelatering, nemlig en evne basert på utveksling mellom

ytre virkelighet og aspekter av den psykiske virkelighet. Denne evne avspeiles i barnets bruk av symboler og i kreativ lek, og det å kunne ta i bruk det kulturelle potensial i den utstrekning det er til rådighet i de umiddelbare sosiale omgivelser (Winnicott, 2003).

2.3.3 Pedagogiske overveielser

Pedagogens rolle blir ifølge Weidemann (1999) å tilrettelegge et miljø preget av kontinuitet og tillit, der barnet kan finne overgangsobjekter det kan utvikle seg med. Trygge rammer og et holdende og støttende miljø, kan bidra til at barnet tåler å være alene i sitt potensielle rom, der lek og kreativ virksomhet foregår.

2.3.4 Kritikk

Winnicott (Bjerrum Nielsen og Rudberg, 1991) har blitt kritisert for at han har oversett at enheten mellom mor og barn ikke er symmetrisk. Han har likestilt forholdet mellom mor og barn, men kritikerne mener de trenger hverandre i ulik grad. Mor er en voksen og sosialisert og barnet blir derfor bare en del av hennes verden, selv om den til tider kan virke altopplukende. Det at mor allerede er sosialisert gjør at hun har evne til å sosialisere barnet. Det er derfor ikke et forhold basert på total gjensidighet. Mors interesser er ikke ensidig redusert til barnets interesser. Med bakgrunn i dette har Winnicott blitt kritisert for å ha et sementert kvinnesyn og for å hindre kvinnefrigjøring (Bjerrum Nielsen og Rudberg, 1991).

2.4 Kjønnssosialisering i et utviklingspsykologisk perspektiv

Harriet Bjerrum Nielsen og Monica Rudberg (1991) har skrevet en bok om kjønnssosialisering i et utviklingspsykologisk perspektiv, og tar utgangspunkt i Mahlers objektrelasjonsteori og noe i Winnicotts teori om overgangsobjekter. Objektrelasjonsteorien sier at barnet primært og grunnleggende er sosialt orientert og at det derfor har et selvstendig behov for tilknytning til andre. Et (objekt) relasjonsbehov. Selvet som dannes gjennom de første relasjonene til andre, vil ha stor betydning for evnen til å takle tilknytning til og atskillelse fra andre mennesker også senere i livet. Gjennom de første årenes interaksjon med andre, bygger barnet opp en indre verden. Barndommen er interessant fordi den eksisterer som en psykisk struktur inni oss. Denne strukturen har vi i oss, selv når vi har blitt voksne og

forstandige. Vår grunnleggende subjektivitet blir i følge Bjerrum og Nielsen (1991) skapt i denne prosessen.

2.4.1 Utvikling av kjønnsidentitet

Kjønnsidentitet er ikke et overflatefenomen, men den er dypt forankret i vår personlighet. Bjerrum Nielsen og Rudberg (1991), forsøker å rekonstruere utviklingsforløpet fra barn til voksen som de mener er typisk for henholdsvis jenter og gutter, og som kan forklare hvorfor disse oppfører seg forskjellig i ulike aldre.

Bjerrum og Nielsen (1991) holder i likhet med Mahler fast på hypotesen om at jenter og gutter blir møtt forskjellig av mor i barndommen. Denne forskjellen kan være liten og u dramatisk, men kan likevel få betydning. Når barnet begynner å bevege seg bort fra mor, hjelper moren til med et forsiktig dytt. Påvirkes dette dyttet av barnets kjønn? Kommer dette dyttet tidligere for gutten? Guttene oppleves i utgangspunktet som mer motstrebersk og annerledes enn henne selv. Vil mor spille mer på lag med guttens uavhengighetserklæringer? Dette er spørsmål de stiller seg.

Hvid (1996) sier at når det er snakk om atskillelse og individualitet, er det vanskeligere for å utvikle seg fra jente til kvinne, enn fra gutt til mann. Begge har moren som det mennesket de først er knyttet til, og som atskillelsen skal skje fra. Gutten er i kraft av sitt kjønn forskjellig fra henne, men jenta derimot ligner henne og skal identifisere seg med henne, samtidig som hun skal skille seg fra henne.

Begge kjønn har en frihetslengsel og en frihetsfrykt, men i følge Mahler er dette en vanskeligere prosess for jenter enn for gutter. Jentene søker i større grad tilbake til mor, samtidig som de har et mer konfliktylt forhold til henne (Bjerrum Nielsen og Rudberg 1991). De mener at kjønnsforskjellene antakelig har en viktig indirekte betydning for den separasjonsprosess som er underveis. Jentene oppdager kjønnsforskjellene og får større problem enn guttene med å trekke grenser i forhold til mor. Jentene forblir lenger i den første relasjonen til mor og blir dermed mer utsatt for kjønns spesifikke problemer mor strever med.

2.4.2 Jenters relasjonsbehov og veien fra avhengighet til selvstendighet

Bjerrum Nielsen og Rudberg (1991), mener det er påfallende at man så sjelden synes å være oppmerksom på ressursene som ligger i jenters relasjonelle modenhet, og hvilken betydning dette har i forhold til autonomiutviklingen. Jentenes relasjonelle kompetanse handler om lyst til å være i relasjoner. Dette kan for noen oppfattes som klenging og passivitet, men den kan også være kimen til selvstendighet, fordi de lærer å bli selvstendige ved å være i nære relasjoner. Bjerrum Nielsen og Rudberg (1991) sier det er nødvendig at de voksne anerkjenner de relasjonelle behovene hos småjenter i stedet for å motarbeide og nedvurdere dem. Hvis jenta ikke får dekt sitt relasjonelle behov, vil hennes energi bli brukt til å dekke savnet i stedet for å prøve seg på verden. Veien til barnets hjerte går ikke gjennom magen eller tilfredsstillelse av fysiske behov, men gjennom øyekontakt, kroppskontakt og sosial stimulering (Bjerrum Nielsen og Rudberg, 1991).

Til å begynne med er barnet helt avhengig av moren. Etter hvert vil det begynne å orientere seg mot andre. Winnicott (1987, i Bjerrum Nielsen og Rudberg, 1991) mente at bamsen for eksempel kan bli barnets overgangsobjekt i den vanskelige separasjonsfasen i toårsalderen. Den er utenfor barnet, men samtidig er det en del av seg selv, og den går ikke egne veier slik som mor kan gjøre.

I fireårsalderen begynner både gutter og jenter å imitere far (Kolberg, 1966 i Bjerrum Nielsen og Rudberg, 1991). Jenter imiterer far, mer enn gutter imiterer mor. Far står utenfor den tette mor-barn relasjonen og mannlighet blir derfor antakelig forbundet med autonomi, i motsetning til symbiosens tette avhengighet. Dette kan bety at barn uten fedre kan få større problemer med autonomi. Identitetsutvikling handler ifølge Bjerrum Nielsen og Rudberg,(1991) både om utvikling av intimitet i forhold til andre og om autonomi. Uten autonomi vil barnet ikke kunne knytte virkelige relasjoner til andre. Separasjon fra mor eller morsfigur er forutsetning for at barnet skal kunne inngå som en part i et forhold, hvor den andre også blir identifisert som et atskilt individ med egne behov og interesser. En "ideell" identitetsutvikling vil innebære at autonomi sikres, samtidig som evne til intimitet blir bevart. Jentene trenger lenger tid på å løsrive seg fra mor og innsnevringen av utfoldelse er på en måte den prisen jenta betaler for å bli i mors varme. Problemet er at jentene ikke bare ønsker seg nærhet, hun ønsker seg også selvbestemmelse og autonomi.

Alderen mellom seks og elleve år kalles ofte latensalderen, og som er en uforpliktende periode i jentenes liv. Selv om hun ofte hopper fra den ene aktiviteten til den andre, er dette også alderen hvor lidenskapelige og vedvarende interesser utvikler seg. Latensperioden preges av realisme, sentimentalitet og eventyrlighet. Over sengen henger plakaten med hunder eller hester med store tårevåte øyne. Jenta glemmer seg selv og blir opptatt av saken. Den selvforglemmende aktiviteten er et slags forsvar mot å se innover i seg selv. Samtidig er den gunstig for barnets evne til å takle de følelsesmessige tumultene inni seg, og virkeligheten utenfor. Det styrkede ”jeg” som er resultatet av denne prosessen, vil i følge Bjerrum og Nielsen (1991) gjøre barnet i stand til å klare seg selv.

Gutter og jenters fritidsaktiviteter er ofte forskjellig. Guttene kan være mer ensidig opptatt av for eksempel fotball og konkurranse, og den mannlige treneren får en viktig rolle i forhold til deres identitetsdannelse. Jenter kan også spille fotball, men de har fortsatt en identitet som jenter. En aktivitet som opptar mange jenter er ridning. Her er det ikke samhold og konkurranse, og heller ikke fortrinnsvis mestring som trekker. Det er det personlige forhold til et levende vesen man får et gjensidig forhold til som er viktigst (Bjerrum Nielsen og Rudberg, 1991). Ofte er forholdet iblandet en skrekkblandet fryd over det fremmede ved hesten. Det som er viktigst er gleden over å lære å kjenne de små nyansene mellom individer og det å kunne reagere riktig på hver av disse nyansene. For mange jenter er mestringsopplevelsen både i ridning og annen sport også viktig, men samværet er det viktigste momentet ifølge Bjerrum Nielsen og Rudberg (1991). I jenteleker er vinneraspektet mindre klart, mens tapsaspektet derimot er større. Det er om å gjøre å perfeksjonere sin utførelse, og kan man ikke det, er man en taper. Jentenes yndlingsaktiviteter krever individuell selvkontroll og perfeksjonering, og da gjerne sammen med en venninne (Bjerrum Nielsen og Rudberg, 1991). Ifølge Sørensen (1999) er det som hesten i en periode av jentenes liv overtar dukkens rolle i deres fantasiverden. De steller og pusser, og hvisker hemmeligheter inn i hestens ører.

I ti til tolvårsalderen (prepuberteten) er det en markant stigning i aktivitet. Dette er alderen for voldsomt speiderliv, heste- og hundeinteresse, sportskonkurranser og idoldyrkelse. Ifølge psykoanalytisk teori kommer denne tiltakstrangen blant annet av at driftspresstet øker på grunn av kjønnsmodningen (Bjerrum Nielsen og Rudberg, 1991). Barna får en begynnende uro i den indre psykiske balansen og måten å forholde seg til virkeligheten på. Autonomikampen som viste seg tidligere i to til fireårsalderen blusser opp igjen. På den ene siden har de en lengsel

etter å være det lille barnet som mor tar vare på, og på den andre siden angsten for å bli et hjelpeløst vesen som aldri vil kunne klare seg på egen hånd. For jenta truer denne lengselen etter mor hennes autonomi. Hvis det skal lykkes jenta å bli selvstendig, er det viktig at mor tåler løsrivelsen og at hun ikke i alt for stor grad forsterker jentas ubevisste angst for selvstendighet. Akkurat som i den tidligere barnealder representerer identifikasjon med far en hjelp til større autonomi fra mor, og jenta kan i denne alderen ofte dyrke ”manneaktiviteter” sammen med ham. Dette kan for eksempel være å stå slalåm eller kjøre motorsykkel. Også hesteinteressen er ifølge Blos (1962, i Bjerrum Nielsen og Rudberg, 1991) en slik ”fallisk” interesse. Undersøkelser har vist at kvinner som har ledende stillinger i voksent liv har ofte hatt en far som har spilt en viktig rolle i prepuberteten (Henning et al. 1982, i Bjerrum Nielsen og Rudberg, 1991). Fars påvirkning i forhold til autonomi er spesielt sterk der det ikke er sønner i huset. Fars rolle i jentas autonomiutvikling er derfor av stor betydning. Når grensen mellom jenta selv og mor etter hvert er trukket opp, kan andre bli et kjærlighetsobjekt i egentlig forstand (Bjerrum Nielsen og Rudberg, 1991).

I puberteten fra tretten til sekstenårsalderen har venninnerelasjoner stor betydning. Å ha noe felles å snakke om, spesielt innenfor sosiale relasjoner og følelsesmessige opplevelser, er viktig. Jentene dagdrømmer mye i denne alderen, noe som kan få negative konsekvenser for hennes realitetstilpasning. Dersom drømmen blir et vedvarende forsvar mot virkeligheten jenta opplever som truende og lite tilfredsstillende, vil den kunne bli et hinder for hennes selvstendige utvikling. Dette fordi jenta ser seg selv som et objekt for det som skjer, snarere enn en agent for forandring (Bjerrum Nielsen og Rudberg, 1991). Likevel tror de jentenes fantasiliv ofte har en positiv funksjon i utviklingsprosessen. Dette betyr at hun i løpet av puberteten faktisk raffinerer sin sosiale kompetanse, samtidig som hun også får større psykologisk innsikt i seg selv. Flere undersøkelser viser at jenter i puberteten har lettere for å beskrive seg selv og andre mer nyansert og med større psykologisk innsikt enn gutter. Denne langsomme, fantasimessige bearbeidingen kan gi et rikere liv (Bjerrum Nielsen og Rudberg, 1991).

Femten til syttenårsalderen består fortsatt mye av venninneforhold, men også av kjæresten og orientering videre mot selvstendighet. Etter hvert som jenta blir eldre stifter hun ofte familie og blir selv mor. Sirkelen er dermed sluttet. Noen jenter satser derimot på å forsørge seg selv og velger bort barn i sine fremtidsplaner. De ønsker ikke å ta valg som kan låse dem. Selv

om behovet for barn blir ”fortrengt”, fyller de livet med andre små og store dyr som krever deres omsorg (Bjerrum Nielsen og Rudberg, 1991).

2.4.3 Hesten og stallen som læringsarena

Jeg har ønsket å få svar på min problemstilling som handler om jenters opplevelse av interaksjon med hesten og dens eventuelle påvirkning på utvikling av selvstendighet og autonomi. Det at mange jenter i så stor grad er fasinert av hest gjennom ulike faser av livet synes jeg er et svært interessant fenomen. Med utgangspunkt i min egen praksis har jeg ønsket å gå mer i dybden, for å prøve å forstå dette fenomenet. Det fins et utall teorier å knytte praksis opp imot, men jeg har i dette tilfellet valgt å se praksis i lys av Mahlers objektrelasjonsteori som handler mye om jenters autonomiutvikling og Winnicotts teori om overgangfenomener og overgangsobjekter. Jeg ser her jenters opptatthet av hest som et overgangsfenomen, mens hesten er overgangsobjektet som er representert både fysisk og mentalt. Bjerrum Nielsen og Rudbergs (1991) teorier om jenters kjønns sosialisering og vanskelige vei mot selvstendighet og autonomi, er også interessant. Disse teoriene henger sammen på et vis og supplerer hverandre med ulike innfallsvinkler.

2.5 Supplerende teori

Som supplement til disse teoriene vil jeg benytte Klinisk pedagog Ingeborg Lyche Gommæs bok ”når følelsene kommer i veien” (2003) som handler om hvordan vi kan hjelpe barn som ikke lærer på skolen fordi følelsene stenger av for læring og utvikling. Hun refererer blant annet til D. Winnicott i et av kapitlene. Nina Weidemann (1999) har i sin hovedoppgave i spesialpedagogikk også Winnicott som teoretisk grunnlag, og jeg har brukt disse forfatterne for å underbygge Winnicotts teorier. Jeg vil i tillegg benytte teorier som er knyttet opp mot hest og blant annet kontakt, relasjon, speiling og utvikling. Disse er blant representert av psykolog Tove Hvid (2004), psykoterapeut Kaj Björkmann og psykolog Rina Mai Mikkelsen (2004) O`Connor (n.d), Trevelyan(n.d) og Taylor (2001). Psykolog M. Scheidhacker (1998 i Ekström, A.M. og Halvarsson, S. 2000) hevder at språket mellom hest og rytter, minner om den tidlige mor-barn relasjonen som Mahler beskriver. Denne kommunikasjonen er ikke først og fremst verbal, men kroppslig. Liv Duesund (1995) representerer kropps fenomenologi og hun beskriver at kroppen både er opplevd og opplevende. Kropp og identitet er derfor tett forbundet og uten kroppen eksisterer ikke ”jeg” sier hun. Dette samsvarer med Winnicott som også var opptatt av hvordan sjel og kropp er forbundet (Gommæs, 2003).

Koren og Træen (2003) har gjennomført et studie på jenter og hest der de mener jenter som holder på med hest greier seg godt i livet fordi de må mestre mange ulike typer oppgaver som fremmer selvstendighet og autonomi. Psykolog Sven Forsling (2001) har i sin bok "Flickan och hästen" beskrevet hvilken betydning hester og stallarbeid har hatt for vanskeligstilte jenter ved et behandlingshjem i Sverige. Sosialpedagog Lena Sørensen (1999) skriver sin bok "Hesten som pedagogisk redskap" at omgang med hester kan være allmenndannende og at den kan ha spesiell betydning for omsorgssviktede barn. Professor i pedagogikk Tom Tiller beskriver også den pedagogiske bruken av hest, og stallen som læringsarena i sin bok og "Den andre dagen- det nye læringsrommet". Han sier hesten er limet mellom det som læres og oppleves og mellom barna og de voksne (Tiller og Tiller, 2002).

I den følgende delen vil jeg vise hvilken metode jeg har valgt for å få svar på min problemstilling.

3. Metode

3.1 Fenomenologi

Ved valg av tilnærming til forskningsfeltet kom jeg fram til det jeg skulle undersøke, og valg av teori passet godt i forhold til hva som er kriteriene for et fenomenologisk studie. Den fenomenologiske tilnærmingen utforsker menneskers opplevelser. Det vil si den mening de tillegger opplevelser, knyttet til erfaringer av et fenomen (Georgi, 1985 og Moustakas 1994, i Postholm, 2005). Fenomenologisk forskning handler om å sette seg inn i menneskers hverdags erfaringer, og tar utgangspunkt i opplevelsen av det som er erfart (Dalen, 2004). I psykologisk fenomenologi er det individet som står i fokus. Forskeren prøver å få tak i enkeltmenneskets opplevelse av et fenomen, samtidig som han/ hun ønsker å finne ut hvordan erfaringene av det samme fenomenet oppleves av flere individer. Jeg ville undersøke fenomenet jenters oppfatning av hest, og prøve å finne ut av hver enkelt jentes opplevelse og deretter se om det var felles temaer som viste seg å bli sentrale. I tillegg ville jeg se på om det var forskjeller i tema som kom fram, fordi jeg også var interessert i det unike ved opplevelsene.

Fenomenologien har sine røtter i filosofen Husserls (1859 – 1938) perspektiver. Ifølge Husserl eksisterer et fenomen i folks bevissthet, og han hevdet at subjektiv og objektiv kunnskap er flettet sammen. Den objektive virkelighet er derfor i realiteten en subjektiv virkelighet (Postholm, 2005). Objektet som oppleves kan både være et fysisk og et mentalt objekt. Det dreier seg om opplevelsen av et fenomen. Prosessen består av en blanding mellom det som er objektivt til stede og det som eksisterer i våre forestillinger. Dette bestemmes av individets oppfatninger, som er subjektive (Postholm, 2005). På denne måten er det en relasjon mellom det som er i bevisstheten og det som eksisterer i den virkelige verden. Skillet mellom subjekt og objekt er med andre ord opphevet.

Fenomenologiske studier utforsker i følge Postholm(1995) pågående hverdagsaktiviteter som er avsluttet når forskeren tar til med forskningsarbeidet. I og med at aktiviteten er avsluttet, vil den ikke være observerbar for forskeren. Målet er å fange opp forskningsdeltakernes opplevelser av erfaringene de har opplevd. Den eneste måten å få tak i disse opplevelsene blir da å samtale med forskningsdeltakerne.

3.2 Valg av forskningsdeltakere

Mitt utvalg består av fire jenter fra fjorten til atten år, som har hatt undervisning i en stall to til fire timer i uka. Tilbudet har vært en del av deres individuelle opplæringsplan i en periode de var under behandling for sine vansker i forhold til sosial, faglig og emosjonell fungering. Utvalget ble delvis valgt ut ifra tilgjengelighet, da jeg allerede hadde etablert en kontakt med jentene. Utvalget kan sies å være strategisk da de ble valgt ut på en måte som var hensiktsmessig i forhold til problemstillingen, som handler om hvilken verdi interaksjonen med en hest kan for utviklingen av selvstendighet. Det at jentene hadde vært med i stallen noen måneder kunne bidra til at de ville gi relevant informasjon. I tillegg til at jeg selv hadde valgt mine forskningsdeltakere, konfererte jeg med andre lærere, samt rektor ved skolen. Det var viktig at jentene hadde erfaringer som gjorde at de hadde opplevelser i forhold til å være i interaksjon med hest. Ingen av disse jentene, så nær som én hadde hatt mye med hester å gjøre tidligere. Det var av betydning for min forskning at jentene hadde evne til å uttrykke seg verbalt, siden det er deres utsagn som er kjernen i undersøkelsen. Jentene er i utgangspunktet noe forskjellig med hensyn til å uttrykke seg og formidle tanker og følelser, og åpner seg ikke lett for voksne. Dette kunne bli utfordrende i intervju situasjonen. Jeg var spent på om de ville greie å formidle sine opplevelser og om jeg ville greie å stille gode spørsmål for å sette i gang refleksjon og lyst til å fortelle. Dette var nok det mest kritiske punktet i hele forskningsprosessen.

Ifølge Dalen (2004) konstruerer forskningsdeltakeren og forskeren kunnskaper i samtaler og samhandling. Innenfor postmodernistisk tenkning finnes det ingen universell sannhet, men en subjektiv, personlig og lokal sannhet som kan utvikles i et forskningssamarbeid (Postholm, 2005). Sannheten var derfor hver enkelt jentes subjektive opplevelser av interaksjon med hest. Det var denne sannheten jeg måtte prøve å få tak i, og deretter prøve å finne eventuelle felles sannheter i dette lille miljøet.

3.3 Intervju

I fenomenologiske studier er vanligvis intervju den eneste datainnsamlingsstrategien (Postholm, 2005). Kvale (2002) sier at et forskningsintervju har som mål å innhente beskrivelser av den intervjuedes livsverden og at de beskrevne fenomenene blir fortolket av forsker. I dette studiet valgte jeg å benytte et halvstrukturert, eller semistrukturert intervju.

Det er deltakernes perspektiv som er av overordnet betydning, og ved å stille åpne spørsmål kunne jentene snakke fritt ut ifra egne opplevelser og erfaringer, selv om det var jeg som styrte samtalen. Ved slike intervjuer er samtalen fokusert mot bestemte temaer som jeg har valgt ut på forhånd. Temaene ble valgt ut både fra teori og mine egne erfaringer fra feltet. De ulike temaspørsmål ble skrevet ned i en intervjuguide (vedlegg 2), som jeg måtte følge, og jeg måtte forsikre meg om at alle temaer ble berørt. Det var essensielt at alle jentene fikk mulighet til å belyse de samme temaene. Rekkefølgen på spørsmålene var av underordnet betydning. Det viktigste var å finne den sentrale underliggende essensen i en opplevd erfaring (Postholm, 2005). Min jobb som intervjuer ble å stille oppfølgingsspørsmål slik at jeg fikk belyst tema best mulig. Det ble også min oppgave å hjelpe jentene tilbake til tema dersom de "fløt ut". For å kunne gjøre dette så bra som mulig, var det nødvendig å kjenne intervjuguidens spørsmål inngående, slik at overgangene ble mest mulig naturlig. Det å være godt forberedt i intervjusituasjonen er meget viktig, både for å skape en oversiktlig og trygg atmosfære, og for å få tak i mest mulig informasjon. Kvale (2002) har ulike måter å stille spørsmål på som jeg har satt meg inn i før intervjuene startet. Jeg brukte båndopptaker for at jeg skulle slippe å skrive ned alt de sa. Jeg ville forsøke å lytte mest mulig, og kun ta små notater underveis. Det er informasjonen fra forskningsdeltakerne som er selve kjernen i forskningen, og uten denne er det lite å knytte teorien opp imot. Dette var for meg den mest spennende delen av hele prosjektet. Usikkerheten om jentenes formidlingsevne og ikke minst om de ville dukke opp til avtalt tid, gjorde dette til en hektisk og spennende tid. Man ønsker selvfølgelig at man får så mye informasjon at man har et godt utgangspunkt for analyse.

3.4 Etiske betraktninger

I og med at stallen og hestene er et miljø som er kjent for meg, har jeg med meg en slags forforståelse og en del antakelser som vil prege meg i mitt arbeide. Jeg var hele tiden bevisst min egen subjektivitet, og ble kanskje ekstra varsom i forhold til å stille ledende spørsmål. Jeg forsøkte hele tiden at de skulle fortelle så mye som mulig uten min innblanding. Det eneste spørsmålet jeg stilte direkte var om de tror de kan bli mer selvstendige av å holde på med hester. Svaret var det opp til dem å utdype. Jeg har hatt disse jentene i stallen i en periode noen måneder og opp til et år, og da bare to til fire timer, èn gang i uka. Dette har gjort at jeg ikke har hatt tett og personlig kontakt med dem, selv om vi har pratet om ulike tema mens vi har arbeider, har vært på tur, eller spist sammen. Deres opplevelse av interaksjonen med hest har jeg ikke tidligere gått inn på. Jeg har bare observert at det har positiv effekt på dem, men

på hvilken måte den har hatt effekt, har vært en godt bevart hemmelighet for meg. Det var nettopp dette som pirret min nysgjerrighet og la grunnlaget for problemstillingen. Jeg fortalte dem ikke på forhånd at jeg studerte ved siden av min faste jobb. Ikke før det nærmet seg intervju, tok jeg kontakt med jentene og foreldre / foresatte. Overlege ved institusjonen ble også informert. Jentene fikk først en muntlig henvendelse der jeg fortalte kort om mitt prosjekt. Deretter trygget jeg dem i forhold til anonymitet og konfidensialitet. Før jeg kunne starte med intervjuet, fikk foresatte og elever et brev med svarslipp som viste deres samtykke til deltakelse. Alle fikk vite at de når som helst kunne trekke seg fra undersøkelsen (vedlegg 1). De fikk også høre at denne masteroppgaven har som hovedmålsetting at jeg skal øve meg på å forske.

Jeg gjorde mange avveininger underveis i forhold til hvordan jeg skulle balansere mellom oppgavens problemstilling og jentenes livssituasjon. Problemstillingen i seg selv kan brukes i forhold til alle slags jenter og jeg kunne ha fått mange av de samme svarene, men i og med at jentene i denne studien befinner seg i en spesiell livssituasjon, vurderte jeg det slik at det ville forfalske resultatet om ikke jentenes vansker kom fram. På grunn av dette var det en fare for at oppgaven måtte klausuleres. For å unngå klausulering har jeg beskrevet jentene i generelle ordelag slik at de ikke kan identifiseres direkte. Alle jentene fikk velge seg et pseudonym for å skjule sin identitet. For å beskytte jentene og ikke gjøre dem gjenkjennelig, vil jeg ikke gå inn på deres spesifikke alder eller problemer. Generelt kan det sies at de er mellom fjorten og atten år og har emosjonelle vansker. Noen har spiseforstyrrelser, skader seg selv og / eller har sosiale problemer av ulik art. Alle jentene nevner uoppfordret i intervjuet at de har problemer, men de går ikke i dybden på hva det dreier seg om. Jeg har derfor valgt å ha det med fordi det utgjør en viktig del av deres uttalelser.

Etter at jeg fikk ja fra jentene og deres foresatte, avtalte jeg tid og sted for intervjuet. Jeg anså stallrommet vårt som et hensiktsmessig sted, da dette er kjent for jentene og skjernet for forstyrrelser. Intervjuene ble gjennomført i løpet av en hektisk uke og hvert intervju varte mellom tjue og tretti minutter. Jeg hadde forventet at intervjuene skulle ta minst en time, men det viste seg at det var naturlig å avslutte tidligere. Jeg mener vi fikk belyst de tema som var satt opp på forhånd. Et par av jentene var veldig pratsomme, mens de to andre var mer ordknappe. Til tross for ulike måter å svare på, fikk de alle formidlet sin opplevelse av interaksjon med hesten. Alle jentene sa på eget initiativ at de har sine problemer å stri med,

men de greide å balansere dette fint selv. Jeg hadde på forhånd bestemt meg for ikke å gå inn i deres eventuelle problematikk dersom dette dukket opp. Spørsmålene var laget slik at temaene i utgangspunktet ikke la opp til betroelser. Ifølge Kvale (2002) har et forskningsintervju som mål å innhente kunnskap, men man skal liokevel innta en lyttende holdning. Dette kan føre til at det oppstår et kvasiterapeutisk forhold. Det er derfor lurt å ha et hjelpeapparat til å ta imot forskningsdeltakeren dersom de har behov for mer inngående samtaler (Kvale, 2002). I mitt tilfelle var jentene allerede i behandling, så jeg hadde dette som min eventuelle hjelpeinstans dersom det skulle være behov. Jeg anså derimot mitt intervju som ufarlig i så måte. Etter at båndopptakeren var slått av, fikk jeg erfare at min lyttende holdning og interesse ovenfor en av jentene, gjorde at hun bare fortsatte og prate, og betrodde seg til meg. Det ble et stort dilemma, fordi jeg følte jeg måtte gå videre med saken. Heldigvis er det psykologer i hjelpeapparatet som kunne ta situasjonen videre. Dette viser at det er en vanskelig balansegang mellom det å være forsker og terapeut. Selv om det ikke var meningen, ble det for jenta en trygg relasjon som hun kunne betro seg til. Denne erfaringen vil jeg ta med meg videre som en nyttig lærdom.

3.5 Validitet, reliabilitet og generaliserbarhet

For å kvalitetssikre intervjuene i etterkant, fikk jentene lese gjennom det transkriberte materialet for å se om de hadde noen innvendinger på innholdet. Det hadde de ikke. Validitet i forskningen handler i følge Kvale om undersøkelsen måler det den er ment å måle. Den styrkes ved at deltakerne får anledning til å gi utfyllende svar, og dette avhenger av at det blir stilt gode spørsmål (Kvale, 2002). Jeg bestrebet meg på å stille så åpne spørsmål som mulig. Åpne spørsmål tar utgangspunkt i forskningsdeltakernes egne opplevelser og kunnskap. Det var deres livsverden jeg ville få tak i. Noen ganger fikk jeg lange svar, andre ganger ikke. Jeg måtte da stille flere oppfølgingsspørsmål. Jeg vurderer det slik at spørsmål og svar belyste problemstillingen på en god måte. Jentene ga svar i forhold til det jeg ønsket å måle. Under tolkningsprosessen har jeg forsøkt å ha et kritisk syn for å motvirke selektiv forståelse eller skjev tolkning.

Reliabilitet i studiet handler om hvor sikker og pålitelig kunnskapen man har kommet fram til er (Kvale, 2002). Jeg anser svarene som reliable fordi jentene fikk svare fritt og alle jentene fikk de samme spørsmålene. Det at mange av svarene ligner hverandre, mener jeg styrker reliabiliteten. Det er samsvar mellom det de sier.

Generaliserbarhet dreier seg om man kan generalisere funn til liknende situasjoner. Dersom noen andre har jenter i en stall, kan de bruke disse funnene for å forstå sin egen praksis. Dette kaller Postholm (2005) naturalistisk generalisering. Funnene kan slik jeg ser det hjelpe oss i å forstå jenters oppvekst, eller fungere som et forståelsesredskap i andre studier.

Det er både fordeler og ulemper med å forske i sin egen bakgård. Dalen (2004) sier at en forsker som har personlig tilknytning til et tema, kan bety økt innsikt, men også overinvolvering (Dalen, 2004). Det er derfor viktig å være bevisst sin rolle og avklare denne med deltakerne. Andre ulemper kan være at jeg som forsker kan være forutinntatt, det vil si at jeg har en forforståelse som styrer prosessen, og at mine subjektive tolkninger derfor kan prege analysen i for stor grad. Jeg mener at bruk av åpne spørsmål kan forhindre dette, da forskningsdeltakernes egne opplevelser kommer tydeligere fram når de kan snakke fritt. Fordelen med å forske i sitt eget miljø er at jeg er kjent og ikke trenger tid på observasjon og kontaktetablering. Det at forskningsdeltakerne allerede har opparbeidet et tillitsforhold til meg, kan gjøre intervjusituasjonen tryggere. En av jentene uttrykte at hun ikke ville blitt med meg alene før et tillitsforhold lå til grunn. Samtidig kan stor tillit gjøre at jentene tør å åpne seg mer. Dette kan være viktig i forhold til at du får fyldig informasjon, men det kan også som tidligere beskrevet føre til for stor åpenhet. Dette er en balansegang det er viktig å være bevisst.

3.6 Fenomenologisk analyse

Etter å ha lest mange ulike måter å gjennomføre forskningen på, fant jeg ut at det var hensiktsmessig å gjøre det på min egen måte, men med inspirasjon fra ulike metoder. Georgi har utviklet et analysesystem til bruk ved fenomenologisk analyse og det er fem trinn i dette analysesystemet. Det første starter med at man prøver å få en første forståelse av helheten. Det andre er at man finner fram til temaer eller meningsbærende elementer i materialet. I det tredje og fjerde trinnet beskrives og fortolkes materialet og i det siste trinnet foregår en overordnet teoretisk tolkning av funn som er gjort (Dalen, 2004). Jeg brukte disse trinnene som utgangspunkt i min analyse.

Straks etter intervjuene lyttet jeg gjennom lydopptakene og skrev ned en kort versjon av det som ble sagt for å danne meg et bilde av helheten. Etterpå transkriberte jeg ordrett alle

uttalelser på bokmål, da det ikke fins noen transkriberingsregler for dialekt. Jeg transkriberte samme kveld som intervjuet ble gjennomført for å huske stemningen og det unike ved hver jente (vedlegg 3).

Etter transkriberingen begynte kodingsarbeidet. Jeg brukte ulike fargekoder for å skille de ulike tema fra hverandre. Ett tema kunne inneholde mange ulike følelser og jeg prøvde etter hvert å finne en felles kategori for disse. Et eksempel på dette kan være temaet relasjon til hesten. Her ble det brukt ord som trygghet, beskytter, stole på, hjelper og jeg la det under kategorien tillit. Det var spesielt tre tema som gikk igjen og som viste seg å bli viktig. Dette var 1) **tillit til hesten**, 2) **opplevelsen av ”å være i ett med hesten”**, og 3) **selvstendighet**. Andre tema som ble berørt var **vennskap** og **de voksnes rolle som støtte**. Det viste seg at jentenes spontane uttalelser i forhold til de tema som var valgt, lignet på hverandre.

Etter identifiseringen av tema laget jeg fire lengre fortellinger der jentenes stemmer kom fram. Disse fortellingene skulle gi meg et bilde av jenta som om hun fortalte den selv. Det ble enda tydeligere for meg hvor lik historiene var innholdsmessig, selv om jentene hadde ulike måter å uttrykke seg på. Jentenes individuelle stemmer kom fram gjennom sitater. I etterkant av fortellingene listet jeg opp de ulike temaene og samlet alle jentenes utsagn som var relevante for dette temaet. Det ble mange sitater og her måtte jeg ta noen vanskelige valg i forhold til å finne de sitatene som representerte jentene og tema best.

I tematiseringsfasen er det viktig at det blir en temaorientert diskusjon der min stemme blir sterk. Det er nå mine funn skal knyttes opp imot den teorien som er grunnlaget for studiet. For å understreke funnene blir det brukt sitater fra jentene som eksempel. Jentenes hverdagspråk gjør teksten levende, mens mine tanker og fortolkninger, sammen med teori, løfter materialet. Det var vanskelig for meg å velge bort sitater fordi mange av dem var så gode. Jeg er fortsatt forundret over hvor åpne og formidlende jentene var under intervjuene. Jeg hadde grudd meg litt på forhånd og var redd det kunne gå trått. Jeg hadde mine antakelser om at hesten hadde betydning for dem, men trodde det kunne bli vanskelig for dem å formidle det. De mange kloke og reflekterte svarene jeg fikk i intervjusamtalen gjorde at jeg fikk et godt og fylldig materiale å jobbe videre med.

Denne måten å analysere data på handler ifølge Postholm (2005) om å redusere datamaterialet til enheter som gjør materialet håndterlig. Med utgangspunkt i hver av jentenes erfaringer, har jeg konstruert en felles tekstuell-strukturell beskrivelse som representerer gruppen som helhet. Postholm (2005) sier det er den felles essensen, eller den sentrale underliggende meningen av opplevelser eller erfaringer, som er målet for forskningen.

Bruken av ”tykke beskrivelser” vil gjøre det lettere for leseren av teksten å analysere og tolke handlinger som beskrives (Postholm, 2005). ”Tykke beskrivelser” er ikke bare beskrivelser, men også fortolkninger av det fenomenet som presenteres (Dalen, 2004). I den tematiske analysen har jeg prøvd å representere det deltakerne har sagt på en god måte. Ordrette sitater eller utsagn som er representative, har blitt innlemmet i teksten for å skape mer liv i materialet og for å gi forskningsdeltakerne en stemme.

Som forsker er jeg til en viss grad deduktiv, fordi jeg har min forforståelse og har laget tema ut ifra problemstilling som jeg selv har valgt. Selv om min forforståelse alltid vil være med inn i analysen, har målet vært å legge mest mulig av denne forforståelsen til side å være mest mulig induktiv. Jeg har hele tiden vært bevisst på at det er jentenes stemme som skal komme fram i forskningsarbeidet.

3.7 Presentasjon av felles tema

Disse temaene sto fram som felles for alle jentene :

- * **Hesten som overgangsobjekt**
- * **Tillit til hesten**
- * **Hesten som spill**
- * **Det potensielle rommet**
- * **Selvstendighet (omsorg/ansvar/lære om deg selv)**
- * **Støttende og holdende miljø**

I det følgende vil jeg drøfte de funn som ble avdekket, og knytte dem opp mot problemstillingen. Temaene som viste seg å framstå som viktigst, er diskutert i lys av de teoriene jeg har som grunnlag for undersøkelsen. Her vil jeg forsøke å ”heve” jentenes hverdagsfortellinger opp på et mer teoretisk og fortolkende nivå. Felles temaer som har dukket opp vil bli belyst, men også det unike ved jentenes uttalelser.

4. Presentasjon av data og drøfting

Som tidligere nevnt var det flere felles tema som gikk igjen i svarene jentene ga under intervjuene. Selv om temaene til en viss grad var styrt av meg, var det jentene selv som spontant skulle utdype ved å fortelle om sine egne opplevelser og erfaringer med hest og dens eventuelle påvirkning i forhold til utvikling av selvstendighet og autonomi. Presentasjon av data og jentenes uttalelser vil i denne delen komme fram. Deres uttalelser vil stå som innrykk i teksten eller innbakt i teksten med hermetegn.

Det kom fram at alle jentene har vært interessert i hester siden de var små. En av jentene har hatt jevnlig kontakt med hester i flere år, mens de andre har hatt sporadisk kontakt med hester. Bjerrum Nielsen og Rudberg (1991), trekker frem hesten i løpet av flere faser i jenters identitetsutvikling. De hevder hesteinteressen kan være en ”fallisk”, eller maskulin interesse som representerer en identifikasjon med far. Det å identifisere seg med far hjelper dem til større autonomi fra mor, som de gjennom oppveksten ofte har et ambivalent forhold til. Dette ambivalente forholdet gjør det mer komplisert for jentene å bli selvstendige (Bjerrum Nielsen og Rudberg 1991). Winnicott (2003) mener overgangsobjekter hjelper barnet på sin vei mot autonomi og selvstendighet.

4.1 Hesten som overgangsobjekt

På spørsmål om jentene hadde en favoritthest, svarte alle at det hadde de. Ved spørsmål om det blir vanskelig å forlate hesten etter å ha blitt kjent med den, synes alle dette er trist, men er realistisk i forhold til at tilbudet i denne stallen er en periode i deres liv. De håper de får muligheten til å komme på besøk i ettertid, for å se hvordan det går med hestene. Alle fremhever at hesten har hjulpet dem i forhold til problemer de har, eller i forhold til å bli bedre kjent med seg selv. Noen sier at de vil ha med seg minnet om hesten. Jeg tolker det slik at hesten på denne måten kan fungere som et overgangsobjekt i en fase av livet. Kristina reflekterte over at hun en dag må forlate hesten hun har valgt som ”sin” hest.

Det kommer til å bli rart, det kommer til å bli tungt....men jeg tenker bare som så at..for jeg var litt usikker på det når jeg skulle oppover hit også om jeg ville knytte meg mye til hesten, men jeg tenker at..den tid den sorg, så får jeg ta det som det kommer (Kristina).

Hesten er et objekt de har ”funnet” og tatt i bruk. De har skapt seg et symbol. Hesten står for noe annet enn bare å være en hest. Winnicott (2003) sier at et overgangsobjekt både er et fysisk og mentalt objekt. Det er fysisk fordi det fins i den virkelige verden og kan sees av andre. Det er mentalt fordi objektet representerer en morsfigur på det mentale plan. Overgangsobjektet representerer i følge Winnicott mors trygge nærvær, og hennes tilstedeværelse blir gjenskapt i fantasien. Overgangsobjekter er ofte helt nødvendig i overgangssituasjoner (Gomnæs, 2003). Gomnæs (2003) sier at følelser som settes i sving ved å være med overgangsobjektet synes å representere en god og trygg relasjon som overføres fra den tidlige mor - barn relasjonen. Dette støttes også av Scheidhacker som mener hesten kan være et slikt overgangsobjekt (1998, i Ekström og Halvarsson, 2000). En overgangssituasjon kan for eksempel oppstå når mennesker føler seg ensomme, redde eller lei seg. I denne sammenhengen er jentene i en strevsom fase i livet både i forhold til puberteten og selvstendigjøring. I tillegg har de store belastninger i livet og trenger fortsatt mye omsorg og støtte. Hesten som overgangsobjekt kan for noen se ut til å være en slik hjelp, trøst og støtte. Melinda sier dette om hesten hun har valgt : ”Den gir meg liksom ganske mye liksom bare for å være dyr på en måte. Hesten blir som en støtte da. Til du står på dine egne bein, så setter du deg på hesten liksom” (Melinda).

Winnicott (2003) sier at overgangsobjektet mister sin betydning når barnet blir eldre. Det dør ikke, men det blir heller ikke glemt. Det lever videre i en annen form. ”Ja sånn..han (hesten) kommer jo alltid til å være der liksom..det var jo..han har hjulpet meg ganske mye egentlig..jah..selv om jeg kanskje ikke vet det så sitter det i minnet liksom” (Melinda).

Winnicott (2003) mener overgangsfenomener utvikler seg fra den tidlige bruk av et overgangsobjekt, til de mest avanserte stadier i menneskets evne til kulturopplevelse. Jeg tolker det slik at hesten som overgangsobjekt kan gi opplevelser som kan bidra til modning og utvikling. Isa beskriver sitt forhold til hester og opplevelser på denne måten.

Jeg kommer nok til å holde på med hester resten av livet ja tenker jeg....for interessen forsvinner ikke. Den kan minske en periode at du blir litt smålei hvis du holder på så mye med det at du går lei på en måte, men så kommer den tilbake for fullt igjen, for du kjenner savnet av det å være med hesten..sånn opplevelsene med det da (Isa).

Alle jentene har framtidsdrømmer om både utdanning og jobb. De drømmer også om å ha en egen hest i fremtiden. ”Jeg prøver no å få overtalt typen min da til å bygge et lite fjøs da...til å ha hest i...for...ja..jeg har jo bare lyst til å ligge oppå hesten og bare ligge der liksom...åh.....godt !” (Melinda)

Ifølge Bjerrum Nielsen og Rudberg (1991) kan jenter dagdrømmer mye i denne alderen, men deres fantasiliv kan ha en positiv funksjon i utviklingen, i og med at de bruker lang tid på å modnes følelsesmessig. Jeg mener med bakgrunn i dette at jentenes framtidsdrømmer kan være et ledd i deres følelsesmessige modning. Winnicott (2003) peker også på dette når han ser på umodenhet som et sunnhetstegn, og sier det er bra at ungdom modnes sakte, fordi de da har større muligheter for å utvikle et sant selv. Modenhet i relasjoner gjør at jenter ofte har lettere for å beskrive seg selv og andre mer nyansert og med større psykologisk innsikt enn gutter (Bjerrum Nielsen og Rudberg, 1991). Min oppfatning er at framtidsdrømmer knyttet til hesten kan vise at de har selvinnsett og på denne måten viser autonomi. Isas uttalelser kan være et eksempel på dette:

Jeg skal prøve å få tak i meg hest og sånn, men jeg må bli mye friskere da..først.. før jeg...jeg har jo ikke energi til å klare å ta meg av en hest nå, men..det er det...å ha min egen hest.....(Isa).

Med bakgrunn i denne uttalelsen, problemstillingen og det som ovenfor står skrevet, mener jeg at interaksjon med hesten som overgangsobjekt kan bidra til en opplevelse av autonomi og selvstendighet.

Overgangsobjekter representerer ifølge Winnicott det aller første skritt mot opplevelsen av en symbolsk og kulturell verden (Gomnæs, 2003). Når barnet tar i bruk symboler og er i kreativ lek, kan det etter hvert ta i bruk det kulturelle potensial i den utstrekning det er til rådighet i de umiddelbare sosiale omgivelsene (Winnicott, 2003).

4.3 Tillit til hesten

Man kan undres over jenters tiltrekning mot hester, men i følge Sørensen (1999) kan dette muligens forklares på to plan. For det første byr ridningen på en tett fysisk kontakt med et levende vesen. I tillegg kommer spenningen og seiersopplevelsene man kan ha ved å

kontrollere et vesen som er dem så overlegent. For det andre kan hestens sosiale egenskaper gjøre at de nyter samværet fordi hesten kan ha en atferd som kan tolkes som takknemlighet (Sørensen 1999).

Det kom etter hvert fram at kontakten mellom jentene og hesten er mer mangfoldig enn først antatt. Tatt i betraktning at møtene med hesten er av begrenset varighet og bare én dag i uka, kan hesten ha betydd mer for dem enn jeg har trodd. Det kan synes som om jentene opplever en sterk gjensidighet i relasjonen med hesten. Behovet for å være i nære relasjoner er i følge Mahler grunnleggende (Bjerrum Nielsen og Rudberg, 1991). Det kan se ut til at hestene kan dekke noe av dette behovet hos jentene. Koren og Træen (2003) mener stallen kan fungere som en treningsarena i forhold til å være dedikert til et annet individ. Jeg tolker det slik at relasjonen med hesten oppleves som enklere enn mellommenneskelige relasjoner, og at det er en måte å trene på nærhet og ærlighet. Ifølge Bjerrum Nielsen og Rudberg (1991) går veien til barnets hjerte ikke gjennom magen eller tilfredsstillelse av fysiske behov, men gjennom øyekontakt, kroppskontakt og sosial stimulering. Mahler (Egeberg et.al, 2000) beskriver overgangsobjekter som et "kjærlighetsobjekt", og det er denne styrken i forholdet mellom hesten og jenta jeg fornemmer. Som i kjærlighet kommer all fornuft til kort. Det er fargen, øynene, lukten eller alt på en gang de faller for. "Det er bare liksom noe med ham" sier (Gunda). Min fortolkning av dette er at jentene nærmer seg hesten med alle sine sanser, med berøring, strigling, kos og snakk og at de etter hvert får et nært forhold til den. Kristina uttrykker det slik:

Så det er liksom spesielt, jeg elsker å stå og børste henne da, og liksom står og klager til henne, og så ser hun på meg og vrinsker litt til meg sånn at jeg.. "okey da sjø !" Jeg snakker alltid til henne (Kristina).

Jeg tolker dette slik at forholdet mellom hesten og jentene minner om et dypt vennskapsforhold, der jentene er overbærende med eventuelle unoter hesten har. Hesten er bare en stor trygg venn. Scheidhacker (1998, i Ekström og Halvarsson, 2000) hevder at språket mellom hesten og rytteren ligner den tidlige mor - barn relasjonen. Hun sier den ærlige og ekte relasjonen mellom mor og barn overføres til relasjonen mellom hest og rytter. Tryggheten i relasjonen beskrives av Isa på denne måten:

Hesten er jo et levende vesen da, så det blir liksom, det blir vennen din, som står der og hører på deg hvis du trenger noen som skjønner at du har det vanskelig. Det at det er så stort gjør jo kanskje at det blir tryggere da. Hvis du møter på noe som blir en hindring for deg på en måte, så har du en stor ting der som beskytter deg på en måte. Det er bare å slenge seg opp på hesten, så kan du bare dra. Så liksom når du setter deg på hesteryggen, ja så forsvinner alt, for du er der med vennen din på en måte (Isa).

Koren og Træen (2003) sier at partnerskapet med hesten innbefatter tillit, gjensidig respekt, trygghet, omsorg og ansvar. En av jentene i forteller at både hun og hesten som hun beskriver som sin favoritthest, har hatt det vanskelig og at de er utrygge. Hun sier de har hjulpet hverandre, ved å gjøre hverandre trygg. I forhold til problemstillingen stiller jeg spørsmålet ; kan tryggheten som interaksjonen med hesten her innebærer bidra til utvikling av selvstendighet og autonomi ? Jeg mener Koren og Træen (2003) bekrefter dette. Jeg fortolker også følgende utsagn fra Isa på denne måten, at tryggheten som oppstår i interaksjonen med hesten, kan bidra til utvikling av selvstendighet og autonomi.

At hun kan hjelpe meg å komme gjennom det jeg har vært gjennom og sånn. Begge veier liksom. Hun gjorde meg trygg på ting, og jeg gjorde henne trygg på tinger liksom. Jeg kom meg mye og hun kom seg mye, så nå er hun trygg på det meste og sånne ting. Hun var jo livredd alt og.. (Isa).

Winnicott (2003) sier et støttende og holdende miljø er essensielt i oppbyggingen av tillit. Jeg tolker det slik st hesten representer et slikt støttende og holdende miljø, og at dette igjen fremmer trygghet og tillit, for på denne måten å bidra til selvstendighet og autonomi. Isa beskriver her hesten som en ”støtteperson” :

Og hestene er her for meg, og hvis det skjer noe er det bare å springe inn til hesten og gjemme seg under manen på den og skrike liksom. Hesten bare står der. Ja det er liksom støttepersonen da liksom, og er du bakom der, er det ingen som kan se deg for da ser de på den fine hesten ikke sant? Da blir du liksom ikke lagt merke til bak der du står da (Isa).

Alle jentene reflekterer over at de stoler på hesten, og at de har tillit til den. Selv om hester kan være uforutsigbare, og jentene kan bli irriterte på dem, virker det som om dette blir

underordnet i forhold til de positive sidene og følelsen av å stole på og ha tillit til. Jeg tolker det slik at jentene har en opplevelse av at hesten står der uansett vanskeligheter. Objektet står støtt til tross for at det har blitt ”ødelagt” som Winnicott uttrykker det (Winnicott, 2003).

Gjennom interaksjonen med hesten kan de få en opplevelse av at det gir mening å tørre å stole på noen. ”Du må liksom stole på hesten for å ri den da” (Gunda). Det kan se ut til at hesten også kan være et ledd i oppbygning av trygghet og tillit jenta og hesten imellom slik Melinda uttrykker her :

Jeg husker en gang at jeg og Kross rei da, da var det skikkelig uvær da, det var sånn skikkelig sånn snø eller det hagla og snødde såne..og det blåste skikkelig da, så han,,verken han eller jeg så nesten ingen ting vet du når vi skulle ri da, så jeg følte liksom at vi måtte stole på hverandre liksom for å kunne klare å komme oss..tilbake (Melinda).

Jeg tolker det slik at jentene stoler på hesten til tross for at den kan være uforutsigbar. De positive trekkene oppveier for de negative. Mahler (Jerlang, 2000) sier at den kjærlige og gode del av morsfiguren må være i overvekt for at barnet skal kunne utvikle objektkonstans, altså et stabilt bilde av moren. Bildet virker dermed som en kjærlighetsgiver, en trøster og en støtte, på samme måte som en mor gjør det. Kan det være slik at hesten representerer den trygge morsfiguren? Mahler (Jerlang, 2000) sier videre at først når objektkonstans med morsfiguren er utviklet, kan barnet utvikle en objektpresentasjon med konstans av andre personer. Jeg tolker det slik at den tilliten jentene har ervervet i forhold til hesten, også kan overføres til å gjelde mennesker. Melinda uttrykker det på denne måten :

Ja, egentlig..jeg lærer at jeg kan mer enn jeg trodde egentlig, for det..for liksom du må lære, jeg har lært meg egentlig å stole mer på folk da, av hesten på en måte..at jeg, det er ikke alt jeg klarer alene. Jeg må lære meg å kunne stole på andre folk liksom for å komme gjennom livet og sånn, men det føler jeg egentlig jeg har lært av hesten da, det er, for du må liksom..om hesten faller så må du liksom stole på han at han..eh får det til liksom (Melinda).

4.3 Hesten som speil

Det å passe sammen med hesten kommer fram som viktig for alle jentene. Jeg tolker det slik at det er en sterk kobling mellom jentenes valg av hest og hennes opplevelse av seg selv og den situasjonen hun befinner seg i. Hesten blir som jentas speilbilde. Den blir ilagt de samme egenskapene som henne. Dette gjør at hesten kan ”forstå” jenta. Isa forklarer at hun og hesten har opplevd noe av de samme tingene i fortida og at de derfor kan stole på hverandre :

Så fikk jeg vite mye av bakgrunnen hennes, sånn at hun har jo vært mishandlet å sånn her. (skjelven i stemmen) Men så hadde vi en hestehvisker på henne, og hun sa at, det var en grunn til at hun (hesten) ble trekt mot meg, og det var for at hun sa at vi har så lik bakgrunn. Uansett om hun er hest og jeg er menneske, men det var så likt likevel. Vet ikke helt om jeg tror på hestehviskere jeg da... men hun sa no det da. Så hun (hesten) stolte på meg. Så hun (hesten) følte at, ja..jeg kommer ikke til å gjøre henne noe liksom (Isa).

Det at hesten kan fungere som et speil for mennesker bekreftes av andre som har erfaring med vanskeligstilte ungdom og hest. Forsling (2001), Hvid (2004), Madsen et. al.(2000), Sørensen (1999) O`Connor (n.d), Trevelyan (n.d) og Taylor (2001). Det kan derfor synes viktig for pedagogen å ha et variert hestemateriale som kan gjøre reelle valg av hest mulig. Hestenes unike personlighet gjør at det blir lettere for jentene å finne en hest de kan identifiserer seg med. Kristina har funnet en hest som hun kjenner seg igjen i og hun ler når hun beskriver hvordan hun opplever at hesten ”ligner” henne selv.

Nei hun er nå ganske fin og så kjenner jeg meg igjen ganske mye i henne liksom, så jeg føler at vi er ganske lik til tross for at hun er hest (latter). Sånn at hun er så kosen, ikke at jeg er så veldig kosen men, ja rampete og gjør det hun vil liksom, men hun hører etter når hun skjønner alvoret liksom..når du tør å si ifra! (Kristina).

Winnicott (Gomnæs, 2003) mener speilbildet er en metafor på at moren reflekterer tilbake til babyen det hun ser. Barnet speiler seg i mors øyne og ser dermed seg selv. Det er viktig at mor ser på barnet med kjærlighet og innlevelse. En ”good enough” mor har evnen til både å holde barnet og til å støtte det i sin vei mot selvstendigjøring. Dette er et samspill basert på gjensidighet (Gomnæs, 2003). Kristina beskriver opplevelsen hun har sammen med hesten

som om hun mottar en mors uforbeholdne kjærlighet og aksept. Samtidig opplever hun, slik jeg tolker det, at hun har kontroll over situasjonen.

Det er litt sånn spesiell følelse når du ser hesten, det er jo et stort og stolt dyr da, og den følelsen du får rundt dem, det er noe spesielt. Og spesielt når du sitter på ryggen på dem da. Jeg føler at det er jeg som har kontroll, og nå går det bra liksom. Liksom jeg har hatt en hard helg nå, og bare kom opp hit og fikk se Tora og alt det der..ja... Jeg får en god følelse liksom, avslappet og..her er det fint å være liksom. Det er så en trenger ikke å skjule noe liksom..Det er hundre prosent, ja ”real”. Liksom tar meg som den jeg er og bryr seg ikke noe om fortida mi og hva jeg har gjort og sånt. Hun skjønner liksom situasjonen du står oppi på en måte liksom (Kristina).

Jeg tolker Kristinas opplevelser som om hun føler seg totalt akseptert for den hun er. Hesten tar imot henne uansett hva hun har gjort. Sørensen (1999) hevder at hesten ikke har baktanker og bruker ikke ironi. Den stiller ingen spørsmål og fordømmer deg ikke. Hun mener at den derfor kan oppfattes som aksepterende og trygg. Å oppleve et dyrs hengivenhet kan gjøre at man føler at man utgjør en forskjell, er av betydning, er holdt av og verdsatt for den man er. Weidemann (1999) sier omgivelsenes speiling av barnet gir barnet en form for selvrepresentasjon som har avgjørende betydning for hvordan det oppfatter seg selv. Kvaliteten i relasjonsdannelsen er derfor sentral for utviklingen av et sterkt selv. Jeg tolker dette slik at jentene speiler seg i hesten og dermed ser seg selv, slik Mahler også peker på (Jerlang, 2000). Sammen med hesten får de en direkte tilbakemelding på sin egen framferd og må derfor lære seg å være sensitiv for signaler den sender. Sørensen (1999) sier at den speilingen barn opplever av sin atferd i forhold til hestens reaksjoner, kan være medvirkende til forståelse og innlevelse av deres egen framturen i andre sammenhenger.

Ifølge Mahler (Jerlang, 2000) følger den psykiske utviklingen et fast mønster. Hun mener det er bestemte utviklingstrekk som er sentrale i visse faser av livet. Dersom individet blir holdt av en ”good enough mother” vil disse utviklingstrekkene komme naturlig. I motsatt fall vil en feilutvikling skje. Jeg antar at det for barn som ikke har opplevd stabile relasjoner vil ha en forstyrrelse i utviklingen, og at hestens kroppsspråk derfor kan være lettere å forstå enn mellommenneskelig kommunikasjon.

Mine forskningsdeltakere pekte på at de kommuniserte med hesten ved å snakke med den, eller de opplevde at de kjente på kroppen hvordan hesten responderte. I følge Hvid (2004) kommuniserer dyr nonverbalt og det kan gjøre kommunikasjonen lettere. Jeg tolker det slik at den enkle kommunikasjonen minner om den tidlige interaksjon mellom mor og barn, der det verbale språket fortsatt ikke er tatt i bruk. Dette støttes av Sheidhacker (1998, i Ekström et.al. 2000) Isa prøver å forklare hvordan hun ”kjenner det på kroppen” når hesten blir usikker.

Altså, du kan føle det. Du føler jo hvis du gjør noe feil. Du føler jo hvis at...du kjenner jo på kroppen at den blir anspent. Du ser det med en gang ved at den begynner å trippe litt mer, eller den stritter litt mer imot, eller legger mer på ørene eller blir bare forvirra. Det er vanskelig å forklare det, men det er lett å se det (Isa).

Interaksjonen med hesten kan gi jentene en mulighet til å bli mer sensitive i forhold til sitt eget kroppsspråk og hvordan deres egen væremåte påvirker den. Tilbakemeldingene fra hesten kommer kjapt slik at jentene skjønner at måten de oppfører seg på har konsekvenser for samhandlingen. ”Hvis jeg gjør noe feil så er de liksom, så kan hun stoppe opp og så ”okey” skjønner at nå gjorde jeg en feil” (Kristina). Kan selvinnsikten som jentene erverver gjennom interaksjon med hesten føre til økt forståelse av seg selv, og kan denne selvinnsikten føre til opplevelse av autonomi og selvstendighet?

4.4 Det potensielle rommet

Alle jentene opplever å være ”i ett” med hesten når de rir på tur. De glemmer sine problemer og bare ”er”. De sier de føler seg avslappet, trygge og glade eller at de har det morsomt og spennende. Jeg tolker dette som om de er i en slags lystbetont lekesituasjon. Winnicott sier at for å kunne være oppslukt i en aktivitet må du ha evnen til å være alene som deg selv (Winnicott, 2003). Jentene har en illusjon om at det bare er dem og hesten som gjelder. I denne tilstanden er det som om de er så intens opptatt av sitt forhold til overgangsobjektet at alt annet blir uvesentlig. De sier det er spesielt når de rir på tur i skogen eller travet og galopperer at de opplever denne tilstanden. Min forståelse av dette er at opplevelsene fører til selvforglemmelse. Problemer og vansker forsvinner for en liten stund. Jeg mener uttalelsene fra forskningsdeltakerne beskriver dette : ”Det blir jo trygt da. Du liksom legger igjen alt av bekymringer og problemer utenfor også liksom, du er i en annen verden når du er med hester liksom. Du er i deres verden”(Isa).

Winnicott beskriver dette fenomenet som å være i et potensielt rom. Han sier at under spesielle omstendigheter kan individet samle seg om og eksistere som en enhet, ikke som et forsvar mot angst, men som et uttrykk for JEG ER, jeg lever, jeg er meg selv (Winnicott 1962, i Winnicott, 2003). Kristina sier det på denne måten :

Det er liksom når jeg setter meg opp i salen liksom føles det okay, nå er vi en kropp liksom. Det er godt å føle at jeg kan være meg selv da, hundre prosent liksom, og så..det er litt vanskelig å forklare følelsen, den er sånn avslappet og det er bare, nå er det bare meg og hesten liksom (Kristina).

Winnicott hevder det potensielle rommet er som et fristed for individet. I dette rommet kan vi få en pause og hvile ut fra oppgaven det er å holde fakta fra fantasi (Gomnæs, 2003). Det er et rom hvor du kan komme og gå, skilles fra og komme tilbake til et elsket objekt (Bergman, i Barkin og Grolnick, 1995). Jeg tolker det slik at turene med hesten setter jentene i en tilstand hvor de kan glemme alt rundt seg. De får en pause fra hverdagens vanskeligheter og bare er. Kristina uttrykker det slik :

Det er bare oss som betyr noe der og da liksom ja..liksom hele verden kan bare drit og dra..det er bare meg og henne. Jeg bare gir slipp på alle depresjonene og tunge tankene når jeg er med hesten liksom, så jeg prøver å ikke, jeg får ikke til å tenke på det som er negative tanker som ellers er der (Kristina).

Det potensielle rommet varierer fra individ til individ avhengig av hvordan barnet har blitt støttet og holdt av sin morsfigur i tidlige kritiske perioder da det autonome selvet var i en begynnende fase (Winnicott, 2003). Han sier kapasiteten til å være alene i en altoppslukende lek er sentral i forhold til utvikling og modning (Winnicott, 1990).

Å sette seg opp på en hest handler ifølge Sørensen (1999) om å legge sitt liv i andres hender. Det å ri en hest er uforutsigbart fordi det er et levende vesen med sterke krefter. Hun mener det er mer grenseoverskridende enn for eksempel klatring i en fjellvegg eller rappelling over en elv. Hun sier videre at man kan få en følelse av å bli "høy" av å overskride egne grenser. Man kan føle et sug i magen, triumf og glede. Jeg tolker det slik at når jentene er på tur i

skogen, travet eller galopperer opplever de denne vekselvirkningen mellom spenning og glede. Melindas uttalelser kan være et uttrykk for at hun befinner seg i det potensielle rommet :

Det er litt sånn..hm... sommerfugler i magen... Det er liksom...helt i begynnelsen er du så nervøs liksom..for at det .. for at du skal falle av og sånn da, om du er i nedoverbakker eller det er is for eksempel, men så blir du liksom mer og mer avslappet liksom, og så..kan du liksom bare se deg litt rundt også..hest..det er som om hesten og du selv liksom går i ett liksom, det er sånn liksom bare, det er som du selv..liksom hesten bruker beina liksom, så du må liksom, ja..så hesten er beina dine. Ja, det er sånn vanskelig å forklare egentlig (Melinda).

Liv Duesund (1995) knytter opplevelser og kropp tett sammen. Hun sier at kroppen er fenomenal, det vil si at den er opplevd og opplevende. Den levde kroppen erfarer og er levende i eksistensiell forstand. Hun mener kropp og identitet er tett forbundet. Uten kroppen kan vi ikke reflektere over oss selv eller sanse omverdenen. Uten kroppen eksisterer ikke "jeg". Winnicott er også opptatt av at kropp og sjel er tett forbundet (Gomnæs, 2003). Hesten kan ifølge Björkmann og Mikkelsen (2004) hjelpe et menneske til å få bedre kontakt med sin kropp og vilje gjennom ridning, fordi det er med viljen man styrer hesten. De hevder også at det å ha kontakt med sin kropp, er å ha kontakt med sine følelser.

Gomnæs (2003) sier, at for at det potensielle rommet skal kunne oppstå, må barnet ha tillit til at omgivelsene utgjør en trygg ramme. Først da vil det kunne hengi seg til det spennende og usikre. Det er i dette området midt- i- mellom at lek foregår. Det er på grensen mellom det indre og det ytre. Winnicott (Weidemann, 1999) mener at det vesentlige med leken er usikkerheten som ligger i interaksjonen mellom den personlige psykiske realitet og erfaring med kontroll over reelle objekter. Det magiske og spennende med leken er selve skjørheten. Jeg tolker det slik at det er utvikling i å bli utfordret i leken, gitt at rammene har en viss grad av trygghet. Grenser kan sprenges dersom man stoler på den man er i relasjon med. Alle jentene mente at interaksjonen med hesten har gitt dem trygghet. Kan denne tryggheten ha bidratt til at det potensielle rommet oppsto, og at det der er rom for utvikling? Isa uttrykker hvordan interaksjon og lek sammen med hesten har hjulpet henne videre når hun har vært engstelig.

Jeg slet jo mye med angst og sånn der før, og mye av det har forsvunnet på grunn av hester, for at hvis at vi har.....jeg hadde jo sinnsykt vannskrekk for eksempel.. når vi var ut og red da så fann vi ut at skulle prøve å ri ute i vannet en gang og bade... så vi gikk ett skritt ut i vannet og hesten var like redd vannet som jeg var.. Jeg mener at de blir påvirket av vår redsel også, men så etter hvert så begynte vi liksom å.. jeg hoppet av hesten og vi gikk sammen ut i vannet på en måte så..begynner hesten å sprute litt vann på meg med føttene eller dytter borti meg med hodet og får meg til å snuble litt og så gjør jeg det samme tilbake og så, det ble artig liksom. Jeg kunne slippe henne og hun sprang rundt meg og sprutet på meg, og jeg sprutet på henne og sånn.. bare for artighets skyld, og til slutt så satt vi oss oppå, satt jeg meg oppå hesten.. så galopperte vi ut i vannet, vi svømte ut i vannet liksom.. så etter det så mistet jeg vannskrekken for eksempel.. og lærte at det var egentlig ikke så farlig likevel for at du hadde hesten der som hjalp deg med det (Isa).

Hvid (2004) sier at for at et menneske skal kunne ha ekte kontakt med et dyr, forutsetter det kontakt med seg selv. Kontakten med seg selv er kroppens evne til å merke hva som foregår inni den. Jeg tolker jentenes opplevelser i det ”potensielle rommet” som at de er i nær kontakt med hesten og seg selv. De uttrykker at de koser seg og derfor bare kan slappe av og være til. ”Jeg koste meg skikkelig..det var liksom..det var bare akkurat det som.. gjaldt... Alt annet ble lagt til side” (Gunda). Denne følelsen skjer ganske ofte når hun rir, og for det meste bare når hun er med hest. Når hun traver er hun ”helt borte”. ”Ja det er liksom da glemmer jeg nesten tid og sted” (smiler) (Gunda).

Weidemann (1999) sier at for et barn som har tillit til omgivelsene vil dette kunne føre til en avslappet tilstand. Det blir et hvilested for barnet. Barnet tar for seg et utsnitt av virkeligheten og det blir skapt forbindelseslinjer mellom denne virkeligheten og til mentale forestillinger som oppsto gjennom tidligere erfaringer med moren. Weidemann (1999) sier videre at evnen til å være alene er en del av en sunn selvutvikling. Når du er alene utvikles evnene til symbolisering og personlig mening. Winnicott (Philips, 1988) sier at det er gjennom lek barnet begynner å få et personlig mønster gjennom gjøremål som det er klart for, og som det nyter å gjøre. Gonnæs (2003) sier den danner grunnlaget for en fornemmelse av seg selv, og når du åpner opp for glede og lek, kan dette i neste omgang føre til kulturopplevelser på andre

plan (Gomnæs, 2003). Forsling (2001) sier det er i leken vi finner det skapende som kreves for at vi skal finne oss selv. Min oppfatning er at interaksjonen med hesten kan skape det potensielle rommet som leken representerer, og dermed føre til selvstendighet og autonomi ved at jenta kan finne seg selv, slik Forsling peker på. Alle jentene opplever glede når de er i det potensielle rommet. Gunda beskriver hvordan problemene forsvinner og at følelsen av glede overtar :

Ja.. han gjør meg glad egentlig hele tida. Alle problemene de virker liksom så små..når man er på hest...for når man ikke er der..så går man ofte og tenker på de samme problemene sine og sånn her..men når man er med hesten...så..det virker så enkelt”
(Gunda).

Gomnæs (2003) sier at det indre skapende og selvskapte rom som barnet lager seg, senere blir for voksne det indre personlige rom eller område for opplevelse av blant annet drøm, lek, religion, rekreasjon og skapende virksomhet. Gjennom utviklingen av evnen til symboldannelse og lek, går det en rød tråd videre til opplevelsen av kultur og læring i vid forstand. Lekekapasitet henger ifølge Gomnæs, nøye sammen med lærekapasitet. Min mening er, sett i sammenheng med problemstillingen, at leken som oppstår i det potensielle rommet kan åpne opp for læring av for eksempel selvstendighet. Dette er i tråd med Winnicotts teori, der han hevder at det potensielle rommet gir barnet mulighet til å utvikle seg fra avhengighet til autonomi (Winnicott, 2003).

4.5 Selvstendighet og autonomi

Alle jentene mener de kan bli mer selvstendige av å holde på med hest. Jeg vil her fremheve at de må ta avgjørelser selv, og de må være i gjensidig kontakt og samarbeid med hesten for å kontrollere den. Stallen som arena har virkelighetsnære aktiviteter hvor jentene kan få oppleve seg selv som betydningsfulle. Oppgavene og ansvaret i stallen kan føles naturlig og nødvendig. De sier at de gjør det av omsorg for hesten. Bjerrum Nielsen og Rudberg (1991) sier at jenters relasjonelle kompetanse har betydning for deres autonomiutvikling. Også Sørensen (1999) bekrefter dette. Hun sier arbeidsoppgavene rundt hestene kan lære dem nødvendigheten av ansvar, respekt, grenser og samarbeid. Ifølge Koren og Træen (2003) er disse opplevelsene viktig for selvforståelse og identitetsutvikling. Slik jeg ser det ligger det i

interaksjon med hesten og omgivelsene en mulighet for utvikling av selvstendighet og autonomi hos jentene.

Mahler (Jerlang, 2000) har en teori om at separasjonsprosessen fra mor er vanskeligere for jenter og at de strever mer på sin vei mot selvstendigjøring. Koren og Træen (2003) spør seg om en av grunnene til at jenter rømmer til ridesentrene er at de der finner omsorgs og ansvarsoppgaver som de tidligere trente på hjemme. Jentene kan få en jenteidentitet ved å utføre omsorgsoppgaver samtidig som de tar mye ansvar, noe som kan føre til en økt følelse av selvstendighet. Koren og Træen (2003) konkluderer sin undersøkelse med at hestejenter har gode forutsetninger for å klare seg godt i livet. I min studie har også jentene beskrevet at relasjonen til hesten blant annet fører til omsorgs og ansvarsoppgaver de synes det er helt naturlig at de må gjøre. De gjør det av omsorg for hesten, fordi hesten ikke greier det selv. De gir noe tilbake, fordi de synes de får så mye selv. Kanskje får de styrket sin jenteidentitet, selvstendighet og autonomi gjennom disse oppgavene? Melinda og Isa sier det slik :

Du må jo gi mat til hesten, du må stelle hesten, du må børste han liksom og alt sånn..og...ja..det blir jo nesten som et familiemedlem vet du når du skal gjøre så mye (Melinda).

Nei, det er jo alt med det at du er der for hesten og hjelper den med liksom..den får ikke tak i mat hvis du ikke gjør det, hvis du ikke hjelper den med det, så bare det å vite at du faktisk hjelper hesten til at hesten får det bra, så hjelper også den deg tilbake. Om du så har en hest i en time en gang i uka, eller om du har den en hel dag en gang i uka eller, sånn så, du blir jo selvstendig for du må lære deg å ta ansvar da, for det dyret, for det dyret har jo et liv det også (Isa).

Hestene er avhengig av at noen steller med dem for at de skal ha det bra. Denne avhengigheten kan føre til at arbeidsoppgavene føles ekstra viktig fordi jentene føler det de gjør har betydning for noen. Kistina peker på at hesten er avhengig av stell og omsorg. ”Det må gjøres selvfølgelig, sånn som børsting og fjerning av drit under skoene og sånn. Det er litt vanskelig for dem å børste seg selv ja” (Kristina).

Jentene beskriver også en annen type selvstendighet som foregår mer på det indre plan, og som kan defineres som autonomi, altså et indre selvstyre. Jeg tolker det slik at de får befestet seg selv som selvstendige individ både gjennom omsorgsoppgaver og mer maskuline oppgaver som oppstår i forbindelse med stallarbeid og hest. Bjerrum Nielsen og Rudberg (1991) sier at mannlighet antagelig blir forbundet mer med autonomi. I denne undersøkelsen viser jentene at de må ta egne valg, de må lære seg å si ifra, de må ta kontroll over et stort dyr og situasjoner som er utfordrende, de kan se at de kan mer enn de trodde, de lærer mer om seg selv og sine grenser og de får selvtillit. Noen sier også at de kan overføre det de har lært til lignende situasjoner. I den forbindelse vil jeg løfte fram det Kristina og Isa sier :

Når hun skal være rolig og det kommer for eksempel en trailer, så stopper nå hun, så jeg skjønner jo at jeg kan snakke til henne og få henne til å forstå at det går bra liksom..Jeg styrer til sida og hun hører jo etter da, stoler på meg. Hun gjør jo det med meg liksom når jeg setter meg opp i salen og skal begynne å trave, så er jeg jo veldig usikker, så hver gang jeg skal trave, så om hun kommer til å stoppe, og da viser hun meg at hun kan stoppe, men jeg må lære meg å si ifra! (Kristina).

Det er litt vanskelig å forklare det..men man kan lære så gæli mye likevel på en måte. Det må bare oppleves liksom. Altså..kommer du på en situasjon som er litt lignende med det du har gjort før, så har du jo litt mer erfaring til å gjøre det, og vite hva du skal gjøre (Isa).

Alle jentene sier noe om at de lærer noe om seg selv ved å være med hesten. Dette kan for eksempel være det å stole på seg selv og sine grenser. Isa og Gunda beskriver hvordan interaksjonen med hesten gir dem anledning til å bli kjent med seg selv. Jeg tolker det slik at dette er et ledd i deres utviklingsprosess mot selvstendighet og autonomi :

Du kan lære mye av hesten og ikke minst lære mye om deg selv. ”Du lærer..å..å.lære om dine hindringer ovenfor ting..lære deg å kjenne på følelser når du sitter på hesteryggen og du kommer til..til noe som er vanskelig der da, så lærer du deg hvordan du skal komme ut av situasjonen, hvordan du takler den”(Isa).

Du lærer deg kanskje å kjenne deg selv bedre og dine grenser da og (ler)..ja..du blir liksom..mer trygg på at du kan klare ting. Du kan jo lære å stole på deg selv for eksempel, og stole på andre og vise omsorg og sånn. Ja man får jo utfordringer i livet og..som du må takle selv (Gunda).

En av jentene vil ikke si direkte at hun blir selvstendig av å holde på med hester selv om hun viser stor selvstendighet indirekte i andre sammenhenger med hesten. Hun vet ikke om man blir mer selvstendig av å holde på med hest, men at man lærer å samarbeide.

Jeg vet ikke...for jeg har alltid vært veldig selvstendig da, og når jeg møtte hesten ble det mer ikke selvstendig, for du skal jo samarbeide med hesten vet du. Jeg føler meg så..at vi stoler på hverandre liksom og samarbeider (Kristina).

En av jentene sier at du må være selvstendig når du er på tur alene, fordi du må gjøre alt selv. Du kan ikke sitte på hesten og så er det noen andre som svinger for eksempel. Du må vite når du skal stoppe, gå, og hvordan du skal komme deg til og fra stallen alene .

”Sånn, jeg lærte meg jo å ta buss igjen, jeg har jo slitt med det å tørre å ta bussen, men da tok jeg bussen til stallen til gammel fôrhesten min, så jeg lærte meg å tørre å ta buss igjen” (Isa).

Sørensen (1999) hevder at de fleste opplevelser lagres i hukommelsen og gir erfaringer som kan være personlighetsutviklende. Jeg mener opplevelsene jentene har kan gi økt tiltro til egne ressurser. Gjennom ulike faser i livet fremstår overgangsobjektene i ulike former, slik som bamser, venninner, hester og for eksempel kulturelle opplevelser. Alle synes å være ”hjelpere” i utviklingen mot selvstendighet og autonomi.

4.6 Støttende og holdende miljø

Jentene svarer ikke entydig på hvilken betydning de voksne i stallen hadde hatt for dem. Her svarer de alle forskjellig. De framhever at de voksne opplevdes enten som veiledere, hjelpere, kunnskapsgivere og representanter for trygghet. Miljøet i stallen kan etter min mening på bakgrunn av dette defineres som støttende og holdende. Alle jentene er entydige på at de

stoler på hesten de har valgt, og at de har full tillit til den. Dette er for meg med på å underbygge at stallen som læringsarena kan representere et støttende og holdende miljø. De framhever at det å dele interessen med venninner er viktig. De kan ri sammen og gjøre ting sammen med hestene. Bjerrum Nielsen og Rudberg (1991) bekrefter at venninneforhold er meget viktig for identitetsutviklingen i pubertetsalderen. Isa forteller hvilken betydning de andre jentene i stallen har hatt for henne:

Det er jo vennene mine da som er her. Jeg er jo glad i dem og vi deler jo en felles opplevelse sammen og vi har jo en felles interesse..så hver gang vi er på turer sammen så blir det litt ekstra artig for du er der med vennene dine, og som også har samme interesse som deg. Så du deler på en måte erfaringer og opplevelser med dem da. Lærer av hverandre hele tiden, og det blir koselig å være her da. Da har du noen å snakke med og koddde med...det er jo et veldig bra miljø oppi stallen da (Isa).

Min oppfatning er at hestene blir et medium mellom jentene og mellom jentene og de voksne. Sosialpedagog Michael Husen (1985) kaller dette et "felles tredje" man kan samtale om og gjøre arbeidsoppgaver rundt. Lena Sørensen (1999) sier at det "felles tredje" gir pedagogen mulighet til å "nå inn" uten å bli påtrengende, fordi hesten er en tredjepart oppmerksomheten blir rette mot. Jeg tolker det slik at de voksne i stallen oppleves som viktige støttespillere og veiledere i forhold til de oppgaver som skal gjøres. Tiller og Tiller (2002) sier også at hestene er limet mellom det som læres og oppleves og mellom de unge og voksne.

Ved spørsmål om hvordan jentene synes de voksne bør være sier Melinda og Kristina det slik " Ja, det er liksom bare vær dere selv liksom. For da er det lettere å stole på dere liksom" (Melinda).

Jo grei og snill og...ja forståelsesfull sikkert og viser oss liksom, og gir ikke opp selv om vi gjør en feil, og gir oss sjansen til å vise hva vi kan...og ikke kan (Kristina).

Jeg tolker dette som et uttrykk for at jentene opplever de voksne i miljøet som støttende og holdende. Det felles fokuset mot hesten kan gjøre kontakten mellom jentene og de voksne mer naturlig, og tilpasset hver enkelt jentes behov. Winnicott (1990) påpeker at alle barn er forskjellige og derfor må bli "holdt" på ulik måte. Dette mener jeg kommer fram i jentenes

uttalelser. Jeg mener en stall gir mange muligheter til tilpasning av arbeidsoppgaver etter dagsform. Dersom du har en dårlig dag, er det rom for dette. Uansett hva du gjør har det betydning.

Her blir det sånn at dere forklarer mye mer for at det er så få her, så det blir mye hjelp i det dere sier til oss da. Så det er ikke sånn...du føler ikke noe press, for at du blir liksom ikke presset til å prestere noe, og det er veldig bra. Så dere hjelper oss gjennom det da..veldig (Isa).

Ifølge Mahler (Jerlang, 2000) skal man kunne støtte og respektere barnet i dets egne prosesser med å erobre verden. Prosesser som samtidig gir barnet forståelse av seg selv og sin plassering i verden, herunder støtte barnet i å skape relasjoner og vennskap. Hun sier videre at det er sentralt at utviklingen ofte går to skritt fram og ett tilbake. Mens barnet erobrer verden ved å bruke ting, fylles det kanskje plutselig med angst for dette nye. Mahlers erfaring er at de voksne ofte har problemer med å ta imot negative følelser og tilbakeskrittene, noe som er viktig å tåle dersom barnet skal oppleve å være akseptert som et selvstendig individ med egen vilje. Winnicott (Philips, 1988) mener miljøet må være et medium uten krav som kan forstyrre barnet i utviklingsprosessen. Kontinuitet og trygghet blir derfor viktig for at barnet skal kunne utvikle et sant selv. Å ikke bli sett er det samme som ikke å eksistere hevder Winnicott. Barnet er hva det føler, og må derfor bli anerkjent for den det er.

Jeg mener en trygg base er en forutsetning for at man tør å ta sjansen på å utforske verden på egne hånd. Gonnæs (2003) sier tilliten mellom lærer og elev vil være helt avgjørende for at et støttende og holdende miljø kan etableres. Nyere forskning ved NTNU (Undheim, 2008), viser at jenter er mer avhengig enn gutter av en god relasjon med lærer. Den viktigste faktoren for deres trivsel på skolen er om de føler støtte eller ikke. Gode relasjoner fremmer læring ifølge Undheim.

5. Avslutning og konklusjon

Jeg har fordypet meg i stallen som læringsarena og fire jenters opplevelser av interaksjon med hest. Jeg har ønsket å finne ut hvordan jentenes opplevelse av interaksjon med hesten kan være en støtte i deres utvikling av selvstendighet og autonomi. Jeg har forsøkt å finne jentenes felles opplevelser og mine funn bygger på kvalitative intervjuer av jentene. Det teoretiske utgangspunktet er Mahler og Winnicott med særlig vekt på overgangsobjekter. Videre har jeg knyttet dem til autonomi og selvstendighet gjennom opplevelser av interaksjon med hest og stallen som læringsarena. I sammenheng med hesten og stallen som læringsarena har jeg trukket fram blant annet Hvid (2002), Sørensen (1999), Björkmann og Mikkelsen (2004) og Tiller og Tiller (2002) sine teorier om dette. Jeg har funnet holdepunkt for at hesten kan fungere som et overgangsobjekt for jentene og på den måten kan opplevelsen av interaksjon med hesten bidra til selvstendighet og autonomi. Winnicott (2003) bekrefter overgangsobjektens betydning i utviklingen. Mine funn tyder på at interaksjon med hesten kan gi en opplevelse av å kunne stole på noen, oppleve trygghet og tillit. Mahler (Jerlang, 2000) og Winnicott (2003) understreker betydningen av dette når de sier at det er essensielt med en trygg og kontinuerlig relasjon for å kunne bli et selvstendig individ med et autonomt selvstyre. De hevder at sosialt samspill er av grunnleggende betydning for et sant selv. Mahler (Jerlang, 2000) sier videre at barnets speiling i en nær relasjon, har betydning for hvordan barnet opplever seg selv. Jeg vil understreke at mine funn viser at interaksjonen med hesten kan bidra til speiling. Sørensen (1999), Forsling (2001) og Hvid (2004) peker også på dette. Relasjonen til hesten ser ut til å være svært viktig og sentralt for jentene i deres utviklingsprosess. Relasjonen ser ut til å gjøre dem trygge. Med trygghet kommer tillit og følelsen av å kunne stole på noen. Björkmann og Mikkelsen (2004) sier at den gjensidige tilliten mellom jenta og hesten kun kan oppstå dersom jentene er i kontakt med seg selv og sin kropp og dermed sine følelser. Jeg mener at det i denne tilstanden er rom for personlig vekst og utvikling, og dermed også selvstendighet og autonomi.

Jeg har funnet holdepunkt for at interaksjonen med hesten kan gi en opplevelse av et støttende og holdende miljø. Winnicott (1990, 2003) understreker betydningen av et slikt miljø for at barn skal kunne slappe av og være trygge og utvikle seg. Den trygge interaksjonen med hesten kan gi en opplevelse av å være hensatt i en tilstand av avslappethet og selvforglemmelse. Winnicott (2003) peker også på betydningen av denne tilstanden når han snakker om det potensielle rommet der, lek og kulturopplevelser foregår. Han har vektlagt det

potensielle rommet som et sted hvor barnet har mulighet til å utvikle seg fra avhengighet til autonomi.

Det å dele opplevelser med venninner framheves som viktig for mine forskningsdeltakere. Bjerrum Nielsen og Rudberg (1991) sier at det å dele opplevelser med venninner kan føre til økt jenteidentitet, noe som innbefatter sensitivitet og omsorg, men også ambisjoner og autonomi. De hevder at en ”ideell” identitetsutvikling vil innebære at autonomi sikres, samtidig som evnen til intimitet blir bevart. Koren og Træen (2003) sier at jenter som holder på med hester får anledning til å modnes i sitt eget tempo, og at det har betydning for jentenes identitetsdannelse. Winnicott (2003) har også understreket betydningen av at sen modning er viktig i utviklingen av et sunt selv.

Jeg mener mine funn løfter frem bevisstheten om hestens betydning som pedagogisk ressurs i arbeid med barn og ungdom. I det spesialpedagogiske fagfeltet kan det synes ekstra viktig med et støttende og holdende miljø, der behovet for overgangsobjekter kan være større enn på andre felt. Kunnskapen om dette kan vise at interaksjon med hesten kan gi utvikling og læring på flere nivåer og områder, både psykologisk og praktisk. I denne forbindelse vil jeg løfte frem Melindas uttalelse.

Jeg oppfordrer andre som har problem og sånn og ta...å være sammen med hester og sånn..for det gir en skikkelig god følelse..Det hjelper..ja..det hjelper faktisk (Melinda).

I forhold til min problemstilling er min konklusjon at jentenes interaksjon med hesten oppleves som en støtte til økt selvstendighet og autonomi.

Referanseliste

- Barkin, L., & Grolnick, S. A. (1995). *Transitional objects and phenomena. Between reality & fantasy*. Northvale, New Jersey. London : Jason Aronson Inc.
- Bjerrum Nielsen, H., & Rudberg, M. (1991). *Historien om jenter og gutter. Kjønnssosialisering i et utviklingsperspektiv*. Oslo : Universitetsforlaget.
- Björkmann, K., & Mikkelsen, R. M. (2004, november). Ridning og terapi. *Psykologisk set* nr. 55 Dansk psykologisk forlag.
- Dalen, M. (2004). *Intervju som forskningsmetode. En kvalitativ tilnærming*. Oslo : Universitetsforlaget.
- Duesund, L. (1995). *Kropp, kunnskap og selvoppfatning*. Oslo : Universitetsforlaget.
- Ekström, A. M., & Halvarsson, S. (2000). *Rideterapi*. Upublisert studentoppgave, Mitthögskolan, Østersund sykehus, området psykiatri.
- Equine Assisted Growth and Learning Association. Lastet ned 15 januar 2008 fra <http://www.eagala.org>
- Fine, A. (2006). *Handbook on animal- assisted therapy. Theoretical Foundations and Guidelines for Practise*. San Diego : Academic Press.
- Forsling, S. (2001). *Flickan och hästen*. Sverige : Statens Institutions styrelser SiS.
- Fylkesmannen i Sør- Trøndelag (2007). *Grønn arena*, Hysnes 22.- 23. oktober. Lastet ned 11. november, 2007 fra <http://www.fylkesmannen.no>
- Gomnæs, I. L. (2003). *Når følelsene kommer i veien*. Oslo : Yrkeslitteratur as.
- Husen, M. (1985). *Socialpædagogik og arbejdsprocesser*. København : Sosialpedagogernes Faglige Organisation.

- Hauge, H. (2006). *Hestens terapeutiske effekt på menneskets psykiske helse. Tilbud, Forskning, utdanning og utviklingsmuligheter innenfor terapeutisk ridning.*: Upublisert emneoppgave, Universitetet for Miljø - og Biovitenskap, institutt for husdyr og akvakulturvitenskap, Ås.
- Hvid, T. (2004). *Ridning for mennesker på vej*. Odense : One2one.
- Hvid, T. (1996). *Spiseforstyrrelser og livsapatitt*. Århus : Forlaget Modtryk.
- Jerlang, E. (2000). Margareth Mahlers psykoanalytiske objektrelationsteori. I E. Jerlang (Red.), *Utviklingspsykologiske teorier*. (3. utg., ss. 117-144). Oslo: Gyldendal akademiske.
- Koren, E., & Træen, B. (2003). Jenter og hest. Stallen som arena for sosialisering og mestring. *Tidsskrift for ungdomsforskning* 3 (2) : 3-26
- Kvale, S. (2002). *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo : Gyldendal Norsk Forlag.
- Madsen, B., Bisgaard, K.G., & Pedersen, L.T. (2000). *Og så til hest*. Frederikshavn : Dafolo as.
- Nake, B. (2003). *Leg og virkelighed*. København : Hans Reitzels forlag as.
- O'Connor, C. (n.d.) *The silent therapist. A Review of the Development of Equine Assisted Psychotherapy*. Lastet ned 11. november, 2007 fra <http://www.catra.net/info/silent.html>
- Philips, A. (1988). Winnicott. London : Fontana Press.
- Postholm, M. B. (2005). *Kvalitativ metode. En innføring med fokus på fenomenologi, etnografi og kasusstudier*. Oslo : Universitetsforlaget.
- Store Norske Leksikon* (1986). 2. utg. 4. opplag. Oslo : Kunnskapsforlaget.
- Store Norske Leksikon* (1988). 2. utg. 4. opplag. Oslo : Kunnskapsforlaget.
- Sørensen, L. E. (1999). *Hesten som pædagogisk redskap*. Faaborg : Zosma.

- Taylor, S.M. (2001). *Equine Faciliated Psychotherapy : An Emerging Field*.
Mayor paper, Faculty of the program in Clinical Psychology Saint Michael's
College, Colchester Vermont.
- Tiller, R., & Tiller, T. (2002). *Den andre dagen. Det nye læringsrommet*.
Kristiansund : Høgskoleforlaget as.
- Trevelyan, J. K. (n.d.) *Equine-Assisted Psychotherapy for Teens*. Lastet ned 5. mai, 2008 fra
<http://www.nationalyouth.com/equineassisted.html>
- Trætteberg, E. (2006). *Ridning som rehabilitering*. Oslo : Akilles.
- Undheim, A. M. (2008). *Short and long- term outcome of emotional and behavioural
problems in young adolescents with and without reading difficulties*. Doktorgrads-
avhandling, Det Medisinske fakultet, Norges Tekniske og Naturvitenskapelige
Universitet, Trondheim.
- Weidemann, N. (1999). *Spillet om roten til alt godt. Estetisk formarbeid for ungdom i
spesialpedagogisk setting*. Upublisert hovedfagsoppgave, Norges Tekniske
og Naturvitenskapelige Universitet, Trondheim
- Winnicott, D. W. (1990). *The Maturational Process and the Facilitating Environment*.
London : Karnac Books.

Vedlegg 1

Til ..... med foresatte

Informasjon om deltakelse i intervjuundersøkelse om elever sine erfaringer knyttet til samspill med hest.

Jeg er ansatt ved ..... skole og noe av min undervisning foregår i Stall....
I forbindelse med mitt masterstudium i spesialpedagogikk ved NTNU, skal jeg skrive en avsluttende oppgave om et valgt tema, og i mitt tilfelle vil dette være *jenters opplevelse av interaksjon med hest*. Min veileder er Hansjörg Hohn, ved Pedagogisk institutt.

I den forbindelse trenger jeg fire jenter til min intervjuundersøkelse. Jeg har allerede forhørt meg med jentene om de ønsker å delta, og de har sagt ja til dette. Jeg trenger likevel samtykke fra foresatte.

I intervjusituasjonen får jentene snakke fritt om sine opplevelser knyttet til stall og hest, og i tillegg har jeg en liste med tema jeg ønsker å komme inn på under samtalen. Samtalene vil bli tatt opp på bånd for å lette arbeidet mitt underveis, men dette vil bli destruert så snart jeg er ferdig. Etter samtalene har jentene mulighet til å lese gjennom det jeg har skrevet for å sikre at de er riktig sitert. Intervjuet vil vare i ca. en time.

Jeg er pålagt taushetsplikt og alle data skal behandles konfidensielt. Opplysningene som kommer fram i oppgaven skal ikke kunne tilbakeføres til enkeltelever. Opplysningene skal kun brukes i min oppgave.

Det må poengteres at det er helt frivillig å delta. Elevene kan trekke seg når som helst underveis.

Prosjektet skal være avsluttet innen juni 2008 og alle opplysninger vil bli anonymisert.

Før jeg går i gang med intervjuene må jeg innhente samtykke fra foresatte, og eleven selv. Jeg ber derfor om at samtykkeerklæringen blir fylt ut og returnert til undertegnende så snart som mulig.

Etter at jeg har mottatt samtykkeerklæring, vil jeg ta kontakt og avtale tid og sted for intervju.

Jeg håper på positivt svar

Trondheim 17.02.08

Med vennlig hilsen Siv M. Hagen

Samtykke

Jeg/ vi samtykker i at ..... deltar i intervjuundersøkelse om jenters opplevelse av samspill med hest.

Jeg .....ønsker å delta i intervjuundersøkelsen og vet at jeg kan trekke meg når som helst hvis jeg skulle ønske det.

Trondheim .....

Vedlegg 2

Intervjuguide til jentene

Innledning

Hensikten med intervjuet

Spørre om ulike tema

Jentene snakker fritt, men jeg stiller spørsmål

Bakgrunnsspørsmål

Alder

Kort beskrivelse av seg selv

Når startet hesteinteressen

Tema

Hva er det med hesten / opptatthet av hest

- Hesten (dyret)
- Favoritthest. Kvaliteter
- Følelser for hesten
- Bytte hest

Å være sammen med hesten

- I stallen
- På tur
- Samspill
- Kroppsspråk, forstå hesten
- Følelser, opplevelser sammen med hesten
- I ett med hesten, evt. når

De andre i stallen

- Medelever
- De voksne

Stallen

- Arbeidsoppgaver
- Atmosfære
- miljø

Tanker framover

- Forlate hesten
- Lært noe om seg selv. Hva?
- Noe å ta med seg videre

Vedlegg 3

Transkribert intervju 07.03.08 kl. 10.30-11.00 (Isa)

I = Isa (forskningsdeltaker)

S = Siv (intervjuer)

S. Hesteinteressen din, når du holdt på med hest før, vet du når den startet?

I. Når jeg var bitteliten

S. Når du var bitteliten

I. Så jeg har vært glad i hester så lenge jeg kan huske da

S. Ja..Hele tida?

I. m-m (nikker)

S. Ja

I. Men jeg startet ikke å ri før jeg var åtte sånn cirka, før jeg begynte å ri fast da

S. Ja..Å da var det på ridesenter ?

I. Nei, det var hos felles venner som hadde hester og litt i familien og sånn

S. Ja, hmm, men det ene tema jeg tenkte å spørre om da, er Hva er det for noe med hesten på en måte.. Hva er det som er spesielt med hesten?

I. Eh, det er jo et levende vesen da, så det blir liksom, det blir jo vennen din, som står der og hører på deg hvis du trenger noen som skjønner at du har det vanskelig

S. m - m

I. Så liksom når du setter deg på hesteryggen, ja så forsvinner alt for du er der med vennen din. På en måte (smiler)

S. Jah, ja for det er jo et stort dyr. Kan du prøve å beskrive hvordan hesten Er på en måte ? Dyret..

I. Fire føtter, hode og hale (smiler, ler)

S. Ja (latter) Ja , for det er jo litt annerledes enn..et andre dyr..

I. Det er jo, det at det er så stort gjør jo kanskje at det blir mye tryggere da. Hvis at du måter på noe som blir en hindring for deg på en måte så har du en stor ting der som beskytter deg på en måte, og så kommer du med en lite bikkje liksom så gjør jo ikke egentlig den så mye, men da er det bare å slenge seg oppå hesten, så kan du bare dra.

S. Ja, m-m.. Har du hatt noen favoritthest ?

I. Favoritthest ja, min gamle hest. Favoritthesten min var den gamle førhesten min. Hun var den første ordentlige forhesten min da så den ble veldig spesiell da.

S. m-m... Hva var det med den da ?

I. Hvem av dem ?

S. Ja den, ja den hesten som har kanskje betydd mest for deg da eller..

I. det er jo forhesten da, hu Tara, hun er, nei hun var, det som var med henne at hun var så forståelsesfull da, det liksom, med en gang jeg kom inn i stallen, så det var mange hester der, men jeg ble trekt til henne, jeg visste ikke hvem hun var en gang, jeg ble liksom trukket mot henne på en måte da, så med en gang jeg begynte å stå å kose med henne og sånn her, fikk jeg beskjed om at "du kan bare gå inn i boksen hvis du vil, men vær forsiktig for at hun

sparker og hun biter og hun er veldig sånn her aggressiv da på en måte” men med en gang jeg kom inn så ble hun helt rolig, så la hun seg ned, så fikk jeg lov til å sitte med hodet hennes i fanget og kose med henne og sånn, så det ble med en gang et veldig sterkt forhold mellom oss da, så fikk jeg høre at, ja det var hun jeg kunne begynne å ri hvis jeg ville, så var jeg ut på prøvetur med henne på bane først, og så på tur etterpå da, jeg følte at det gikk sinnsykt dårlig da, men jeg fikk så mye skryt av dem, for ingen hadde ridd henne så bra før, så eieren ble dritt sjalu på meg siden at jeg red mye bedre enn eieren, men så fikk jeg vite mye av bakgrunnen hennes, sånn at hun har jo vært mishandlet å sånn her, (skjelven i stemmen), men så hadde vi en hestehvisker på henne, og hun sa at, det var en grunn til at hun ble trekt mot meg og det var for at hun sa at vi har så lik bakgrunn, uansett om hun er hest og jeg er menneske, men det var så likt likevel. Vet ikke helt om jeg tror på hestehviskere jeg da men (smiler. Ler litt) men hun sa nå det da. Så.. hun stolte jo på meg

S. Ja. Så dere hadde litt sånn samme erfaringer på en måte og..

I. Ja (nikker)

S. og er det, forstår jeg deg rett nå ?

I. Ja

S. Jah.. så hun mente hun hestehviskeren, at hesten ble trukket mot deg ja på grunn av det..’

I. Ja

S. Ja, m- m

I. så at hun følte at, ja, hun kommer ikke til å gjøre meg noe liksom..

S. Nei

I. At hun kan hjelpe meg å komme gjennom det jeg har vært gjennom og sånn, begge veier liksom.

S. Ja.. så dere eh hjelper hverandre, eller ..

I. Ja

S. Eller..Ja..

I. Jeg kom meg mye og hun kom seg mye, så nå er hun trygg på det meste og sånne ting. Hun var jo livredd alt og ...

S. Ja.. så dere hjalp hverandre?

I. Ja

S. Ja. M- m..

I. Hun gjorde meg trygg på ting, og jeg gjorde henne trygg på tinger liksom

S. Ja det er noe med det der at.. at du får på en måte blir valgt, eller du velger en hest..

I. m-m

S. Og..som du.. på en måte, ja finner kjemien med eller..som du liker ekstra godt da..

I. m-m... jeg mener egentlig at hester velger oss jeg da

S. Ja kanskje det er det som skjer

I. For det er jo de som gjør til at du får interessen for dem, det er jo ikke vi som sier, den er fin , den skal vi ri

S. Nei

I. men det er .... Det er jo liksom vi..hvis hesten ikke liker deg så får den en forferdelig oppførsel, og da blir ikke du tiltrukket av den heller

S. Nei.. hvordan viser de det da, at de ikke vil ha noe med deg å gjøre ?

I. Den kan jo bli sky eller bite eller trekke seg unna.. bli sånn at den legger på ørene når du kommer og, men altså er det en hest som er interessert i deg, så plutselig går ørene opp og så liksom ”skal vi bli kjent ”? På en måte

S. Eh, eh , når ja (pause) bli kjent ja.. for de tar.. det er hesten som tar kontakt mener du..og..

I. Ja.. det kan jo være vi som tar kontakt også hvis det er en hest som er redd, men hvis at den absolutt ikke vil ha noe med deg å gjøre, så er jo det ganske tydelig på en hest.., men de gir jo som regel folk sjanser da.

S. Ja.. Hvordan ser du eh på en hest om den på en måte, eller du gjør rette ting, eller
I. Nei du merker jo hvis at for eksempel hvis at du rir og så skal du lære en hest nye ting, så blir jo hesten forvirret og vet jo ikke hvis at du prøver for eksempel å få den til å gå ned på tøylene da, så trekker du jo automatisk i den ene tøylene og holder igjen med den andre og da skjønner jo ikke hesten hva den skal gjøre. Men når du først da begynner å.. når den begynner å forstå det, da merker du på den at den liker også det du holder på med, for den får ros av det, og da blir det liksom den stritter ikke så mye imot da. Du ser det bare på hele hesten at det er greit. Men hvis du plutselig begynner å gjøre sånn bli hardere med den, sånn dra hardt eller rykke i tøylene, hvis den gjør noe feil og sånn her, så merker du med en gang at hesten vil heller ikke lære seg det for at den har opplevd noe negativt med det allerede, og da blir den gjerne sånn mer anspent og stressa og..

S. Så du kan se det på hesten? Hvi s du på en måte gjør det forskjellig, så ser du det på hesten.

I. m-m

S. Hva ser du det på ?

I. Alt egentlig. Altså, du kan jo føle det. Du føler jo hvis du gjør noe feil. Du føler jo hvis at... du kjenner jo på kroppen at den blir anspent. Du ser det jo med en gang ved at den begynner å trippe litt mer, eller den stritter litt mer imot eller legger mer på ørene eller blir bare forvirra. Det er så lett å se det. Det er vanskelig å forklare det, men det er lett å se det.

S. Det bare er sånn på en måte ? (Latter) Du bare merker det.

S. Ja, m-m. Eh , når du er .. ut .. altså.. ja på tur eller i stallen eller noe sånt, hva eller hvordan følelse får du på en måte når du er sammen med hesten? Gir den deg noen følelser som du...

I. Trygghet..... glede

S. Glede

I. De gjør så mye rart at det blir så artig å være der

S. Jah.. Du synes det er artig.. og du blir glad..

I. Det blir jo trygt da. Du liksom legger igjen alt av bekymringer og problemer utenfor også liksom, du er i en helt annen verden når du er med hester liksom. Du er i deres verden.

S. Ja.. så du er helt i.. du og hesten er i en egen verden på en måte sammen eller.. er det det du mener ?

I. m-m

S. Jah, m-m. Hva er det som skjer i den verden da ? Kan du (latter) får du til å..

I. Nei det er jo alt med det at du er der for hesten og du hjelper den med liksom , den får ikke tak i mat hvis du ikke gjør det, hvis du ikke hjelper den med det, så bare det å vite at du hjelper faktisk hesten til at hesten får det bra, så hjelper den deg også tilbake. Den gir så mye av seg selv så det er viktig at du gir tilbake til den, så det blir jo sånn, du glemmer alt annet, og så er det bare å sette seg på hesteryggen å ri og alt sånn der. Det blir liksom sånn, det blir liksom alt annet blir glemt da ofr at da har du et ansvar du må konsentrere deg om liksom.

S. Eh , har du opplevd noen gang at en hest har gjort deg spesielt glad da ?

I. Jaah (trekker på det) det er jo mange ganger egentlig, men det er jo sånn med hun gamle forhesten min da, det var jo liksom hun gjorde så mye artig at jeg ble liksom ekstra glad hver gang hun var der,.. for det var sånn, hvis vi var på tur da så, kom vi til en liten bekk da, ikke sant, så blir hun livredd fordi hun var redd vann og sånn, så helt plutselig kunne hun bare finne på så mye rart ut fra den situasjonen, for å gjøre seg selv trygg på en måte. Så hun kunne plutselig så og hoppe bare opp og ned eller begynner å gå litt til siden og snur seg litt og plutselig kan hun legge seg ned og ta det spring hoppet over og så, liksom med en gang hun kommer på den andre siden så er hun så stolt, og halen opp og hodet opp og ørene opp og tripper bortover og såå stolt da, og så snur hun seg for å gå over den bekken igjen, så er hun like redd og så.. gjør hun noe annet dumt igjen som liksom sånn, det blir så artig ut av det

S. Det er artig for deg og hesten da? Dere lek..er det en lek eller er det..

I. Altså det blir jo, fordi hun er redd så blir det på en måte at vi gjør det om til en lek da, for at begge skal bli trygg på å komme over der, på en måte. Det er litt rart å forklare det.

S. Ja , jeg skjønner hva du mener. Dere.. det er noe som er skummelt og så gjør dere det om til noe som er.. altså du.. dere hjelper hverandre til å komme igjennom det på en måte da, med å leke dere gjennom situasjonen.. eller gjøre det ufarlig.. eller, er det det du mener ?

I. m-m.. (blir stille)

S. Ja, jeg skjønner at det er vanskelig å forklare det

I. Ja

S. (latter) Det er nesten samspill

I. m-m

S. Eh...Eh.. kan du lære noe av hesten da ?

I. Jah.. Du kan lære mye.. Du kan lære alt ifra hvordan du skal behandle dem, hvordan du skal være med dyr og sånn der. Du kan lære nye rideteknikker, du kan lære å forstå mer, skjønne reaksjoner på ting. Liksom hvis at du ser en hest som står ute i en innhegning, sånn plutselig klikker på en annen hest og begynner å gå på den og sparke den og alt sånn der, så kan du lære deg å forstå hvorfor den gjør det, og du kan lære å forstå forskjell på at det er lek eller om det er en aggressiv handling.. Det er mye du kan lære

S. Så du lærer språket til hesten ved å observere den, og så skjønner du om det er alvor eller om det bare er for artig og..

I. Ja og så lærer du deg jo at det alt den gjør mot deg trenger ikke å være sånn negativt da, det er jo, og så opplever jeg at for eksempel at hesten snur seg med rompa mot deg så, da er det liksom skummelt, men det kan også bety sånn at den vil ha kos eller, trygghet at den viser deg at det liksom, "Jeg skal ikke gjøre deg noe, fordi om jeg snur meg liksom " Du kan lære deg å bli trygg på den og forstå den. Og ikke minst lære mye om deg selv.

S. Ja... Ja.. Hva lærer du om deg selv ?

I. lærer å.. å.. lære om dine hindringer ovenfor ting.. lærer deg å kjenne på følelser når du sitter på hesteryggen og du kommer til.. til noe som blir vanskelig der da, så lærer du deg hvordan du skal komme ut av situasjonen, hvordan du takler den, sånn.. kommer du.. kommer det en stor trailer når dere er ut på tur, så lærer du deg hvordan.. hva kan jeg gjøre for at.. for å løse situasjonen da, altså, du kan lære så mye (smiler), det er litt vanskelig å forklare det.. men man kan lære så gæli mye likevel på en måte

S. Om deg selv..

I. Det må bare oppleves liksom

S. (Latter) det må oppleves.. ja du lærer.. ja du mener du lærer ting om deg selv ?

I. Ja

S. Er det ting som du på en måte kan ha med deg videre senere.. en sånn lærdom ?

I. Ja. Jeg synes nå i hvert fall det.... Det er sikkert mange andre syn på det, men det er sånn jeg tenker på det i hvertfall

S. kan du gi noe eksempel på hva det er man kan ha med seg videre da ? det tenger ikke å ha noe med hest å gjøre, men

I. Ja altså.....eh.....hvis at du opplever noe som er negativt eller sånn der da, så kan du lære at, på en måte du kan lære opp deg selv til å ikke føle den redselen du har følt før for eksempel..angående den tingen, sånn.. jeg slet jo mye med angst og sånn der før, og mye av det har forsvunnet på grunn av hester, for at hvis at vi har.....jeg hadde jo sinnsykt vannskrekk for eksempel.. når vi var ut og red da så fann vi ut at skulle prøve å ri ute i vannet en gang og bade... så vi gikk ett skritt ut i vannet og hesten var like redd vannet som jeg var.. Jeg mener at de blir påvirket av vår redsel også, men så etter hvert så begynte vi liksom å.. jeg hoppet av hesten og vi gikk sammen ut i vannet på en måte så..begynner hesten å sprute litt vann på meg

med føttene eller dytter borti meg med hodet og får meg til å snuble litt og så gjør jeg det samme tilbake og så, det ble artig liksom. Jeg kunne slippe henne og hun sprang rundt meg og sprutet på meg, og jeg sprutet på henne og sånn.. bare for artighets skyld, og til slutt så satt vi oss oppå, satt jeg meg oppå hesten.. så galopperte vi ut i vannet, vi svømte ut i vannet liksom.. så etter det så mistet jeg vannskrekken for eksempel.. og lærte at det var egentlig ikke så farlig likevel for at du hadde hesten der som hjalp deg med det

S. Ja m-m (latter) ja det er noe som skjer tydeligvis i... når du har med deg.. eller er sammen med hesten og du finner en hest som du har kjemi med da..

I. Som du ikke minst stoler på

S. Jah. Stoler på den ja

I. Det er viktig altså..Hvis du skal klare å håndtere en hest så må du stole på den

S. Jah. M-m ja m-m

S. I stallen.. I den stallen her da så er det jo noen andre eh jenter med også og det er andre hester og det er på en måte et sånn miljø da, og andre voksne og.. hva.. kan du si noe om eh betydningen av andre, at det er andre folk her og på en måte ?

I. Hva mener du ?

S. Nei jeg mener at eh , det er litt sånn, altså har de andre , andre jentene i stallen betydning for deg på en måte ?

I. Jaa så klart. Det er jo vennene mine da som er her. Jeg er jo glad i dem og vi deler jo en opplevelse sammen og vi har jo en felles interesse så.. hver gang vi er på turer sammen så blir det liksom ekstra artig for du er der med vennene dine, og som også har samme interesse som deg. Så du deler på en måte erfaringer og opplevelser med dem da. Lærer av hverandre hele tiden og, det blir jo koseligere å være her da. Da har du noen å snakke med og kodd med og..det er jo veldig bra miljø oppi stallen og da. Det har vært noe helt annet om det har vært et ridesenter for eksempel. Der er det jo veldig mye dårlig miljø igjen.

S. Det har jeg forstått og har sett det selv også, så det kan være.- det trenger ikke å være så bra miljø

I. Det har jeg erfart mange ganger jeg fra jeg gikk på rideskole. Veldig veldig dårlig miljø. Også i sprangmiljøene og sånn..ekstremt dårlig miljø. Derfor er det jeg ikke konkurrerer nå lenger. Jeg gjorde jo det en del før, men nå trener jeg bare egentrening med forskjellige hester som jeg trener opp og sånn da.

S. m-m, Ja.. men du ja, du synes at det er litt fint at det er litt mindre miljø her da og så og at det er....

I. Så blir du mye tryggere på deg selv og på de andre også, hvis at du sliter litt med.. jeg har jo sosial angst, så det har jo hjulpet meg mye for før så har jeg aldri kunnet drømt om at jeg kunne ha dratt hit alene med deg for eksempel, for at det var liksom..da kom angsten fram igjen. Jeg har jo lært å bli kjent her og lært at det ikke er så farlig som jeg tror da, at det er litt sånn at folkene her er grei liksom. De skal ikke gjøre meg noe. Og hestene er her for meg, og hvis det skjer noe er det bare å springe inn til hesten og gjemme seg under manen på den og skrike liksom. Hesten bare står der

S. Jah (latter).. Du har tenkt på det at du kan.. har hesten som en sånn å gjemme deg bak hvis det blir for skummelt ?

I. Ja..Ja det er liksom støttepersonen da liksom og er du bakom der så er det ingen som kan se deg for da ser de på den fine hesten ikke sant..(jeg ler) Da blir du liksom ikke lagt merke til bak der du står da.

S. Nei.. (ler) Enn de voksne i stallen her da.. Nå er jo jeg en av dem selv da men.. er det.. er vi på en måte bare med, eller har vi noen rolle i det , eller er det...

I. Dere er jo læremestrene våres. Dere er jo...dere er jo dem som er kjent her.. Det er dere som forteller oss hva vi skal gjøre og..har vi et problem innenfor hesten, så er jo dere der til å hjelpe oss med det. Så dere lærer sikkert av oss og vi lærer av dere ikke sant ? Det blir jo sånn

S. Ja, vi gjør det. Jeg lærer i alle fall av å ha folk som har holdt på med hest før og.. mer enn meg selv, så..Jah..

I. Også er jo.. altså Torstein, han holder jo på med trav, ikke sant, så jeg holdt jo på med trav før så da har jeg lært mye av Torstein når han har sittet og snakket om det og sånn. Når at han skodde hestene så lærte jeg mer om det og.. jeg har jo skodd hester selv også, vært med på det ja men, da har jeg ikke lært så mye igjen. Men her blir det sånn han forklarer mye mer for at det er så få her, så det blir mye mer hjelp i det dere sier til oss da. Så er det ikke sånn...du føler ikke noe press, for at du blir liksom ikke presset til å prestere noe, og det og er veldig bra. Så dere hjelper oss gjennom det da veldig.

S. m-m, Det var fint å høre da.. så du synes det er godt miljø her da, eller at du føler deg trygg

I. Ja.. Koselig plass (tydelig)

S. Koselig plass (ler)

S. Jah.. eh. Jeg skal ikke spørre om så veldig mye mer jeg men..men.. tenker på.. framover, ja litt.. sånn deg selv da, med livet ditt på en måte. Har du noe sånn fremtidsdrømmer ?

I. Skal bli billakkerer og jeg skal.. drømmen er jo at jeg skal kjøpe meg fin bil og hest da. (jeg ler) det er viktig å få med den fine bila. Jeg skal prøve å få tak i meg hest og sånn, men jeg må jo bli mye friskere da..først før jeg..jeg har jo ikke energi til å klare å ta meg av en hest nå, men.. det er det.. å ha min egen hest, og jeg har jo alltid drømt om å starte opp ridning for psykisk utviklingshemmede, men det er jo.. da er jeg veldig avhengig av å få mye støtte og hjelp og sånn da, men altså jeg vet ikke om jeg klarer å oppfylle den drømmen eller om jeg har den drømmen når jeg blir gamlere men..jeg har det iallfall i bakhodet da, at jeg skal kanskje overta gården til onkel og sånn når at, de begynner å bli såpass gammel og sånn, og de har mange hundre mål som jeg kan bygge om det hvis jeg vil og sånn da. Så jeg har jo muligheter til å klare det men dæven hainn det er mye jobb ja, må ha mye penger ja.

S. Ja det er både dyrt og arbeidsomt, så..... Videre på en måte i livet da hvis du.. tror du at du kommer til å fortsette med hester videre eller er det på en måte en sånn periode som du har vært igjennom?

I. Nei det kommer jeg nok til å holde på med resten av livet ja tenker jeg... for interessen forsvinner ikke. Den kan kanskje minske i en periode at du blir litt smålei hvis at du holder på så mye med det at du går lei på en måte, men.. jeg har holdt på med så mange forskjellige hester og jeg vet at det alltid er nye opplevelser som kommer, og hesten finner alltid på noe nytt, bare at du legger merke til det liksom... så jeg tror ikke interessen kommer til å forsvinne egenlig, men kan minske en del i en periode kanskje, men så kommer den tilbake for fullt igjen, for du kjenner savnet av det å være med hesten.. sånn opplevelsene med det da.

S. Jah..ja..det er ... enn når du har fått kontakt med en hest som du må på en måte forlate ? Hvordan oppleves det å forlate en hest ?

I. Det er trist. Det er veldig trist, men altså hver gang når at jeg har skiftet forhest og sånn der, så har det vært kjempetrist å dra i fra den liksom, men tanken på at det vi har hatt sammen og muligheten til å komme tilbake igjen, jeg har jo alltid fått høre at "bare kom tilbake hvis du vil " liksom, men jeg tenker at nå har jeg liksom lært det jeg trenger å lære av den hesten, og den har lært det den trenger å lære av meg, så det å bytte ut hestene blir at du lærer noe nytt hele tiden, og jeg synes det er så viktig å lære å ri forskjellige hester, hvis ikke så opplever du kun de tingene med den samme hesten hele tiden, og da vet du ikke hvordan du skal håndtere en ny situasjon med en annen hest for den reagerer på en helt annen måte igjen.

S. Har det noe med utvikling å gjøre.. mener du ?

I. Utvikling av ?

S. Ja, nei.. jeg tolker det litt sånn at du skifter hest for da har du vært sammen med en hest en stund, og så bytter du hest for du har opplevd så mye sammen med den og så går du videre til en annen en, og så er det en..

I. Og så er det sånn at du lærer mer av det, altså.. du møter alltid en hest da som kan noe annet enn den hesten du hadde før der..altså. Det er så viktig og så vite at okey, den hesten den er hard når du rir den, derfor må du liksom jobbe mye mer med den hesten, men er så grei når du skal stoppe den, så der er det ikke noe problem, men så kan du møte den hesten som er kjemperedd og skvetten og sånn, og så lærer du deg og håndtere det og roe den ned, så kan du møte den som er skikkelig trygg og stabil hele tiden, så møter du det igjen liksom, så det er så mye forskjellig, det er som at du for eksempel lever med ett menneske hele livet gjennom, så blir du lei av det mennesket også til slutt (jeg ler) så du liksom, det blir jo på en måte det samme for at du lærer noe nytt av mennesker hele tiden også, og du lærer dem å kjenne og du forstår personligheten deres og, du lærer om hvordan du skal være med forskjellige mennesker og forskjellige dyr hele tiden.

S. Eh.. kan en hest gjøre deg mer selvstendig ?

I. Ja

S. Kan du forklare hva du mener med det ?

I. Nei...altså, får du ansvaret, om du så har en hest i en time en gang i uka eller om du har den en hel dag en gang i uka eller, sånn så, du blir jo selvstendig for du må lære deg å ta ansvar da, for det dyret, for det dyret har jo et liv det også, så det blir jo, altså du må dra på turer kanskje alene ikke sant og du må vite om når er det passe å stoppe og ri , når skal jeg gjøre ditt og når skal jeg gjøre datt, og når skal den få mat og, så kanskje må du komme deg til og fra alene ikke sant, som du kanskje ikke har turt å gjøre før hvis du har angst for eksempel. Sånn, jeg lærte meg jo å ta buss igjen, jeg har jo slitt med det å tørre å ta bussen, men da tok jeg bussen til stallen til gammel forhesten min, så jeg lærte meg til å tørre å ta buss igjen. Men nå har jeg fått tilbake angsten etter at jeg sluttet med den hesten da, så nå klarer jeg ikke å ta buss alene lenger, men det holder jeg på å jobbe med da.

S. Jah.. Tror du at du kan ta med deg en del av den selvstendigheten videre til andre situasjoner ?

I. Ja det tror jeg. Altså.. kommer du på en situasjon som er litt lignende med det du har gjort før, så har du jo litt mer erfaring til å gjøre det, og vite hva du skal gjøre

S. Vil du tilføye noe ?

I. Nei, ikke som jeg kan komme på

Transkribert intervju 10.03.08 (Kristina)

K = Kristina (forskningsdeltaker)

S = Siv (Intervjuer)

S. kan du fortelle meg når hesteinteressen din startet ? Når..

K. Det var no sånn når jeg var mindre og sånn som jeg sa var jeg litt hestehekta, men så forsvann den for jeg fikk ikke utfylt den liksom med hester, for jeg hadde jo aldri muligheten til å møte en, skulle jeg til å si, og så gikk jeg jo på den tiendeklasse greiene da og så var på tur, så hadde vi jo heldagstur med ridning, og da ble det jo sånn "hest, hest, hest" Så kom jeg oppå her og så fikk jeg tilbud om mer hest, og liksom JA (ler)

S. m-m , du ville det ja.

K. så ble det kanskje mer sånn nå når jeg havnet opp på Lian

S. Så du hadde en liten periode med hest når du var litt mindre og så gikk det over, og så hadde du en liten.. ja en liten tur i tiende som gjorde at du hadde det fint og en fin opplevelse, og så er det nå

K. Ja

S. m-m..eh, kan du beskrive for meg litt hva er det som er så spesielt med hesten da i forhold til andre dyr ?

K. Jeg vet ikke jeg, det er litt sånn spesiell følelse sånn når du ser hesten, det er jo et stort og stolt dyr da, og den følelsen du får rundt dem, det er noe spesielt. Og spesielt når du sitter på ryggen til dem da. Jeg føler at det er jeg som har kontroll og nå går det bra liksom. Liksom jeg har hatt en hard helg nå, og bare kom opp hit og fikk se Tora og alt det der.. ja..

S. Så du sier at det er et stort og stolt dyr og..som du, ja..synes det er fint å være sammen med?

K. Ja

S. Hva er det på en måte.. hvilken følelse gir det deg...

K. En god en (latter)

S. med hesten....

K. En god en liksom, avslappet og.. her er det fint og være liksom. Det er så en trenger ikke å skjule noe liksom..Det er hundre prosent, ja "real"

S. så det var litt sånn avslappet og du synes det var godt å komme hit ?

K. Ja

S. m-m..eh..har du..noe favoritthest ?

K. Tora (kontant)

S. Tora (latter) Hva var det som gjorde at du falt for henne på en måte ?

K. Nei hun er nå ganske fin og så kjenner jeg meg igjen ganske mye i henne liksom, så jeg føler at vi er ganske lik til tross for at hun er hest (latter) så....

S. Hva mener du med at dere er lik ?

K. Sånn.....at hun er så kosen, ikke at jeg er så veldig kosen men , ja rampete og gjør det hun vil liksom, men hun hører etter når hun skjønner Alvoret liksom..

S. Når ?

K. Når hun skjønner Alvoret. Når du tør å si ifra

S. Når hun skjønner alvoret så gjør hun det, men ellers så er hun litt sånn farskete, sånn som du er (ler).. føler du deg litt farskete, men litt snill og kosen likevel ?

K. m-m

S. (Latter) Stemmer det eller ?

K. (nikker)

S. Hm.. Når du er sammen med hesten på tur eller i stallen eller sånn, hvordan..har du noen opplevelser da som du...

K. Jeg forklarte kanskje det i sted (ler litt oppgitt ?)

S. Du forklarte det litt i sted, men hvis du tenker på en spesiell opp..

K. Det er litt vanskelig å si

S. ..levelse

K. En ting som skjer ?

S. Ja noe sånt som..

K. Ja da, når jeg red Tora når hun stakk av og når hun nektet å stoppe opp, åh hvor jeg lo senere ut på dagen liksom. Så ja ! En to tre galopp ! (ler)

S. Så det var.. det synes du det var artig ?

K. Jah, til tross for at.. "hva gjør jeg nå da ? " (ler) STÅ OPP ! Jeg fikk no stoppet henne da.

S. Det var jo litt, kanskje litt, akkurat når det pågikk, så var det litt skummelt

K. Nei ikke direkte skummelt, nei jeg følte meg ikke redd eller noe sånn, jeg bare følte liksom "nå må du høre etter !" liksom. Hm

S. Men etterpå så lo du

K. Ja, ja

S. Du synes det var litt artig situasjon

K. m-m

S. Eheh.. er det noen flere opplevelser som du har, altså du har.. hva er det du kjenner på en måte når du er på tur, eller i stallen sammen med hesten?

K. Det er godt å føle at jeg kan være meg selv da, hundre prosent liksom, og så..det er litt vanskelig å forklare følelsen, den er sånn avslappet og det er bare, nå er det bare meg og hesten liksom

S. Ja. Hva mener du med deg og hesten, er det..

K. Det er bare oss som betyr noe akkurat der og da liksom

S. Så dere er i en situasjon sammen bare dere to?

K. Ja.. liksom hele verden kan bare drit og dra.. det er bare meg og henne

S. Ja.. er det sånn at du glemmer det rundt deg eller er det helt..

K. Eh.. jeg glemmer ikke, jeg bare får, jeg bare gir slipp på alle depresjonene og tunge tankene når at jeg er med hesten liksom, så jeg prøver å ikke, jeg får til å ikke tenke på det som er negative tanker som ellers er der. Mer vil jeg ikke si.

S. Hva er det som gjør at dere kommer i den. Eh...

K. Jeg vet ikke..kanskje det at hesten er akseptabel skulle jeg til å si (latter) Liksom tar meg som den jeg er og ikke bryr seg noe om fortida mi og hva jeg har gjort og sånt. Hun skjønner liksom situasjonen du står i oppi på en måte liksom

S. Du føler at hesten skjønner deg ?

K. m-m

S. m-m.. (pause).....Eh, er det sånn at du føler deg litt i ett med hesten noen ganger, eller at dere er...

K. Ja. Spesielt når du rir liksom.

S. Ja. Hva er det som skjer da?

K. Det er liksom når jeg setter meg opp i salen så liksom føles det okey, nå er vi en kropp liksom, men at jeg har kontroll liksom som om jeg har hjernen til hesten liksom...i hvertfall

det fysiske, så om jeg gjør en feil, så er det ikke hesten som har gjort det, det er jeg som har gjort det og omvendt da.

S. Så dere..ja, påvirker hverandre, med det dere gjør ja, du merker det hvis du noe feil. Merker du det på hesten da ?

K. Ja

S. Hva er det som skjer da?

K. Hun adlyder no da (ivrig) og så kjenner jeg no det på kroppen.. så liksom jeg ”Jah”, kanskje jeg ikke skulle ha gjort det, ja, ja.. jeg rir videre. Så gjør hun nå feil ja og så gjør hun noen feil ja og så jeg da eller..

S. Hva sa du til slutt nå ?

K. Hvis at jeg kjenner, hvis at jeg gjør feil, så kjenner hun også det

S. Ja

K. Selv om jeg så styrer henne opp i en snøfonn (latter) oops !

S. Ja.mm eh.eh..skal vi se.. jeg spør om det er..når du er i stallen så er det jo å noen andre her og det er blant annet medelever som er her sammen med deg, hva, hvordan betydning har de for deg ?

K. Medelevene ?

S. m-m

K. Veldig stor for det er jo bestevennene mine som er oppå her så (latter) så det er jo, ja for vi har fått veldig god kontakt og de er jo de av bestevennene mine som er oppå her liksom, det er litt sånn rart sånn at halve klassen er bestevenner liksom, okey (latter) så det at de er her, er liksom” jippy”.

S. Gjør dere noe sammen eller, når dere er her

K. Tenker du på, i stallen ?

S. Ja i stallen her

K. I stallen, ja det er vel at vi kan ri sammen og snakke sammen og bare være sammen liksom

S. Ja, så det er viktig for deg å ha dem her ?

K. m-m

S. Hm , ja og dere er jo venner ellers og dere

K. Ja

S. Så dere får noen felles opplevelser kanskje. Ja, hm. Enn, det er jo voksne her også..har de noen betydning for deg..nå er jo jeg en av dem da (ler)

K. (latter) Ja..ja...

S. Du trenger ikke å si noe om meg da, men er vi.. er vi viktig i rollen her, eller er vi mer sånn..

K. Lurer (bryter inn)

S. ved siden av ?

K. Det ville vært litt rart sånn hvis dere ikke hadde vært her liksom, for ja, hva skulle vi gjort da ? Da hadde ikke jeg kunnet noen ting jeg da. Blitt satt barbak og holdt i magen til hesten (latter) (begge ler) nei, det betyr noe at dere er her ja liksom, viser oss og hm.

S. At vi viser dere litt hva dere skal gjøre og..

K. Ja og sånn oppå her blir dere ikke sånn som lærere, dere blir mer sånn, ja.. stallfolk eller hva jeg skal si

S. Ja. Som..hm... vi får en litt annen rolle enn lærerrollen som den er på skolen kanskje

K. Hm

S. Hvordan er det viktig at vi er da ?

K. Hva ?

S. Hvordan er det viktig at vi lærerne eller vi voksne er oppå her ?

K. Hvordan jeg vil dere skal være ?

S. Ja, hvordan..

K. Jo, grei og snill og.. ja forståelsesfull sikkert og viser oss liksom, og ikke gir opp selv om vi gjør en feil, og gir oss sjansen til å vise å hva vi kan.....og ikke kan.

S. Får dere sjansen til å vise hva dere kan da ?

K. Ja

S. Hm. Synes du at du lærer noe av hesten ?

K. Ja.

S. Hva lærer du kan du si noe eksempel ?

K. på en måte så viser den meg hvordan jeg skal gjøre det samtidig som det er jeg som skal vise henne hvordan hun skal gjøre det liksom. Hvis at jeg gjør noe feil så er det liksom, så kan hun stoppe opp og så "okey" skjønner at nå gjorde jeg en feil. Så må jeg for eksempel styre den andre veien, så hun sier fra like mye som jeg sier fra til henne liksom. Når hun skal være rolig og det kommer for eksempel en trailer, så stopper nå hun, nå stopper jo hun, så jeg skjønner jo at jeg kan snakke til henne og få henne til å forstå at det går bra liksom, jeg styrer til sida og hun hører jo etter da, stoler på meg

S. Du føler at hesten stoler på deg..

K. Ja

S. når du, du.. gjør henne trygg i situasjoner som er vanskelig for henne da ?

K. Ja

S. Jah, kan hun gjøre deg trygg ?

K. Ja, jeg skulle til å si det, ja hun gjør jo det med meg liksom når jeg setter meg opp i salen og skal begynne å trave, så er jo jeg veldig usikker, så hver gang jeg skal trave, så om hun kommer til å stoppe, og da viser hun meg at ja hun kan stoppe, men jeg må lære meg å si ifra ! (Ler) så.. ja, hun, ja hun.. Jeg stoler på hesten ja

S. Hvordan sier hun ifra om du gjør det riktig for eksempel ?

K. Det er litt vanskelig å forklare det og nok en gang, men hvis jeg ikke gjør det riktig så kjenner jeg det på en måte på kroppen på signalene hun sender ut liksom.. og...

S. m-m. Hun sender ut noe signal til deg

K. m-m

S. Og da får du med deg de signalene....

K. AV OG TIL !! (begge ler)

S. Så du lærer... Tror du at du kan lære noe som du kan bruke videre i livet ditt ?

K. Det håper jeg no

S. Ja

K. ja.. lære meg å stole på folk kanskje ? For det gjør jeg ikke, så..liksom...ja..

S. Så du øver deg på hesten ?

K. Ja! (ler)

S. Lærer du ting som du kan få bruk for senere tror du ?

K. Jeg vet ikke, for jeg vet ikke hva som skjer når jeg er ferdig med å være oppi stallen her.

S. Nei

K. For om jeg skal bli frisør, så tror jeg ikke jeg trenger å kan å ri, men...

S. men jeg tenker på..følelsen som du..som det..

K. Ja, ja , ja

S... gir deg kan det på en måte brukes til noe annet senere eller føler du at du kan

K. jeg vet ikke

S...kjenne igjen...

K. For det om jeg sitter deprimert hjemme så hjelper det ikke meg noe mye å se tilbake på gode øyeblikk, for det får jeg ikke til når jeg sitter oppi der likevel, men liksom når jeg gleder meg til onsdagen, så blir det jo bedre for da vet jeg jo at jeg får være med på det.

S. Tror du at du kan bli mer selvstendig av å holde på med hest ?

K. Jeg vet ikke..for jeg har jo alltid vært veldig selvstendig da, og når jeg møtte hesten ble det mer ikke selvstendig for du skal samarbeide med hesten vet du.

S. Samarbeid ja.. så du føler at det er mer et samarbeid enn at du blir selvstendig

K. m-m

S. Men hvis du skulle ha dratt på tur alene, eller har vært helt alene...

K. Ja..

S... da er det sånn at det er ingen andre der til å passe på deg og hesten da ?

K. hm, men jeg tror faktisk det har kommet til å gå bra for, iallfall hvis det har vært Tora da, for jeg føler meg så, at vi stoler på hverandre liksom og samarbeider

S. Samarbeider ja, m-m.

K. Og sånn når jeg rir først da, ca hundre meter eller noe sånn, så er det jo som vi er alene bare meg og henne liksom. Når Kross og sånn er langt bak, så ja, det har no gått bra det.

S. Eh...har du nå sånn fremtidsdrømmer ?

K. Hem..Drømmer no om å bli stor da..(begge ler)Nei.. jeg ville jo bli skuespiller og sånn, men nå er karriereønsket i hvertfall å bli fris..åpne salong med frisør og sminke og sånn.

S. Jah. Så du har noen drømmer som du...

K. Jah

S. ...har lyst til å realisere etter hvert..

K. Jeg vet ikke om det kan kalles drømmer men da kanskje..

S. eller kanskje det er realistisk også ?

K. Ja. Det er ikke akkurat drømmer, men det er jo bare en ting jeg har lyst til å gjøre liksom

S. m-m. Jah.. Eh. Enn når du.., det kommer til et punkt her nå at når skolen er ferdig.. her, så å du på en måte forlate hesten..

K. Ja jeg vet det. Det kommer til å bli rart, det kommer til å bli tungt... men jeg tenker bare som så at.. for jeg var litt usikker på det når jeg skulle oppover hit også om jeg ville knytte meg så mye til hesten, men jeg tenker at,, den tid den sorg, så jeg får ta det som det kommer

S. Så du nyter det mens du kan ?

K. m-m.. for jeg vet jo det at en dag så er det stopp..men sånn er det med alle dyr.

S. Hm. Så er det jo sånn at man kan kanskje komme på besøk og..

K. Ja, jeg vet

S. Og møte dem igjen og..eller ha med seg et minne om det

K. m-m

S. Men sånn er det med alle dyr. De lever jo ikke så lenge som oss

K. Nei

S. Hm.. Har du gjort noe.... artig sammen med Tora noen gang ? Noe som du har blitt veldig glad for eller som du har...jah. dere har jo..

K. Det er hver gang det. Når jeg kommer og skal børste henne og liksom bare står og prater med henne, og står og koddet sammen begge to og hun går bare rundt og jeg går etter og okey, børst, børst, stå i ro !, Nei..okey.(skuespiller). Live!(latter)Så det er liksom spesielt, jeg elsker å stå og børste henne da, og liksom står og klager til henne og så ser hun på meg og vrinsker litt til meg sånn at jeg ..okey da sjø ! (begge ler)

S. Så du står og snakker litt med henne og..

K. Ja. Jeg snakker alltid med henne

S. Men dere har det artig sammen da

K. m-m.

S. Jah.. er det sånn at hun også...tror du hun også synes at det er litt artig?

K. Hun synes for eksempel at det er artig når hun ser at liksom at hun kjenner meg igjen. Det var sånn første gangen jeg kom opp hit så liksom, så fjernet hun hele tiden hodet når jeg skulle borti ansiktet hennes for å kose med henne, men når jeg kom hit i dag så, liksom, og tidligere også liksom så "okey" her er Iris "klapp, klapp, klapp" og hvis jeg snur meg unna så kommer hun med hodet på skuldra mi og liksom "kos" okey (latter)

S. Hun har funnet ut at, at du er en trygg person som kommer tilbake til henne

K. m-m

S. Ja, hm..hm.... er det noe du har lyst til si selv som ikke jeg har spurt om eller ?

K. Nei...jeg vet ikke jeg. Du har jo spurt om det meste da, ja

S. Jeg har ikke spurt om arbeidsoppgavene her da, om..ja det er vel en del å gjøre.-når du holder på med hester ?

K. Ja men det føles så naturlig liksom. Det må jo gjøres selvfølgelig, sånn som børstingen og fjerningen av drit under skoene og sånn, men det gjør jo Live for meg (ler) Den driten under skoene ihvertfall og legge på salen og skuffe unna skitt har jo ikke jeg gjort så mye, men "bankemetoden".. den heng med (ler)

S. Så du synes det er nødvendige oppgaver ?

K. Ja, ja Det er jo en grunn til at de er her liksom

S. Og vi må hjelpe dem med det for de..

K. Det er litt vanskelig for dem å stå å børste seg selv ja..Se for deg hoven sånn (børster), Nei! det funka ikke (ler)

S. Jeg har egentlig ikke så mange flere spørsmål heller jeg da, som jeg kommer på nå

K. Nei

S. Kanskje, hva hvis du har måtte bytte hest da ?

K. Huff ! Jeg vil ha Tora jeg. Jeg gikk jo med på å ri Kross en gang, men det var sånn "taff, taff, taff" Tora !! (ler)

S. Så du har liksom funnet din hest ?

K. Ja, jeg har funnet min hest

S. Som passer bedre til deg..

K. m-m, han derre lafferten Kross er mer sånn typisk Livehest, og sånn som Live rir da, og Anna minner meg mer om Aina og så blir det så naturlig og så sånn det at Thina rir jo Tora og sånn, men det føles så naturlig sånn for.. ja jeg og Thina er veldig lik da, til tross for at vi samtidig er helt forskjellig, men, ja altså, det er jo så typisk da. Vi velger alltid det samme. Selv stolen på matbordet på posten. Den måtte vi jo ha den samme og så kommer hun til meg "det er plassen min" nei, og det at hun har valgt Tora hun og, kom ikke som en overraskelse

S. Så har dere ikke vært her samtidig heller

K. Nei.. jo en og annen gangen

S. Og da red hun på Anna. Men det var jo....Da skal jeg ikke spørre om mer..

Transkribert intervju 12.03.08 (Melinda)

M = Melinda (forskningsdeltaker)

S = Siv (intervjuer)

S. Når startet hesteinteressen din ?

M. Helt siden jeg var lita egentlig, det er vel alle jenter som har vært borti det..

S. Ja.. Husker du på når du..når du begynte med det, eller..altså... første gangen du var veldig interessert i hest..husker du det ?

M. Mmm det var vel..ja jeg vet ikke helt jeg egentlig..det er ingen som har hatt hest rundt meg da men..når det var sånn hesteprogram og sånn på tv , så har jeg alltid sittet rett foran tv`n og glant på det da.

S. Jah..det er litt sånn jente..det er mange som har vært opptatt av det av jenter og..

M. m-m

S. m-m, ja..og nå er det..er du her og holder på med hest

M. Ja

S. Eh..hva er det som er annerledes med hesten enn med andre dyr ?

M. Den er stor..den.... ja jeg vet ikke helt..den er bare spesiell egentlig

S. Den er ?

M. Spesiell

S. Spesiell ja..Kan du forklare litt hva du mener med det

M. (pause) Ja jeg vet ikke helt egentlig hva jeg skal si (ler) det er liksom.....Ja (ler)..

S. Vet ikke ?.....Du synes den er spesiell

M. Ja det er liksom.. du får en spesiell følelse liksom ved å være ved den..du føler deg..ja..du føler deg bra liksom etter du for eksempel har vært å møkka liksom og gjort det fint inni der..

S. Ja.. så får du en sånn spesiell følelse ? hvordan følelse er det da ?

M. God

S. En god følelse ?

M. Ja litt sånn avslappa

S. Avslappende..avslappa følelse ?

M. Ja..... og så blir du veldig sulten og tørst da

S. (latter) ja..etterpå ja

M. m-m

S. så blir du sulten og tørst..hm..sikkert for at men holder på å jobbe med noe da hele tida

M. ja

S. Eh.. har du noe favoritt hest?

M. Ja....

S. Hvem er det da ?

M. m-m.. det er egentlig to stykk, men det er liksom basert på den ene er sånn kosehest da og den andre er sånn matmons

S. (ler)

M. Så de er søte begge to

S. Ja

M. Egentlig alle hestene er søte da.. De er forskjellige personlighet liksom. Det er morsomt

S. Men den hesten du har valgt å være mest sammen med da..hvem er det da? Her ?
M. Hm...Kross...men når jeg vil kose så springer jeg bort til Tora da
S. Ja.. så det er Tora som er kosehesten
M. Ja. Jeg har bare lyst til å ha henne med opp i senga og ligg der og kose med henne
S. Ja det er en veldig kos hest. Sosial
M. Men jeg tror ikke hun får plass oppi senga (ler)
S. Nei (ler)..hun gjør ikke det..dessverre..men hun har jo vært sånn siden hun var liten hun.. veldig sånn kosete og snill..ja, ...
M. Jah
S. Men sånn som han Kross no, for det er jo han du er mest sammen med...eh...han er kanskje ikke den mest kosete, men gir han deg noen andre følelser da når du er med..
M. Han er litt sånn.. ja jeg vet ikke. Han er litt sånn morsom, sånn som når jeg datt av han så liksom bøydde han seg ned da bare og så dumt på meg liksom.. og det var som han liksom spurte ”Går det bra ?” og ”Hva gjør du der nede ?” liksom også (ler) Og det er morsomt når han alltid skal spise og sånn, det er morsomt
S. Matvrak ?
M. Ja (ler)
S. Hva er det som gjør at du er litt tiltrukket mot han da ?
M. Jeg vet ikke..han er liksom..jeg vet ikke.....han er liksom, hva skal jeg si..litt hemmelighetsfull (kniser) eller hva jeg skal kalle det
S. Ja. Han er litt hemmelighetsfull, ja
M. Ja.
S. hvordan..eh..kan du beskrive han som hest på en måte ? hvordan type er han ?
M. Matvrak
S. Matvrak...
M. Ja..eh..lat.. ganske sånn slabbedask til tider da
S. han er ganske ?
M. Slabbedask
S. Slabbedask (ler)
M. og det er vel for så vidt egentlig jeg også (ler)
S. Å ja..(ler)
M. Så..
S. Mener du at det har en sammenheng ?
M. Ja
S. Har du..
M. og så Tora hun er sånn hyperaktiv sånn huiii
S. Ja.. en helt annen type ?
M. Ja, og Anna hun er litt sånn, ja hva er det jeg skal kalle det ? Mer sånn ”ja nå må vi få det fort unnagjort” liksom, men han (Kross) har sånn good tid. Der var det mat gitt (ler)
S. Ja oi (ler) Da spiser vi litt..
M. Ja, så går vi et par steg til..og så må vi ha litt mat igjen, og så, ja good tid
S. (ler)
M. Jeg liker å ha god tid (ler)
S. Du liker å ha god tid ?
M. Ja
S. Kanskje det er grunnen til at du liker best å dra sammen med ham ?
M. m-m
S. Han er en rolig type (ler) hm ...er du en rolig type da?
M. m-m (nikker)
S. jah..

M. I hvert fall ikke lav..

S. Hva ?

M. Lav utifra filmen (intern) (ler)

S. Lav ja, ja (ler)

M. Film..

S. Lav i forhold til Lukas ja.. Det var en artig...det var en artig ting synes jeg..jah....Eh..Når du drar sammen med Kross da, på tur..eller er i stallen, kan du beskrive noen sånn opplevelse du har hatt sammen med ham ?

M. Mmm..det var jeg og.....

S. Torstein ?

M. Ja.. Jeg og Torstein var oppå, rei oppi skogen og sånn og det var veldig morsomt da. For og red oppi snøen da...jeg vet ikke.....jeg var skikkelig trygg på han da, han for både i oppover og nedoverbakker og du så liksom ikke hva som var under snøen, om det var sånn om det var dypt eller lavt eller, du måtte liksom bare stole på hesten... for han visste hva han gjorde liksom..og det gikk jo veldig bra. Når vi kom tilbake da så satt jeg fast..eh denne vesten, satt den fast i..i..mmm..salen, så datt jeg av hesten..da bøyde han seg bare ned da og så skikkelig dumt på meg da..og så bare holdt jeg meg fast i hånda mens han bare dro opp hodet da..så det var litt morsomt

S. Ja..han hjalp deg opp ?

M. Ja

S. Med hodet ?

M. Hm

S. (ler)...ja...jeg har hørt om at du har vært ut på tur og..du synes det var en fin opplevelse?

M. m-m

S. Og du følte deg trygg på hesten da?

M. Ja, det meste jeg var redd for var at det kom elg.

S. Ja. Det kan jo dukke opp en elg inni skogen her, men de er jo som regel veldig redd oss.. så det.... Når du er ut og rir da..er det en spesiell følelse det gir deg ?

M. ....Avslappet, rolig...du får en god følelse egentlig

S. Hva ?

M. Du får en god følelse..og blir tørst og sulten (ler)

S. Tørst og sulten ja (ler) Hm..så du kjenner at det er en god følelse når du...

M. Sikkert herifra det kommer disse greiene "spise som en hest" eller hva det er

S. "Du spiser som en hest".. ja

M. Jeg har begynt å spise som en hest etter at jeg begynte her i hvert fall..

S. ja ..du føler at dere er litt i sånn samme...eh... begge to ?

M. m-m. Ja ..

S. Spiser som en hest..

M. ja vi har blitt ganske lik ja...det er..ja.

S. (ler) Men den gode følelsen når du er ute og rir da, kan du beskrive hvordan den er, eller hvordan den føles, bortsett fra at den er god..kan du... Hva er det som skjer på en måte ?

M. Ehh..hva som skjer ? Hmm du lærer nå og stole mer på hesten da, liksom på en måte lære å stole på folk, eller hva jeg skal si, du stoler mer på dem. Du må lære deg liksom å... lære deg å måtte stole på andre liksom for å kunne stå, jeg vet ikke helt hva jeg skal si..

S. Du må bare si det du ..føler for å.. ja..hm..Så du på en m..når du er ute og rir så kjenner du på den der..eh..at du stoler på hesten

M. Ja

S. Hm..Ja..Da tenkte jeg jeg skulle spørre om....de andre i stallen her...

M. Hm

S. Elevene som er sammen med deg her..har de noe betydning for deg ?

M..Jah..men det er liksom.....alle sammen har liksom fors.. eller forskjellig personlighet, så må du liksom finne den hesten du passer sammen med da...eh, ja..det irriterer meg litt da når folk bare sånn..begynner å trave liksom i nedoverbakker og alt sånn der liksom og..da blir jeg ganske irritert da. Fordi hestene de vil jo som regel liksom gjøre akkurat det samme som de andre hestene gjør da, så..bortsett fra Kross da..han vil jo som regel bare subbe etter han.

S. Men det irriterer deg, når de springer i nedoverbakker..

M. Ja når de skal springe hele tiden liksom, uten at de sier fra liksom..

S. At de ikke sier ifra ?

M. Ja., for det, om du rir så kommer det plutselig noen galopperende eller travende forbi meg liksom..for da blir jo hesten helt sånn i hundre og da skal den og liksom, og da er jeg ikke forberedt på det, for det skjer med en gang

S. At du blir uttrygg selv ?

M. m-m

S. Hvis hesten din begynner plutselig å springe uten at du har gitt den beskjed om det

M. Ja

S. m-m...ja..hm...men er det noen annen ting med medelver kan du si som du er sammen med her i stallen eller....synes du, eller har du noe.....tanker om hvordan betydning det har at det er andre elever her ?

M. Det er jo...jeg synes jo egentlig det går framover med alle som egentlig har vært borti hestene her no da...Det er jo, det er jo veldig mange her som har hatt spiseforstyrrelser og sånn da, og det går jo mye bedre med dem nå.

S. m-m. Du tror det går bedre ?

M. Jeg vet at det går bedre, for det..

S. Du vet det..

M. Du ser det veldig egentlig

S. m-m...og du snakker ..

M. Ja

S... med dem..

M. Ja jeg snakker med dem. Ja

S. Men dere har jo en litt sånn felles opplevelse her sammen og..drar på tur..og..gjør ting sammen her og, blir kanskje godt kjent ?

M. Ja.

S. Selv om dere er kjent fra før, så blir det litt på en annen måte kanskje ?

M. m-m

S. Jah..eh...mmm også er det jo voksne i stallen her og da..har vi noen betydning for opplevelsen din her ?

M. Jah. Jeg synes det er skikkelig koselig. Torstein er morsom og hundene selv om jeg ikke kjenner dem så godt da

S. Hm ?

M. Hundene, jeg synes de er så spesiell....Filip for eksempel, det er sånn ”doink, doink, doink, ”doink ” ”doink” Fnugg hun er jo helt sånn liten krabat som bare springer tulling overalt. Nysgjerrig liten Per.. og.. ja.. så er det no du da (ler)

S. Hvordan er det viktig at de voksne her er da..synes du ?

M. De må vite hva de gjør... og de, jeg vet ikke, det.. ja.. (ler)

S. Vite hva vi gjør?

M. Ja, det er liksom bare være dere selv liksom

S. m-m. Føler du at vi er oss selv ?

M. Ja.. I hvert fall Torstein (ler)

S. (latter) Ja han er seg selv bestandig..

M. ja (ler)

S...veldig

M. For da er det enklere å stole på dere liksom..

S. Jah..Det er viktig at dere kan stole på de voksne...

M. Ja

S...som er sammen med dere her. Ja.. Eh...Enn sånn miljøet da, liksom hele miljøet her i stallen ?

M. Det er koselig

S. m-m. Du synes det er koselig

M. Ja, men jeg føler sterkt for å vaske inn til Anna da. Veggene der

S. Du føler for å vaske inn der ? Jah..hm..

M. I allfall når det er skitt oppover veggene og alt sånn...da er det ekkelt, så har jeg lyst til..jeg har litt lyst til å ta inn mer blomster inn liksom, men det som er greiene er at de kommer sikkert til å spise dem opp...så.det liksom passer ikke så veldig bra egentlig

S. Nei...nei..når du snakker om å vaske..eh.. inni stallen..det er jo ganske mange arbeidsoppgaver inni en sånn stall. Hvordan opplevelse har du i forhold til det, at det er mye å holde på med her ?

M. Jeg synes det er greit egentlig. Jeg er jo helt besatt av å møyke da, og så, det synes egentlig ganske mange er ganske rart

S. Jah..jah (ler).Men du liker det du ?

M. Ja..avslappende..ja, liksom jeg føler jeg gjør noe bra for hesten liksom, så får han noe for at han skal sitt og bære den tunge ræva mi liksom...det...

S. (ler) Du gir litt tilbake?

M. m-m

S. Er det sånn at du føler at de gir deg noe, så gir du tilbake med å stelle for dem ? Jah..

M. m-m

S. m-m. De er jo avhengig av det egentlig..

M. Ja

S. ...at noen steller med dem.....Eh.. Når du..eh..har vært med på en del forskjellige, ja, både turer og i stallen her og sånn..føler du at du lærer noe om deg selv ?

M. Ja, egentlig..jeg lærer at jeg kan mer enn jeg trodde egentlig, for det..for liksom du må lære, jeg har lært meg egentlig å stole mer på folk da, av hesten på en måte..at jeg, det er ikke alt jeg klarer alene. Jeg må lære meg å kunne stole på andre folk liksom for å komme gjennom livet og sånn, men det føler jeg egentlig jeg har lært av hesten da, det er, for du må liksom..om hesten faller så må du liksom stole på han at han..eh får det til liksom. Skal du ned en bratt bakke må du stole på at hesten får det til, for det liksom..det er opp til hesten..så det..

S. Du er jo ganske utsatt når du sitter opp på toppen der og det er glatt og...ja..hm..

M. Det er liksom, det er ganske morsomt egentlig å dra å ri i skogen og så må du liksom passe på at du ikke får greiner rett i trynet da, og..det som er greia er at jeg beveger hodet mitt alt for fort opp igjen da, så da får jeg alt midt i trynet da, så..også det var han Torstein som sa at "du må si fra da om hodet ditt sitter fast" en gang, en plass (ler)

S. har du hatt det artig på tur ?

M. jaa, det var skikkelig koselig. Jeg liker best å ri oppi skogen da, i marken og sånn, med snø og sånn, det er skikkelig koselig.

S. Jah..Hva er det som gjør at det er ekstra koselig å være oppe i skogen ?

M. Det er liksom..det er helt fritt der, det er liksom midt i naturen og liksom du slipper alle bilene og alt støyen og alt bråket rundt alt mulig..og det liksom får se helt nye ting. Du får jo se, sånn...når jeg og Torstein var oppi der så dro vi no og så etter elgespor og sånn, for no og..vet ikke hvor vi dro jeg egentlig, så dro vi opp og så viste han meg en plass der det har vært et eller annet annet styr og...det var skikkelig..det var litt koselig

S. m-m.. Og da koser du deg..

M. Hmm

S. ...når du er ut sånn..

M. (nikker)

S. Men når du sitter sånn og rir..... eh,, har du noen spesiell følelse da, når du sitter og rir ? Kan du beskrive ?

M. Det er litt sånn..hm... sommerfugler i magen. Det er liksom...helt i begynnelsen er du så nervøs liksom..for at det..du skal falle av og sånn da, om du er i nedoverbakker og det er is for eksempel, men så liksom blir du mer og mer avslappet liksom, og så..kan du liksom bare se deg litt rundt også..hest..det er som hesten og du selv liksom går i ett liksom, det er sånn liksom bare, det er som du selv.. liksom hesten bruker beina liksom, så må du liksom, ja.. (ler) så hesten er beina dine.

S. Så hesten er beina dine ?

M. Ja. Det er sånn...

S. Dere blir i ett ?

M. Ja

S. En kropp sammen ?

M. Hm

S. Ja..Hm. Det er en spesiell følelse ?

M. Ja, det er sånn vanskelig å forklare egentlig..

S. Ja..At du liksom blir i situasjonen liksom på en måte, helt sammen og...

M. Ja

S. Ja. Hm

M. Men det er jo liksom....det er som vi tenker likt av og til. Det er sånn...om det er sånn.. når jeg går forbi en busk for eksempel og jeg rir på kross da, så er det sånn..ser jeg..”der er det mat ”Nei Kross !” (ler)

S. (ler) ja..han.. du ser ..merker liksom at han...

M. Ja..du legger merke til alt mulig liksom, bare et lite, bare..ja..i hvertfall når jeg rir..på ...sånn...voltige..

S. Voltige ja

M. Så.. du går mer i ett liksom med hesten da..du føler liksom varmen fra han og...og det er så godt (ler)

S. Det er godt ?

M. Ja

S. Ja. Hm.

M. Får ganske vondt i ræva da men..

S. Og litt vondt i rompa.....men det er..er..du kommer mye nærmere hesten..ja...hm

M. Og jeg har fått veldig mye bra balanse ut av å ri på hest

S. m-m..det har du snakket om før ja..

M. For den var jo helt elendig før

S. Du sitter mye stødigere nå...det vises jo godt

M. Ja

S. Så du liker å holde på med hesten...eller være ut på tur og ut å ri og..

M. Ja

S. Det høres ut som du....

M. m-m..det er koselig

S...har hatt koselige opplevelser....Så kan det jo hende at...det ikke er så bra bestandig og..at du kjenner på det også..at det kan være andre følelser som dukker opp hvis det..skjer noe på tur for eksempel..som gjør at...

M. Det har ikke skjedd noe galt enda, men når jeg begynner å ri på en hest jeg ikke kjenner så er det..det er liksom..det er litt ekkelt og skummelt samtidig liksom , så er det sånn at du klarer liksom ikke å stole helt på hesten med en gang

S. Har du ville bytte hest ?... Hvis du ikke skulle ha Kross noe mer eller, så hvis du har måtte bytte hest. Hva har du syntes om det ?

M. ...Du må egentlig begynne helt på starten igjen da og liksom begynne å lære å stole på hesten da

S. Så du må begynne på nytt igjen ?

M. Ja, og det er liksom..alle hester er jo helt forskjellig, så det blir liksom..du må liksom finne den hesten som passer til deg eller hva jeg skal si.... jeg husker en gang at jeg og Kross red da, da var det skikkelig uvær da, det var sånn skikkelig sånn snø eller det hagla og snødde sånne..og blåste skikkelig da, så han..hverken han eller jeg så nesten ingenting vet du når vi skulle ut å ri da, så jeg følte liksom at vi måtte stole på hverandre liksom for å kunne klare å komme oss....tilbake.

S. Gjennom det ja..

M. m-m..for det var sånn..Jeg så nesten ingenting og jeg tviler sterkt på at han så så veldig mye, for det var jo helt....ja...

S. Begge gikk med øynene igjen ?

M. Ja, det var på en måte sånn skikkelig sånn....ja..

S. Jah.m-m...Du stoler jo bra på ham da, når du tør nesten å sitte med øynene igjen oppå hesteryggen i uværet

M. Hmm....Jeg har jo bare lagt meg ned på han og...og bare ligget der liksom (ler) og han går !..

S. Han går..

M. Ja

S. jah...eh....tror du at det å holde på med hest kan gjøre deg mer selvstendig ?

M. Ja

S. m-m..På hvilken måte...

M. Ja altså.....det er jo.....du må jo gi mat til hesten, du må stelle hesten, du må børste han liksom og alt sånn..og..ja..det blir jo nesten som et familiemedlem vet du når du skal gjøre så mye

S. m-m.. Det er hele tiden noe som skal...de trenger hjelp til å....

M. Ja..de tren....de trenger det hele tida

S. Hm...Ja...så det kan føre til at du blir mer..altså...at du blir mer selvstendig videre..at du må ta ansvar for ting

M. Ja

S. Altså...ja.....Enn sånn videre framover i livet ditt da..eh....tror du at det du lærer med hest kan brukes til noe annet, eller at du tar med deg noen erfaringer videre....

M. Jaha

S...i livet ditt som du kan bruke ?

M. Jeg oppfordrer andre som har problem og sånn og ta...å være sammen med hester og sånn..for det gir en skikkelig god følelse..Det hjelper..ja..det hjelper faktisk

S. m-m.. Du tar med deg den følelsen videre

M. Og det er liksom...ja det..."hest er best".. er det ikke det de sier ?

S. Hest er best (latter) Ja..det er noen som sier at hest er verst også..men det er kanskje de som ikke (ler)....

M. De !!.....

S...har holdt på så mye med det (latter)

M. Nei de tror jeg ikke har !...ja..

S. Det kommer jo til et punkt her etter hvert fram mot sommeren nå da du kanskje må... ja forlate hesten..

M. m-m

S. ...eh tenker du noe om det ?

M. Det er noe som heter å komme på besøk også da

S. Hm..(latter) Du kunne tenkt deg å komme tilbake..og hilse på ?

M. Ja

S..og det er jo lov

M. Må jo nesten se hvordan Tor blir og sånn da..og når det nye føllet kommer..

S. Jah..ja,,så da er det ..å si ha det til..eller, sånn til hesten og at du ser den igjen senere.

M. Ja..sånn han kommer jo alltid til å være der liksom....det var jo...han har jo hjulpet meg ganske mye egentlig..jah..selv om jeg kanskje ikke vet det så sitter det i minnet liksom

S. Det sitter i deg ?

M. Ja

S. At du har det med deg videre ?

M. Ja

S. Så han har hjulpet deg føler du ?

M. Ja

S. m-m

M. Det..jeg tror typen min og alle sammen begynner å bli ganske lei av å høre dette, høre på om hestene sånn her oppe nå da..Det er sånn Kross ditt og Tora ditt og Kross ditt og så videre da.

S. Ja (latter) Du snakker om dem hele tida

M. Ja det...Så..jeg prøver no å få overtalt typen min da til å bygge et lite fjøs da...til å ha hest i..for...ja..jeg har jo bare lyst til å ligge oppå hesten og ja bare ligge der liksom bare....åh ...godt..

S. Det er godt det ? (latter)

M. Ja

S. Hva gir den deg på en måte..hesten ?

M. Selvtillit

S. Selvtillit..hm

M. En god følelse.....matlyst (ler)

S. Matlyst (latter)..god følelse og matlyst (latter)

M. Ja..hm..å lære og stole liksom

S. Ja. Det har du snakket litt om og det å.. at å lære deg å stole på..

M. hm

S. Den gir deg noe godt og..

M. Den gir meg liksom ganske mye liksom bare for å være dyr på en måte

S. Jah...Er det noe mer den gir eller har du beskrevet det?

M. Eh,,Kross gir meg ganske mye og ta opp etter seg da..
S. Ja (latter)..Det gjør han..å plukke opp. Ja det er ganske mye
M. Veeeldig mye...

S. Enn..det er ..fremtidsdrømmer..har du noe drømmer videre for livet ditt ?
M. Jo jeg har alltid hatt lyst til å holde på med sånn dyrebeskyttelse og sånn da..holde på med dyr og sånn, men det fungerer ikke så bra når jeg er allergisk da..så jeg skal hjelp..jeg tror jeg skal gå helse og sosial nå tror jeg, og så skal jeg utdanne meg til sykepleier tror jeg
S. Utdanne deg til sykepleier ?
M. m-m..Hjelpe folk
S. Ja..det har du lyst til..å hjelpe folk
M. Ja...og kanskje tjene penger og kjøpe meg hest
S. Ja (latter)..kanskje det..ja
M. Mest sannsynlig blir det hest
S. Ja...m-m...ja

S. Er det noe mer du vil si som jeg har glemt av ?
M. Den som kom på denne ideen her var veldig smart
S. Kom å den ideen ?
M. At folk som..ja... ikke har det så bra, eller hva jeg skal si...får liksom tilbud om å være sammen med hester og dyr generelt.
S. Ja..Du har trua på det ?
M. Ja. Det har jeg veldig trua på
S. Ja. Det høres sånn ut..som du har fått hjelp av det og..trives med det, og det er jo fint. Det er jo litt det som er poenget da...men det er ikke bestandig man vet det når man begynner med det.
M. Nei..
S. Om det hjelper..
M. Det....
S....folk eller ikke. Det er derfor vi spør om hvilke opplevelser folk har med det for det er jo vanskelig for andre og vite hvordan opplevelser andre har
M. m-m, men det er jo helt forskjellig da..det hjelper på noen..andre trenger kanskje mer hjelp men.... Det er liksom å støtte egentlig
S. At det blir ?
M. Hesten blir som en støtte da
S. Ja..m-m..ja
M. Til at du står på dine egne bein, så setter du deg på hesten liksom..
S. Ja..m-m..du får litt støtte på veien ?
M. Hmm
S. Du prøver kanskje ting som du ikke har prøvd før..og så får du litt hjelp..Ja
M. Som da jeg var og red da vi dro med sleden og sleden var ødelagt..så red jeg barbak..det var litt spesielt synes jeg...jeg følte meg liksom..da følte jeg liksom at jeg kunne stole på han liksom, for jeg var så redd for at jeg red så nært ham...
S. Og det var nytt for deg ?
M. Ja..eller jeg har ridd barbak før, men ikke på den hesten
S. Nei...hm
M. det er liksom så du kan se det på ham liksom så er det sånn "hei"..sånn "hei" det er som du snakker til ham liksom

S. Hm..det er fint at du har fått slike fine opplevelser at man mestrer og gjør ting som man ikke har turt før og....

M. m-m...jeg har skikkelig lyst til å dra på skikkelig langtur med hest og sånn..hest og telt og sånn

S. Ja..det går an det..Det fins jo slike leire og sånn, hm

Tanskribert intervju 14.03.08 (Gunda)

G = Gunda (forskningsdeltaker)

S = Siv (intervjuer)

S. Når startet hesteinteressen din ?

G. Når jeg var lita....

S. Når du var lita

G. jeg gikk på sånn Shettis kurs

S. Ja...Hvor liten var du da?

G. Ja kanskje fem seks år

S. Jah...var du sånn hestejente da.. eller gikk det over..etter det..eller hvordan.?

G. Nei. Jeg har vært det hele tiden egentlig

S. Ja..m-m..fortsatte du med hest etter det og eller ?

G. Ja, men det ble litt sånn på og av da..

S. m-m..Hva er grunnen til det da?

G. Eh..jeg har blitt kastet av og litt sånn der(ler)

S. Sånn at du ble litt sånn redd kanskje eller ?

G. ja ...m-m

S. Men nå holder du på med hest igjen...ja...eh...hva er det med hesten som er annerledes enn andre dyr?

G. Oh...jeg vet ikke helt..det er litt sånn.. de har litt mer personlighet..de reagerer litt mer og sånn.

S. De reagerer litt mer..Hva...

G. Nei du liksom skjønner når den er glad og du skjønner når den er sur og du merker hva de liker og det er forskjellig på dem og sånn. På det de liker og sånn

S. Merker du det bedre på hesten synes du ?

G. Jah..

S. m-m..Er det..hvordan viser de det da ?

G. Nei det er forskjellig..hvis den blir sur så merker du at den kanskje blir litt aggressiv, og sparker og legger på ørene og sånn..og hvis den blir glad så blir den veldig rolig og...snill og...sånn

S. Jah..Eh har du noen favoritthest ?

G. Av de her ?

S. Ja

G. Kross

S. Det er Kross?

G. Ja

S. Jah..hva er det som er gjør at han er favoritthesten din ?

G. Han er sånn rolig og doven og..(ler)..ikke så mye sprett i

S. Nei..rolig og doven og..(ler)..ikke så mye sprett i..hva ..

G. Altså det er fart i ham hvis du vil ha fart i ham på en måte

S. Og så er han rolig ellers?

G. m-m

S. Jah..og det liker du...

G. Jah (ler)

S. ...at han er rolig ?

G. m-m

S. Jah..hm..er det sånn at han...Kross gir deg noen sånn spesiell følelse?

G. Jeg blir litt sånn glad på en måte

S. Når du er sammen med han ?

G. m-m..det er jo han jeg kjenner best og da

S. Så det går an å bli kjent med ham ?

G. Ja (ler)

S. (ler) Så han er...er det noe mer med ham da som er litt...ja han er litt doven og lat ja men (ler) men er det noe mer med ham som du synes du vil si noe om ?

G. Hmm (ler litt)...nei jeg kommer ikke på noe

S. Nei

G....det er liksom bare noe med ham

S. m-m..hm eh..Enn hvordan har du reagert hvis du har måtte bytte hest da ?

G. Jeg vet ikke jeg..jeg tror ikke at jeg ville ha reager så veldig..for det er jo noe med alle hestene som du blir sjarmert av da...det er bare det å bli såpass kjent med dem at du finner det liksom

S. m-m..Så det er om å bli kjent med dem...og da blir du vant til hvordan den hesten er.

M-m...Men du har valgt Kross her... i stallen her..hm..ja..Eh..Har du hatt noen opplevelser med Kross som du har lyst til å fortelle litt om ?

G. Eh..Det var en gang vi red på tur i..i. ødemarka tenkte jeg å si...i skogen..Det var veldig fint da for det var sånn masse snø og sånn

S. Du var på tur i skogen...ja..Er det en spesiell opplevelse ?

G. Jeg husker det veldig godt ja

S. Ja..kan du beskrive den følelsen du hadde på den turen ?

G. Jeg koste meg skikkelig..det var liksom..det var bare akkurat det som var..gjaldt, skulle jeg til å si..

S. Det som var ?

G. Det som gjaldt...

S. Det som gjaldt

G. ..alt annet ble lagt til side

S. Ja..alt annet ble lagt til side...ja..hm...så du var midt oppi situasjonen...eller .... Du bare var der og da på en måte ?

G. Ja (ler)

S. Har du hatt den opplevelsen flere ganger når du rir ?

G. Ja jeg har den ganske ofte når jeg rir..

S. m-m..er det spesielt når du rir du har den følelsen eller kan den komme på andre tidspunkt og ?

G. Det er for det meste bare når jeg holder på med hest, jeg vet ikke hvorfor men det er veldig ofte når jeg rir da...

S. Jah..så det er spesielt når du rir ja

G. Ja

S. Eh...hvis du er på tur med Kross da..eh.. merker du det på ham hvis du gjør noe riktig eller galt eller..altså..kjenner du det på noen måte ?

G. mmm..jeg vet ikke helt..han blir kanskje litt sånn..nei jeg vet ikke jeg..Jeg klarer ikke å forklare det

S. Er det vanskelig å forklare ?

G. Ja

S. Eh..eh .. Hvis du for eksempel er ut og rir da..og du blir usikker på hva du skal gjøre da..merker du på han hvis du gjør den riktige tingen med ham..altså på oppførselen hans ?

G. Jeg merker jo hvis han gjør det jeg vil at han skal gjøre da..

S. Ja..og da gjør han det..altså..du gir ham beskjed og så gjør han det..Men enn hvis han ikke gjør det ?

G. Ja da er det tydeligvis feil da.. (ler)

S. Da har du gjort feil..men du merker det ?

G. Ja..

S. ..at du har gjort en feil.. jah.... Er det noe med..kan du på en måte se på hesten da..hvordan den har det ?

G. ...Du kan se hvordan...om han er sint eller om han er helt nøytral liksom

S. m-m..Hvis det er..Det er jo andre elever i stallen her også..hvordan betydning har de for deg ?

G. De betyr jo..vi er jo venner da..så de betyr jo en del

S. Jah.. så dere er venner

G. m-m

S. m-m..er det noe du bruker å gjøre sammen med dem her ?

G. Ja vi rir jo sammen da og hjelper til med hverandres hester og sånn der

S. Hmm..så dere hjelper hverandre ?

G. Hm

S. m-m..ja....er det sånn at kan noe og noen andre kan andre ting ?

G. Ja. For eksempel hvis jeg tar hovene, så tar noen andre halen for eksempel...så bytter vi om

S. Ja..så du liker å ta hovene ?

G. Ja (ler)

S. Det synes noen er skummelt kanskje ?

G. Ja

S. Og du liker ikke å ta halen ?

G. Nei..det tar så lang tid (smiler)

S.(ler)..ja..det setter seg mye rart der..ja..hm...

S. Eh..Enn de voksne i stallen da.. har de noen betydning for deg ?

G. Jaa. De er jo dem som er kilden til det man lurer på..på en måte....

S. Så det ..vi er..ja..viktige personer her ?

G. Ja det gir jo på en måte en trygghet da..så vi ikke er helt alene

S. Ja....hm....det er jo viktig det...

G. Hmm.

S...at dere er trygge...det er jo litt meningen det.. at dere skal føle dere trygge da..jah..er det....

S. Sånn arbeidsoppgaver her...eh ..i stallen..det er jo en del arbeidsoppgaver å gjøre.

Hvordan opplevelser har du med det ?

G. Mener du å fli og sånn der ?

S. Ja

G. jeg synes det er...."knall"

S. "knall" ? (ler)

G. Ja

S. Å fli ?

G. Ja (smiler)

S. Ja. Hva mener du med det ?

G. Nei fordi at det blir jo liksom litt sånn at man tenker på hesten..det blir jo liksom...jeg har ikke ville gått og gått i min egen skitt i flere dager liksom

S. Du gjør det for hesten ?

G. Ja

S. m-m....Du steller med den....

G. m-m

S....og prøver og ordne opp. Er det viktig for deg ?

G. Ja det er viktig for meg og vite at hesten har det bra

S. Ja...m-m...du vil kanskje gi ham noe tilbake og...

G. m-m

S. Ja..hm..Ka.kan du si noe om atmosfæren da..i stallen..eller miljøet inne i stallen..har du noe..kan du beskrive følelsene dine i forhold til det ?

G. jeg synes det er veldig bra miljø. Det liksom...alle er sammen om det..det er liksom ikke noe sånn...en gruppe pluss en person på en måte

S. m-m..Alle er sammen

G. m-m

S. m-m..ja..og det synes du er bra

G. Ja

S. m-m..ja...eh..eh..har det vært noen episoder på en tur for eksempel der Kross har gjort deg spesielt glad eller ?

G. Bortsett fra den der..eh..

S. Ja..du kan jo..du har jo vært på tur i skogen hørte jeg..

G. Ja..han gjør meg ganske glad egenlig hele tida

S. Hele tida ja... Ja..m-m...Hva er.. hva er det som gjør at han gjør deg glad tror du ?

G. Alle problemene de virker liksom så små..når man er på hest...for når man ikke er der ..så går man ofte og tenker på de samme problemene sine og sånn her..men når man er med hesten...så..det virker så enkelt.

S. Ja..Så det er sånn at du glemmer problemene dine når du er sammen med hesten ?...Vet du hvorfor det skjer ?...kan du prøve å beskrive det eller ?...

G. jeg vet ikke jeg

S. Det er vanskelig?

G. Ja

S. m-m.. Det bare skjer ?

G. m-m

S. Når du er ut og traver med Kross da..eh...eh..når du er ut på tur..hvordan opplevelse har du da?

G. Nei da er jeg helt borte jeg

S. Er du helt borte ?

G. Ja..det er liksom...jeg vet ikke jeg.. du har en sånn bare akkurat..jeg greier ikke å forklare det

S. Nei.. Det er det...ja...eh..hvordan skal vi få til å forklare det da? Det er en følelse du har ?

G. Ja ! Det er liksom..da glemmer jeg nesten tid og sted (smiler)

S. Ja....for da er det litt fart og...

G. Ja litt fart og spenning

S. Spenning ja

G. Ja

S. Du blir sikkert ganske konsentrert tenker jeg når du sitter og traver sånn også
G. Hm
S. Jah..Er du redd noen ganger da når du drar så fort ?
G. Nei
S. Nei...hva er det som gjør at du ikke er redd da?
G. Jeg vet ikke..sikkert for at jeg kjenner hesten og stoler på ham
S. Jah..ja.. du føler at du kjenner ham godt og..
G. Ja..også jeg vet at han stopper hvis jeg ber om det
S. Ja..ja for Kross er vel den typen som er ganske lett og stoppe..det er ikke alle som er det (smiler)
G. Nei
S. Eh..så du føler at du stoler på ham..hm...Er det slik at han bruker å høre etter deg ?
G. Ja
S. Enn hvis det er bare du og han da på tur..altså dere har jo ikke vært alene, men dere er jo litt for dere selv og sånn..ka..kan du beskrive hva du føler da?
G. Nei det er jo nesten det samme..Det er liksom..veldig glad og sånn, for jeg er ikke så veldig redd når vi rir alene
S. Nei..Du føler deg trygg
G. m-m

S. m-m..ja....Det er noen som sier at de velger en hest som passer for seg.....
G. m-m
S..hvordan er det for deg ?
G. Ja jeg velger jo en hest som passer min personlighet da
S. Ja?
G. Sånn..jeg er jo ganske rolig da...jeg er ikke så veldig farts...fylt
S. Nei...du er en rolig person
G. Ja...og det tror jeg Kross er også
S. m-m..ja...så du velger en som har den samme roen som du har kanskje ? Jeg vet ikke....Det er ...det er kanskje derfor at du ubevisst velger en sånn hest...eller...ja
G. Ja
S....Jeg vet ikke...iallfall når dere ikke kjenner dem til å begynne med..ja.....Merket du det fort på ham ?
G. At han var rolig ?
S. Ja
G. Ja. Første gangen så red jeg jo Anna, så jeg merket ganske stor forskjell (ler)
S. jah (ler)...Ja...hun er en helt annen type ja (ler)...Der skal ting skje fort (ler)...ja.du velger en hest som passer til deg selv for at det er kanskje tryggest for deg eller....eh..ja..hm.

S. Eh..kan du lære noe av hesten da ?
G. jaa..sånn..du kan jo lære å stole på deg selv for eksempel og stole på andre og vise omsorg og..sånn
S. Ja...og stole på andre og gjennom at du stoler på hesten liksom..
G. hesten..ja
S. Er det det som...Hva er det som kommer først da?
G. Hvordan da ?
S. Nei at du stoler på hesten først og så stoler du på andre..er det du mener ?
G. Ja jeg tror det

S. Ja...m-m...det er jo ganske ...ja...en litt sånn grunnleggende følelse det da egentlig..å kunne stole på noen..ja.... også at det er en hest..du stoler på...den kan jo kanskje ikke hjelpe deg sånn i dagliglivet og være med deg på ting og sånn (ler)....

L. Nei (ler)

S....til vanlig nei

L. Du må jo liksom stole på ham for å ri ham da

S. m-m ..Ja...og det merker sikkert hesten og...at du stoler på ham

G. m-m

S. Jeg tror de er veldig sånn at de kjenner på følelser til den som rir

G. Ja

S. Ja...m-m...så du lærer å ha omsorg og...det å stole på...

G. Ja

S. Ja..hm..Tror du at du kan bli mer selvstendig av å holde på med hest ?

G. Ja..det tror jeg

S. Kan du beskrive ..

G. Du må jo gjøre det selv da..du kan ikke sitte oppå hesten og be noen andre svinge

S. (ler)..nei..du kan ikke det...Enn sånn i forhold til videre i livet da?

G. jeg tror det

S. m-m..har du noen eksempel på hva..hvordan du kan bli selvstendig da ?

G. Du lærer kanskje å kjenne deg selv bedre og dine grenser da og (ler)..ja..du blir liksom..mer trygg på at du kan klare ting

S. m-m. for det blir...når du er ute og rir så..du får jo noen utfordringer som du må takle selv når du sitter der..

G. Ja

S. m-m..og det er jo ting som man kanskje kan lære på..

G. Ja man får jo utfordringer i livet og..som du må takle selv

S. m-m...Ja...Så du tror hesten kan være med å hjelpe deg med å bli mer selvstendig ?

G. m-m

S. m-m. Jah

S. Hvilke fremtidsdrømmer har du ?

G. Jeg har lyst på egen hest

S. Du har lyst på egen hest ?

G. Men før det så tror jeg at jeg skal ha en hest på fôr

S. Ha en hest på for ja..først

G. Ja

S. Så du har kunnet tenke deg å ha en hest ?

G. Ja (smiler)

S. (ler) Så det er en sånn...det er noe du liker å holde på med...du har hatt perioder med det før...ja...Men sånn ellers da..Har du noen drømmer ellers da ? Som kanskje ikke har med hest og gjøre ?

G. m-m...Jeg har lyst til å flytte til et annet land

S. Har du det ? Et annet land ?

G. Ja (ler)..Bare for å få oppleve litt

S. Ja..Ja det er noen som gjør det ..

G. m-m

S. Det er ganske lærerikt å være i en annen kultur...jah..Hva skal du gjøre der da ?

G. Nei si det...gå på skole

S. Ja..det går jo an..

G. Ja

S. Det er mange som gjør det

G. m-m

S. At man kan gjøre det mens man er ung og

G. Ja det går an å ta sånn der...fri...nei...sånn...år...som du bor til noen andre

S. Ja..sånn utvekslings..er det det du tenker på...sånn utvekslingsstudent ?

G. Ja.. Det tenkte jeg å før men det virker så skummelt når det nærmer seg..

S. Ja.....men det er jo..det er jo litt sånn utfordring det også sånn som det er med hesten..

G. m-m

S...at man må..ja..bare kaste seg ut i det og bare prøve det på en måte..Ja.Hm

Takk for intervjuet.